

ПОЛИТИКИ

5
динара

БРОЈ
1326

ЗАБАВНИК

27.5.1977. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ

МИЛИЈАРДЕ
НА
ДНУ
МОРА стр. 20

Quiz

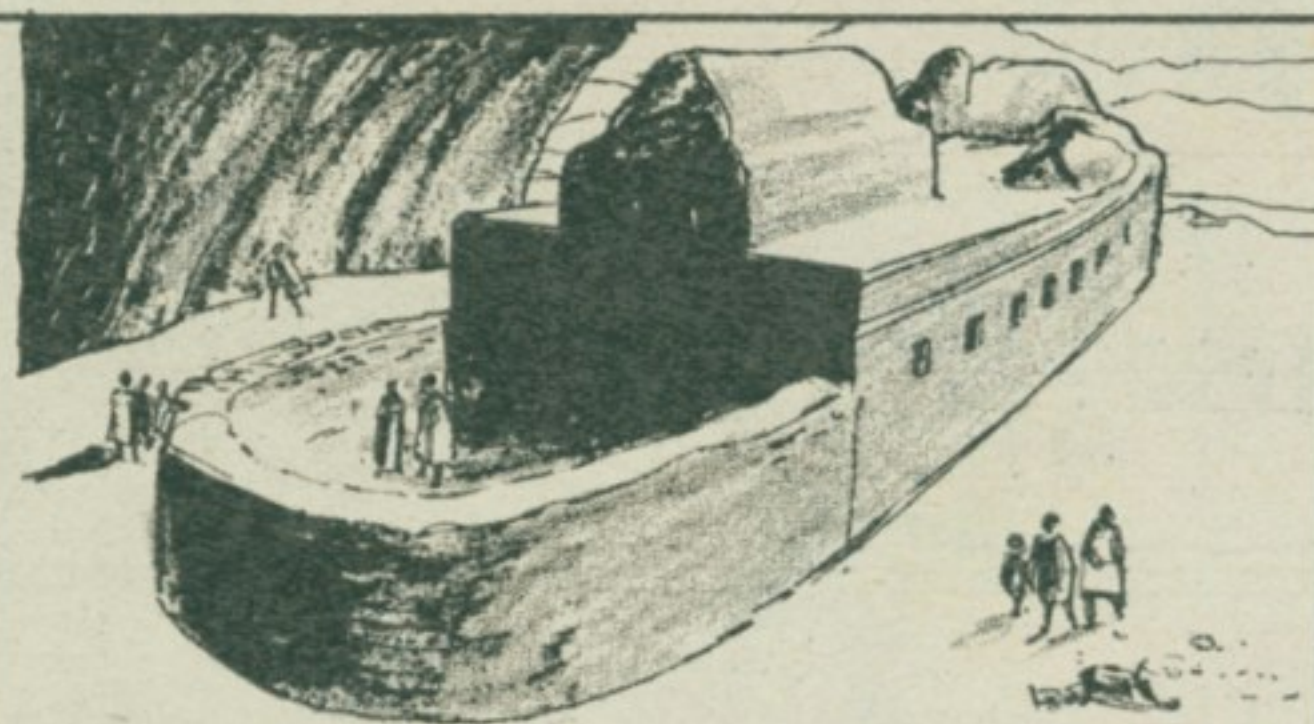
Веровати или не!

ДАНИЈЕЛ ЧЕСТЕР ФРЕНЧ

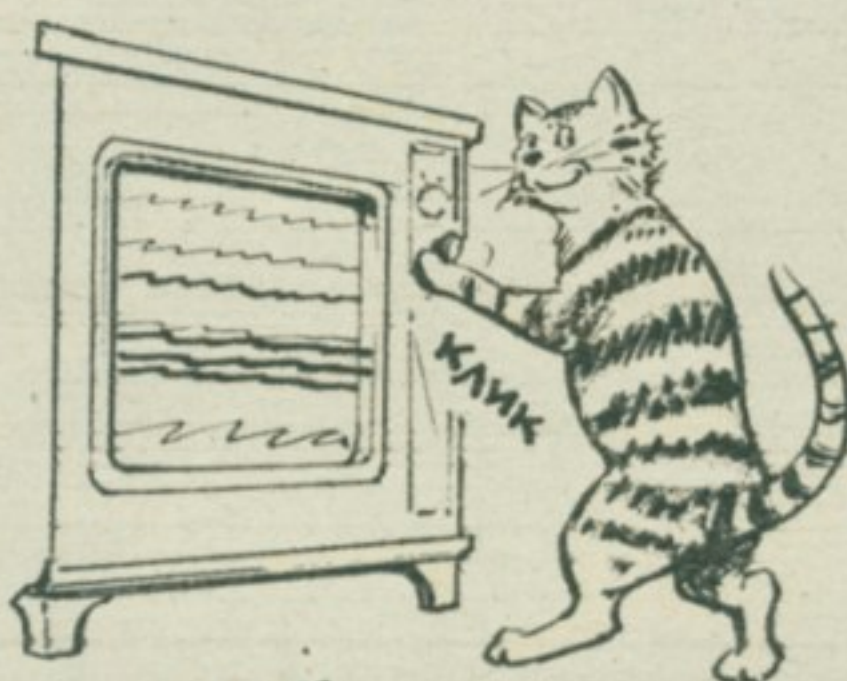
(1850 - 1931)

ЦУВЕНИ АМЕРИЧКИ ВАЖАР И АУТОР ПОЗНАТЕ ЛИНКОЛНОВЕ СТАТУЕ, ОТКРИО ЈЕ СВОЈ ТАЛЕНАТ ТЕК КАО ОСАМНЕСТОГОДИШЊАК КАДА ЈЕ ЈЕДНОМ, И НЕ МИСЛЕКИ ШТА РАДИ, ОД ЈЕДНЕ РЕПЕ ИЗВАЗАО ЖАБУ У ФРАКУ.

СТАРА КАМЕНА ЦРКВА

КОЈА СЕ НАЛАЗИ У ЈЕДНОЈ ПЕЌИНИ У БЛИЗИНИ ЛАЛИБЕЛЕ, У ЕТИОПИЈИ, ИЗГЛЕДА КАО ДЕРЕГЛИЈА ИЗВУЧЕНА НА СУВО.

"РАСТИ"

МАЧКА ФРЕНКА РОЗОТО ИЗ КИПОРТА (САД) НЕ САМО ДА ЈЕ РЕДОВНО ПРАТИЛА ЈЕДНУ СЕРИЈУ ЦРТАНИХ ФИЛМОВА ВЕК ЈЕ СВАКОГ ДАНА У 3 ЧАСА, ПРЕ ПОЧЕТКА ФИЛМА, САМА УКЉУЧИВАЛА ТЕЛЕВИЗОР.

АУТОПОРТРЕТ

МАЈОРА ЏОНА АНДРЕА, БРИТАНСКОГ ШПИЈУНА ЗА ВРЕМЕ АМЕРИЧКОГ РАТА ЗА НЕЗАВИСНОСТ, КОЈИ ЈЕ НАЦРТАО 1. ОКТОБРА 1780. ГОДИНЕ, ДАН ПРЕ НО ШТО ЋЕ 350^Г ШПИЈУНАЖЕ БИТИ ОБЕШЕН.

ХЕНРИ VI

(1421-1471), ПОСЛЕДЊИ ЕНГЛЕСКИ ВЛАДАР ИЗ ДИНАСТИЈЕ ЛАНКАСТЕРА, „СЕО“ ЈЕ НА ПРЕСТОЛЕ ЕНГЛЕСКЕ И ФРАНЦУСКЕ ПРЕ НО ШТО ЈЕ НАПУНИО ГОДИНУ ДАНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

је тежак 31 тону, а за његово коришћење утрошене су 34 козје коже. Тираж ове књиге није велик — свега 500 примерака.

• да би овце могле да пасу по сваком времену, у јужној Аустралији почели су да им облаче непромочиве „капите“ од синтетичког материјала. Сточари верују да ће тако не само заштитити овце од хладноће, већ и да ће очувати квалитет њиховог руна.

• најобимнија књига на свету свакако је „Зборник аката и докумената Британског парламента за период 1800 — 1900“ објављен у 1200 томова. „Зборник“

• највећа постигнута брзина којом се прима Морзеова азбука износи 17 знакова у секунди. Тај рекорд поставио је још 1939. Американац Макелро.

• научници тврде да је за последњих седам година температура воде у северном делу Тихог океана опала за једну трећину степена.

• изгледа да и слепи мишеви путују. У Чехословачкој је, на пример, прошле године ухваћен један слепи миш који је три месеца пре тога прстенован у близини Трста.

• за време археолошких ископавања на острву Криту била је пронађена лула за пушење — досад најстарија на свету. Занимљиво је да је, по мишљењу стручњака, лула стара 3000 година мада је Европа, како знамо, сазнала за дуван тек крајем 15. века, пошто је била откривена Америка.

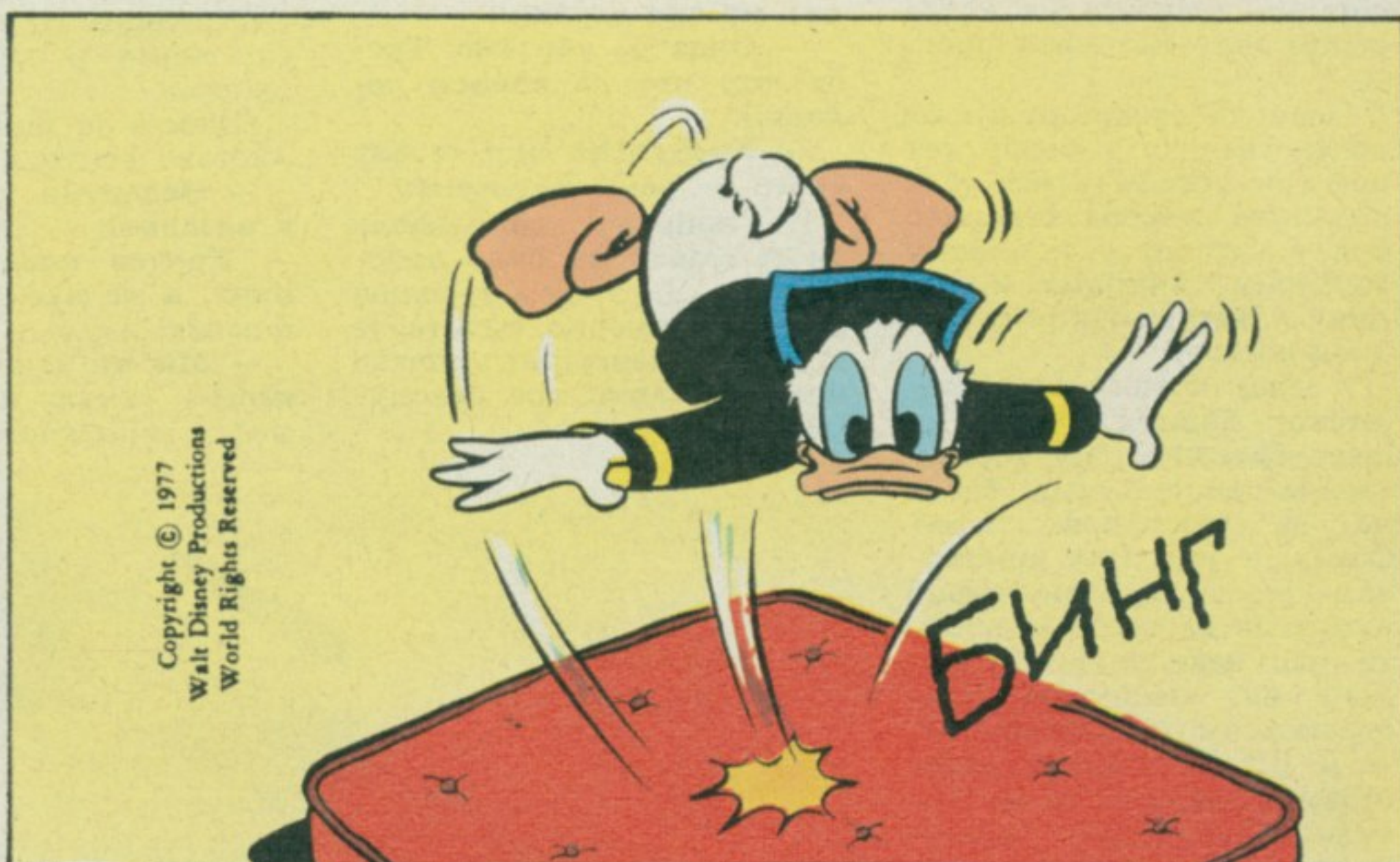
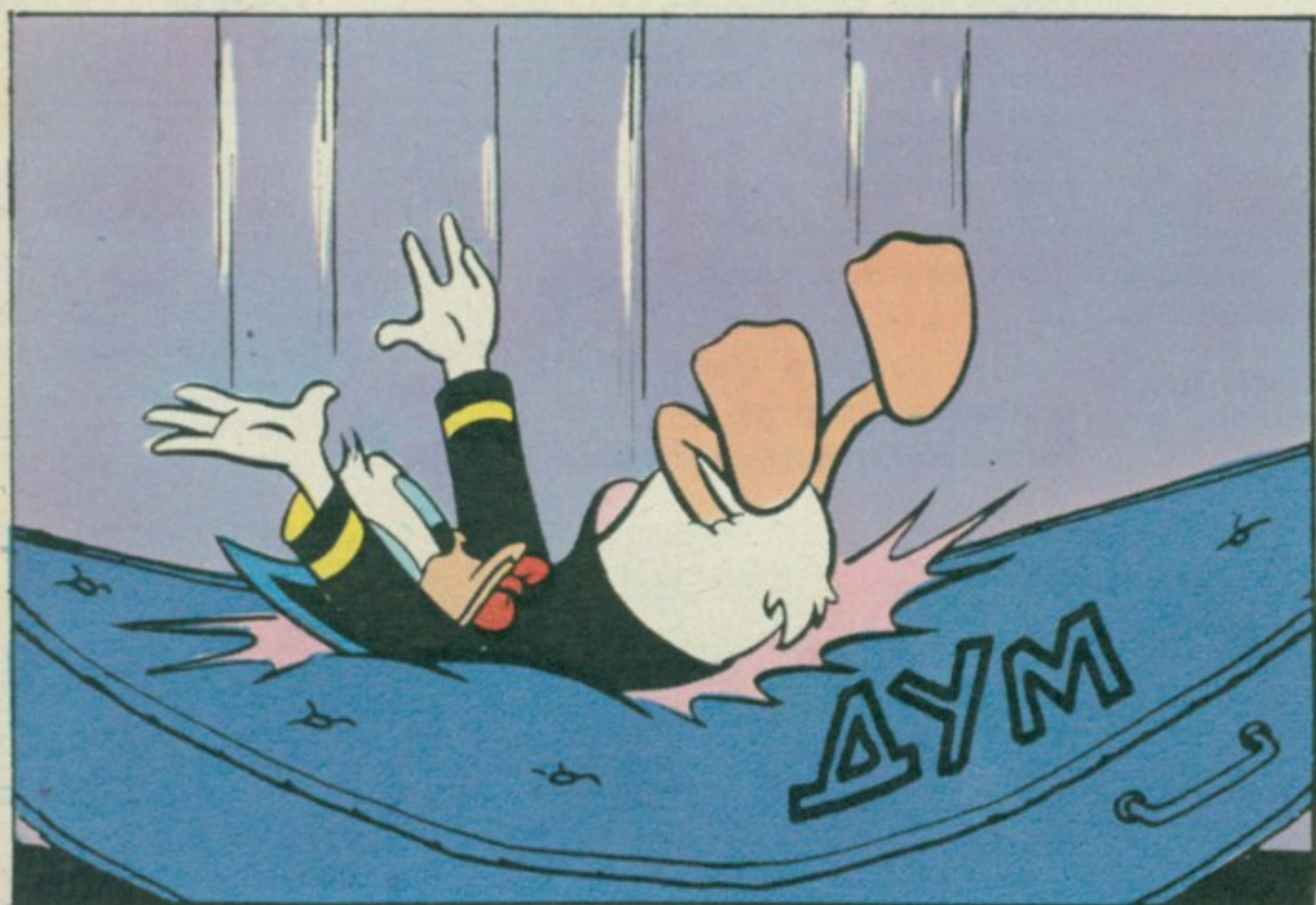
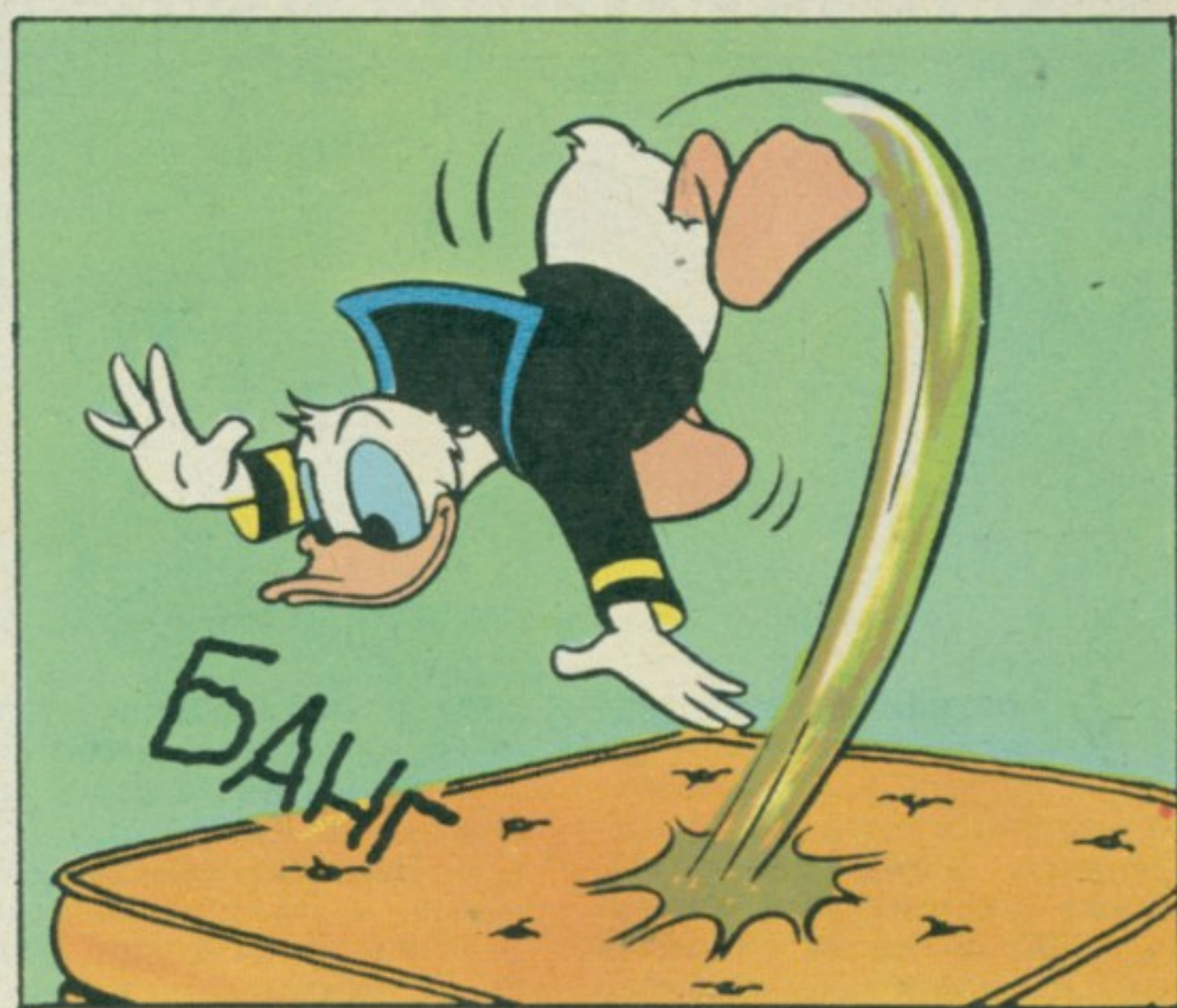
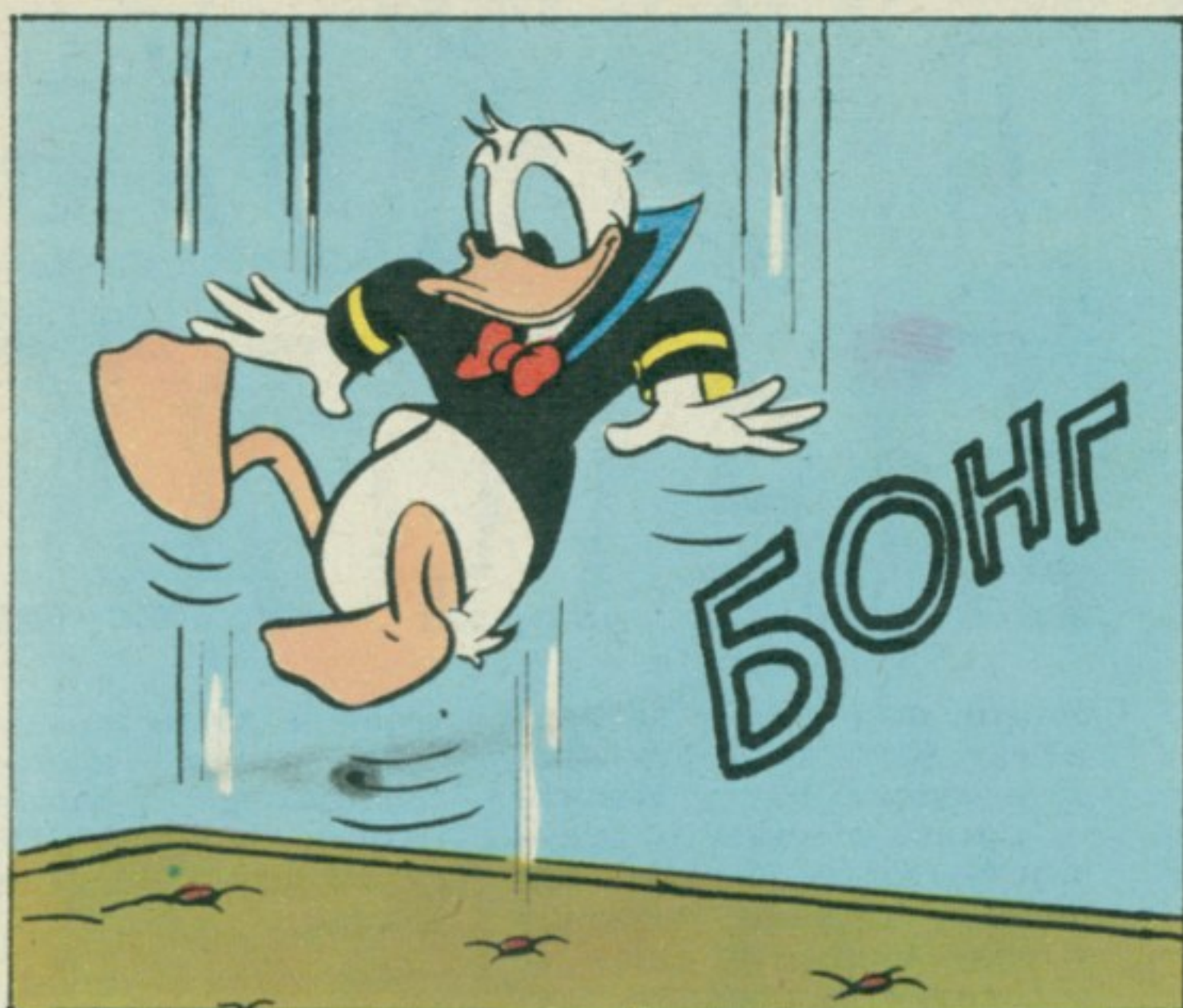
• у средњој Азији у чај се додају со и маслац, а на Тибету од чаја се, као од поврха, кува супа.

• инжењери енглеске фирме „Ксерокс“, која израђује широм света познате апарате за копирање, пронашли су папир са кога се не може копирати. Разуме се да ће се такав папир користити само за веома важне и поверљиве документе. На њега се, у облику аеросола, наноси танак слој неке флуоресцентне материје, која је под обичним условима невидљива. Међутим, чим се на папир управи светлост он и сам почиње да светли и тиме онемогућава копирање.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

У СВЕТУ ШПИЈУНАЖЕ

ЗА РАТНЕ УСЛОВЕ, СВЕ ЈЕ БИЛО ИСУВИШЕ ДОБРО ИСПЛАНИРАНО И ОРГАНИЗОВАНО. ИНСПЕКТОРА СТРЕЉЦОВА КОЈИ ЈЕ ПО СПЕЦИЈАЛНОМ ЗАДАТКУ ИЗ ПОЗАДИНЕ УПУЋЕН НА ФРОНТ ТО ЋЕ И ОДАТИ.

ПУКОВНИК ЈЕ СТИГАО

Ухватили смо још једног падобранца — рапортирао је контраобавештајни официр Денисенко. — Немци све чешће шаљу госте на наш сектор. — Жуде да се упознају са „каћушом“ — насмејао се генерал, командант специјалне дивизије на истуреном делу Источног фронта.

Ново совјетско оружје било је уведено у борбу тек пре три месеца, а већ је у неколико махова створило праву пустош у немачким борбеним линијама и панику у нацистичком командном саставу.

У овој специјалној совјетској дивизији било је шест батерија тих тајанствених вишцевених бацача на реактивни погон. Они овде још нису дејствовали јер су њихови творци сматрали да треба извршити још неке техничке измене на специјално конструисаним гранатама. Зато је Штабу дивизије радиограмом јављено да из Артиљеријске управе армије на овај део фронта стиже инспектор, пуковник Стрељцов.

— Најавили су долазак тог пуковника још пре седам дана... Зашто ли не стиже? — замишљено се питао Денисенко.

— Једва чекам да фрицевима упутимо пламене поздраве — рекао је генерал.

Немци су у једној претходној операцији успели да заробе неколико оваквих оруђа са десетак граната, али им није пошло за руком да пронађу у тајну систему по којем се оне производе и избацују. Сви покушаји да раскlope гранате завршавали су се експлозијом.

КОВАЧ НЕГОВАНИХ РУКУ

Тек што су чланови Штаба дивизије завршили са доручком, курир је најавио долазак пуковника Стрељцова, специјалног изасланика Артиљеријске управе Црвене армије.

Проседи официр, крупан и румен у лицу, ушао је у брвнару, поздравио војнички, а затим се са свима срдечно руковао и команданту дивизије предао запечатан коверат.

— По специјалном наређењу, друже генерале.

— Седите... и добро нам дошли — отпоздравио је командант.

Пуковник је био пун новости из позадине. Са усхићењем је говорио о ма-

совној производњи нових врста оружја у ратној индустрији која је била пресељена на Урал.

— Недавно сам тамо боравио — рекао је и додао: — Хоће ли „каћуше“ ускоро да запевају?

— Чекали смо само на вас, ми смо спремни.

— Онда да убрзамо. Треба што пре да обиђем положај.

— Кренућемо чим се сместите — рече Денисенко.

По природи свога посла он је морао да буде неповерљив. Зато му Стрељцов није ни замерио кад га је контраобавештајац упитао чиме се бавио пре револуције.

остати, потребно је да партијску чланску карту предате нашем другу Никити — рекао је комесар дивизије. — То је по новим прописима: чланови учествују у раду ћелије у чијем се делокругу задржавају дуже од 14 дана.

Стрељцов је предао чланску карту и отишао да се одмори.

Никита је почео да прелистава легитимацију.

— Педанти су они тамо у позадини — приметио је. — Уредно плаћају чланарину, а не као ми овде, на фронту.

— Ми им плату већ два месеца нисмо примили — рекао је Денисенко.

тевао је да се по неколико пута изведе постављање специјалних упаљача на гранате „каћуша“. Војници су то веома ужурбано изводили.

Кад су се зауставили пред последње „каћуше“, Стрељцов је замолио једног поручника да му помогне како би и лично демотирао тек стављени упаљач. Извео је то прилично невешто, али је присутнима објаснио:

— Видите, о овом смо највише размишљали — при том је показао један комбиновани завртањ. — Ово техничко решење стајало

тографски апарат за микроснимања. Пошто је схватио да више нема никаквих шанси, „Стрељцов“ је одлучио да говори.

ОТКРИТИ ТАЈНУ „КАЋУША“

Шпијун је испричао да је 1936. године „побегао“ из Немачке у Пољску, а затим оданде, као „непријатељ нациста“, у Совјетски Савез. Није имао никакве посебне задатке, требало је само да чека и да — учи језик. То је веома успеш-

— Ковач не може бити друго него ковач. Све док није почело у Доњецу, са белима...

Окутао је Денисенко, иако му се у ту причу нису потпуно уклапале неговане руке Стрељцова. „Шта знаш, помислио је, свакакви се преображаји догађају... Оставиле су чекић и наковањ, одвике се од напорног рада...“

ПОДИГНИТЕ РУКЕ!

Командант је наредио да Стрељцова одведу у собу. Била је то, у ствари, споредна просторија брвнаре са једним двоспратним креветом на којем су чланови Штаба дивизије спавали на смену.

— Пошто ћете на нашем сектору, очигледно, дуже

— А он и чланарину плаћа још пре десет дана... Немогуће! — узбудио се одједном Никита, а онда почео да се сашаптава са Денисенком. — Немогуће је да пуковник плаћа исту чланарину као и ја — капетан.

— Откуд исту?

— Знаш ваљда да је чланарина пре три месеца удвостручена. До октобра сам плаћао 17 рубаља, а већ у новембру је било 34. А пуковник је и у новембру и у децембру, па затим и у јануару и у фебруару платио исто толико.

Стрељцов је жртвовао одмор како би што пре кренуо у обилазак добро маскираних „каћуша“.

— Задовољан сам како послуге рукују — рекао је комесару који је са њим ишао од батерије до батерије.

Крај сваког оружја зах-

је живота десетину мојих најближих сарадника.

— Хоћемо ли на ручак? — упитао је комесар и пуковник је пошао ка брвнари.

У част оваквог госта ручак је био нешто богатији него обично: било је доста овчetine, а нашло се и вотке. Тада је ушао Денисенко и враћајући Стрељцову његову партијску легитимацију, као узгред, упитао:

— Ви сте одавно из Москве?

— Како одавно? Нема ни петнаест дана.

— Онда устаните и подигните руке изнад главе! — наредио је прислањајући револвер уз леђа Стрељцову.

— Да чујемо целу причу — рекао је Денисенко.

У металном делу „пуковничковог“ каиша од панталона већ су били пронашли специјално уграђен фо-

но остварио, тако да га ни најбољи лингвисти не би могли раскринкати. Пред језика је студирао и навике совјетских људи, пратио је њихов начин живота, упознавао се са безбројним детаљима из предратне совјетске свакодневице и кад је сам одлучио да је доста, вратио се преко Шведске и Данске у Немачку.

Све што је знао о Совјетском Савезу преносио је на полазнике једне Абверове школе за шпијуне. Тако га је и рат затекао.

— Упутили су ме на истурену обавештајну команду Источног фронта — причао је ухапшеник — Тамо ме је једног дана позвао шеф одељења и саопштио да је ухваћен пуковник Стрељцов, изасланик Артиљеријске управе Црвене армије. Ухватили су га наши падобранци, четири кило-

метра иза линије фронта и кришом пребацили до нас. „Имаме два дана, саопштио ми је шеф, да прочитате списе из његовог доносијела и да постанете Стрељцов. Донесите нам снимке и извештаје, али пре свега, потрудите се да сазнате како Руси отварају те њихове проклете гранате!“ Прешао сам линију фронта према карти коју смо нашли код Стрељцова и са његовим документима и стигао до вас. Даље је познато.

— Ниси знао да је партијска чланарина удвостручена?

— Нисам. Ни ја ни они што су ми уписивали... Сматрало се да један пуковник мора уредно да плаћа чланарину...

— Чак и у ратним условима?

— Мислили су да ћу бити сумњив ако не плаћам.

— А ухватили смо те зато што си „уредно плаћао“.

Н. Митић

ТИТО У АНЕГДОТАМА

НЕПОЗНАТИ САБОТЕР

Негде око осам часова ујутро, два сата након почетка десанта на Дрвар, у коме је учествовало 900 падобранаца, један стрељачки stroj Немаца кретао се према пећини, где је био Тито. Претходно су инсталирали пушкомитраљез на торњу православне цркве, и одатле, са другог краја пута и речице Унице, тукли барак у шпиљи.

Тита, који се налазио у бараки, браниоци су непрестано обавештавали о ситуацији. Око 9 часова обавестише га да се Немци, после узалудног покушаја да се приближе пећини, повлаче. Скупљају се

у једном воћњаку и полако се крећу према гробљу. Настало је мало затишје.

Изненађен неочекиваним прекидом пуцњаве, Тито изађе из бараке. Лагано, мирно, откривен и видљив. Добра мета за метке који и даље свирају кроз ваздух и ударају у камењар. Браниоце, који леже поред пећине, хвата језа. Хтели би да викну, упозоре, али немају довољно храбрости.

Без оружја, само са догледом у руци, Тито позива свог пратиоца:

— Мићо, гдје си?

— Овде сам — помаља се иза каменог заклона борац Милорад Јанковић.

— Каква је ситуација?

— Добро су нас тукли, друже Маршале! Гађали су нас и минобацачима.

Тито загледа барак у шпиљу.

— Интересантно — каже — нисам чуо ни експлозије, а и ништа се не примјећује.

— Мине су ударале по стени, друже Маршале. Нису експлодирале, већ су се стрпоштале низ стрмину.

— То је заиста чудно — одговори Маршал, па ведро настави: — Ето, видиш, и ту нисмо сами. Ту нам је помогао неки наш друг у њемачкој фабрици. Правио је фалш мине, саботирао.

(Из књиге „Тито у анегдотама“ Звонка Штаубрингера и Милоја Поповића)

ИЗМЕЂУ НАУКЕ И СУЈЕВЕРЈА

САНОВНИК ЗА ИСТОРИЈУ

НА СТОТИНЕ ЧУДНИХ СНОВА, ПУНИХ ГРОТЕСКИ, НАСТРАНОСТИ И НЕВЕРОВАТНИХ СЛИКА И ОБРТА ЗАБЕЛЕЖИО ЈЕ ВРЕДНИ ХЕФЕШАНИН АРТЕМИДОР ПРЕ ОСАМНАЕСТ ВЕНОВА.

је жена напустила, па је због срамоте желео чак да се пресели у други град...

Све снове забележене у својих пет књига Артемидор је пропратио тумачењима, али то није чинио из научних или књижевних амбиција: дело је посветио сину Делфину, же лећи да му што исцрпије пренесе знање којим је располагао. Док поједина објашњења снова на ма данас изгледају смешна или сујеверна, има и таквих која би могла још да послуже. Ево шта, по Артемидору, значи ако сте сањали да имате лепу, дугу косу. Ово је добар знак за жене, мудраце, свештенике, али и — глумце, јер сви они и треба тако да се чешљају. Али, за све остале такав сан може бити знак горко стеченог богатства, јер, вели тумач, није нимало лако ни брзо однеговати лепу, дугу косу! Ако је ово тумачење на граници наивног, не може му се ипак порећи логичност и веза са стварношћу, а то је управо оно што и

сим — ако парфимисање није његова навика! Дакле, мудри тумач остављао је увек више могућности онима који су сањали да разјасне своје ноћне мистерије...

МЕД ЗНАЧИ МУДРОСТ

У Артемидоровим књигама љубавни и еротски снови заузимају највише простора — очигледно су ти проблеми понављали бринули старе Грке, Римљане или Хефешане! Један његов суграђанин сањао је да се оженио непознатом, али лепом и дивно одевеном женом, Лукави тумач му је објаснио да је то добро предсказање, јер говори како тај човек размишља о значајним подухватима и машта о успеху! А у даљем коментару објашњава како сањати да волите пролазницу, продавачицу, у трговини или уопште, особу коју знате само из виђења, увек значи добар знак — ако је та особа млада. Ако сте сањали старицу, Артемидор даје сасвим овоземаљски са-

вет: препустите је другом!

Има у овом прастаром сновнику чудних снова, пуних гротески, настраности и невероватних слика и обрта баш као што људи и данас сањају. Забележена је прича жене која је сањала да има треће око на грудима, човека који је из своје коже изишао као што се змија пре свлачи, младића чије су се руке претвориле у шапе, па старца чија је брада наједном изгорела у неком пламену који га уопште није опекао. Примера има на стотине, а колико је Артемидор неким својим „мистеријама“ — јер он је од тумачења снова живео — умео лукаво и луцидно да одговори, нека послужи овај пример: човек који је сањао да умаче хлеб у мед и једући ту послатицу постаје филозоф, и то богат, обратио му се за објашњење.

„Мед, одговорио му је Артемидор, значи слатко речиви језик мудрих, а хлеб — добит која из тога проистиче“!

М. К.

САМО ЗА ЖЕНЕ, ПОПОВЕ И ГЛУМЦЕ

Забележен је, рецимо, сан богатог Римљанина у којем је он изненада ослободен, али се његов робљубимац тада претворио у бакљу и та светлост показивала му је пут. Други становник „вечног града“ сањао је како лети, прелеће преко римских кровова и ужива у томе, док му се његови суграђани диве на тој надљудској моћи. Међутим, он одједном почиње да се стиђи тога што лети и сакрива се да га људи не виде! У ствари, објашњава Артемидор, у сну је наступио тренутак суочавања са стварношћу, јер се човек „сетио“ како га

ТРИПОЛИ - БЕЛО ЧУДО НА ЗЕЛЕНОЈ ОБАЛИ

У средишњем делу сликовите северноафричке обале, украшене стаблима маслина, поморанџи и еукалиптуса, налази се Триполи, главни град несврстане Арапске Либијске Народне Социјалистичке Цемахирије. Овај древни град основали су Феничани у 1. миленијуму пре н.е. и тад се звао Оеа. Касније су недалеко од њега подигнуте Сабрата и Лептис Магна, још два велика центра старог века. Али, неумитан и дуготрајан ход времена учинио је своје; до наших дана од свега је остало мноштво рушевина, споменика и здања, а у историји обимни записи о богатој и разноврсној прошлости Триполија.

ФИЈАКЕР СТАРИ... — Недалеко од градског межежа неколико кочијаша са својим фијакерима упорно чекају туристе или трговце. Иако је аутомобил увелико освојио и ову напредну државу, стари фијакери су и даље атракција.

ОН ЈЕ НАЈВЕЋИ — Триполи, највећи град ове арапске земље, добио је име од грчког израза „Триполис“ што значи „Три града“. Јер, на великом простору расле су и шириле се Оеа, Сабрата и Лептис Магна. Данас је то савремени управни, пословни и трговачки центар са око пола милиона становника. Живост која је преко дана присутна на сваком кораку даје путнику утисак као да се у овај бели град слегао сав двоипомилионски либијски народ.

СЕВЕР СА ЈУГА — Под осећањем удобности, раскоши и моћи, грађанска и војничка дисциплина у развијеној Римској Империји почиње да слаби и попушта. Тада, 193. године, на чело великог царства долази Септимије Север, државник и војсковођа, који у војсци успешно заводи ред и дисциплину. Данас његова добро очувана статуа из тих давних дана доминира тргом Маидан. Овај император је и рођен у Лептис Магни 146. године.

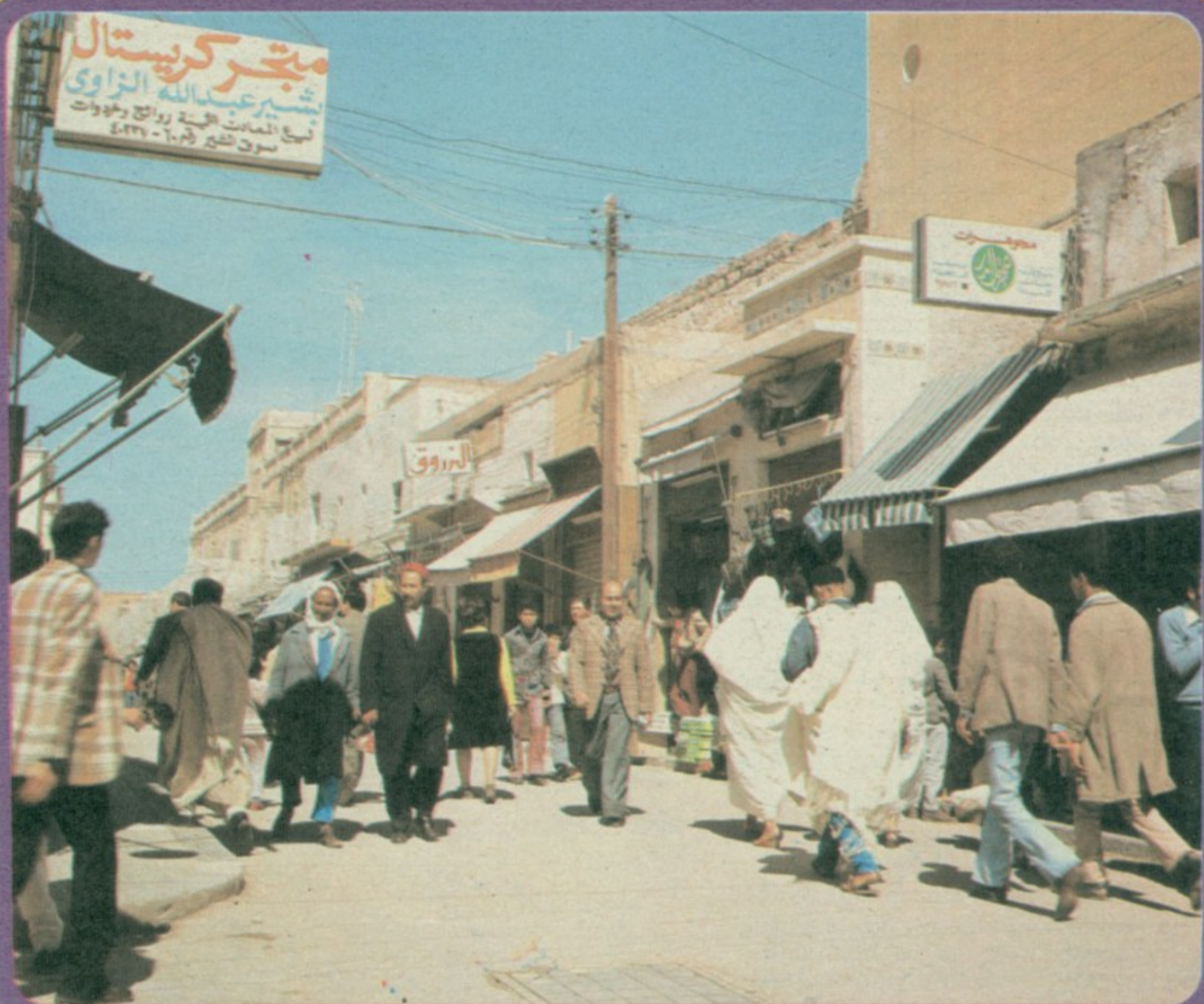

У ЧАСТ МАРКА АУРЕЛИЈА — Због природних богатстава, у ове крајеве су одувек надирали разни завојевачи. Зато су некад у источном делу Триполија живели Грци, а у западном Феничани. У време пунских ратова, кад се Рим најзад коначно обрачунава са Картагином и Триполи потпада под власт нових освајача. Сада почиње његова жива изградња и из тог доба су остале значајне римске грађевине. Овај славолук подигнут је 165. године у част Марка Аурелија.

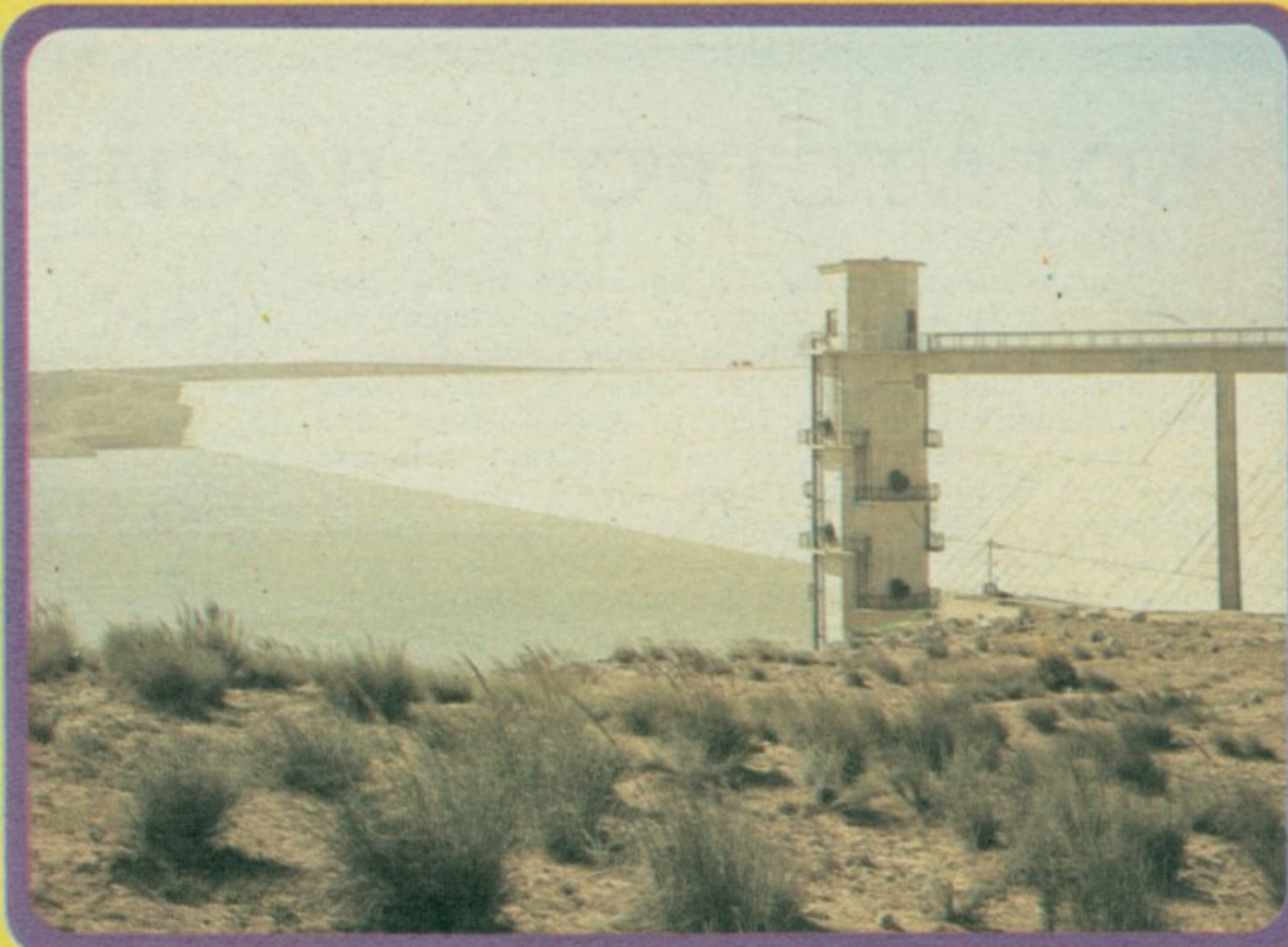
ТРИ ВАРОШИ У ЈЕДНОМ ГРАДУ

ПИЈАЦА ЗА ГЛЕДАЊЕ — Средином средњег века живот и судбина Триполија мењају се брзо и изненада — у њега продиру Арапи, а са њима други обичаји, култура и религија. Град временом губи романско обележје, попримајући одлике новог начина живљења, градње и животних навика. Арапи и ислам донели су са собом специфичан и за туристе толико привлачан романтично-оријентални изглед града и јавних објеката. Најбољи пример за то је **пијаца Сука**, која се налази готово у центру града, и коју свакодневно разгледају не само путници из света већ и становници Триполија.

САБРАТА — САБРАТ РИМА — Око 60 километара од Триполија налази се **Сабрата**, позната по богатим и разноврсним археолошким налазиштима. И до данас добро очуване ископине својим каменом, облицима и вештином у изради речито казују сву развијеност и раскош овог античког града. Преко 30 различитих налазишта, међу којима су и форум, курија, капитол и позориште, у ствари су споменици који се тешко могу срести и у самом Риму. Сабрата је била и значајан трговачки центар за извоз житарица, урми и слоноваче.

ДОЛАРИ ОД ТРАВЕ — Широка област око Триполија служила је, због уређеног система наводњавања, као издашца житница још старим Римљанима. Али, у седмом веку канали су запуштени и дотад плодне пољане су постале шкрте и бесплодне. А да би се спречиле бујице, које су некад и плавиле град, савремена и добро организована држава подиже бројне бране са вештачким језерима, каква је и ова — **Меганин Дам**. Трва која се види на слици је један од главних извозних артикала ове земље. Наиме, од ове необичне биљке — **еспарта** — добија се изузетна хартија од које се израђују и амерички долари. Поред ње, из градске луке на све стране света плове бродови са нафтом, товарима рибљих конзерви, ћилима, маслиновог уља, филиграна, бадема и рукотворина од коже. Арапска Либијска Народна Социјалистичка Цемахирија је од Триполија направила модеран град, а од пустиње богату зелену оазу.

ТВРЂАВА ВИТЕЗОВА — Готово истовремено кад су се појавили на Малти, с којом је данас Триполи повезан подморским каблом, витезови св. Јована освајају и овај град. После њиховог двадесетогодишњег борава и владања остала је на улазу у вештачки изграђену луку ова тврђава, а град је ускоро опет пао у друге руке. Године 1551. турска флота под заповедништвом адмирала Синан-паше заузима Триполи и прикључује га Отоманској Царевини.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

КАПУТИЋ НА ТАЛАСИМА

Суботом је мали хOVERKRAFT SRH 6 који саобраћа између острва Вајт и британског копна обично пун, јер становници „царства хипика“ тада одлазе на излете или у куповину. Тако је било и 4. марта 1974. године, када је међу путницима на пристаништу у Саутсију весело скакутала осмогодишња Џули О'Конел крај „ујка Чарлса“, кога је тако звала из милоште јер је био врло близак пријатељ са њеним родитељима. Ово је било прво Џулино путовање „лебделицом на јастуку“ и сва узбуђена и срећна очекивала је да почну тих чаробних дванаест минута, колико је трајао прелазак преко канала Солент који дели њено острво и чичистерско копно.

Као за инат, баш те суботе небо се наоблачило. Ипак, нико од 26 путника колико се укрцало у хOVERKRAFT није се бринуо због тога, поготово када их је и капетан Ентони Корс, искусан поморац са преко 3 хиљаде часова provedених на командном мосту лебделице, поздравио речима:

— Драги путници, управо смо добили извештај да је на другој страни почело невреме. Ипак, будите без бриге. Надамо се да ћете уживати у пловидби.

КРОЗ ПРОЗОР У МОРЕ

На жалост, мало би ко уживао на таласима који су се подигли и усковитали ношени изненадним, jakim ветром. Тридесет четворогодишња учитељица Ен Еткинсон окренула се пријатељици и колегиници Џин Денис са којом је пошла на овај излет и рекла:

— Ако овако настави, преврнућемо се!

Само што је то изговорила, огроман талас превалио се преко палубе и хOVERKRAFT се у тренутку нагнуо за читавих 45 степени, а људи, жене и деца у салону испод палубе, где су се сви налазили због лошег времена, уз вриску, узвике, трескање намештаја и прскање стакла са прозора и раз-

Капетан Корс пожелео је путницима свог хOVERKRAFTA угодну пловидбу, али ветар који се изненада подигао најавио је да ће прелазак преко канала Солент пре бити — мучан.

бијених чаша, полетели су једни преко других, преливени бујицом слане воде која је истог часа провалила унутра.

Касније је Ен Еткинсон узбуђеним гласом испричала новинарима:

— Када се хOVERKRAFT преврнуо, нашла сам се испод гомиле људских тела која су се отимала вичући и плачући. Из звучника је одјекнуо пилотов глас који је по-

зивао путнике да не дижу панику, али видела сам неке како већ грабе према прозорима да би се спасли пливајући.

Мис Еткинсон је и сама била одличан пливач, уз то се бавила и цудоом, па се у гужви брзо снашла и учинила то што је видела од других: извукла се кроз прозор и запливала. Тада угледа одмах крај себе црвени дечји капут којим се узбуркана вода бе-

сно поигравала. Учитељица с ужасом препозна део одеће који је на себи имала весела девојчица Џули О'Конел, с којом је разговарала још на острву и која се тако радовала пловидби. „Шта ли је с малом“, мучила ју је мисао док се снажним замасима руку борила с морем.

ТРАГИЧАН БИЛАНС

Дежурни официр из оближње подморничке базе у месту Долфину видео је како таласи преврћу SRH 6 и сместа обавестио Спасилачку службу. Са острва Торни полетели су хеликоптери Британског ратног ваздухопловства у помоћ Корсовим путницима. Пилот Бенфорд се сећа тог догађаја:

— Требало је пре свега спасавати жене и децу, јер су мушкарци на хOVERKRAFTу одмах и сами почели да отварају прозоре и пливају напоље, помажући и другима. Када сам се спустио на врх лебделице, мислим да су већ сви били изван потопљеног салона.

Упркос пожртвованости Бенфорда и осталих пилота који су храбро улетели са својим хеликоптерима у ковитлац ветра над каналом Солент, сви путници настрадали хOVERKRAFTа нису се могли спасти. Црна слутња учитељице Еткинсон, када је видела дечји капут, на жалост се испунила: мала Џули никада се није вратила са првог путовања хOVERKRAFTом...

Настрадао је и Чарлс Стрит, Џулин „ујак“, поред још троје утопљених. Приликом реконструкције несреће, вештаци су утврдили чињеницу која је зазвучала као сукова игра судбине: изненадни ветар и усковитлани таласи подигли су се управо у тренутку када је капетан Корс почео да скреће брод према пристаништу на чичистерској обали, а вероватноћа да се околности тако подударе износи — један према милион! Ипак, баш то се догодило.

М. К.

БОГАТСТВО У ВАСИОНИ

Још се поуздано не зна да ли се Сунце „родило“ пре 24 или је млађе за 14 милијарди година. Ако се упореди са површином наше планете, његова је већа 11.490 пута. Маса Сунца износи 2000 квадриљона тона или је 324.439 пута већа од Земље, а 700 пута од свих осталих планета које око њега круже. Према неким научницима температура Сунца на његовој површини износи чак милијарду степени Целзијуса, док према другима „само“ 6000 степени Целзијуса. Пошто један квадратни сантиметар ове звезде емитује у свемир 1.489 калорија, она годишње изгуби у својој тежини по 120 милиона тона. Ако би се на Сунце поставила санта леда висока 14,75 метара она би се истопила за само један минут. На Земљу годишње падне око 10^{18} kWh сунчеве енергије у облику зрачења, што износи око 30.000 пута више него што човечанство данас троши.

МИНИ-КВИЗ

- Шта је Аристотелов опит?
- Ко је донео кукуруз у Европу?
- Кад је Вук Стефановић Караџић објавио свој чувени „Српски рјечник“?
- Ко је, по старогрчкој митологији, био Бријареј?
- Где се налази град Бристол?

ОДГОВОРИ:

1) Опит са падајућом куглом. 2) Колумбо. 3) 1818. 4) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 5) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 6) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 7) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 8) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 9) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 10) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 11) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 12) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 13) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 14) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 15) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 16) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 17) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 18) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 19) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 20) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 21) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 22) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 23) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 24) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 25) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 26) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 27) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 28) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 29) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 30) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 31) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 32) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 33) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 34) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 35) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 36) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 37) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 38) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 39) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 40) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 41) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 42) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 43) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 44) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 45) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 46) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 47) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 48) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 49) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 50) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 51) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 52) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 53) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 54) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 55) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 56) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 57) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 58) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 59) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 60) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 61) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 62) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 63) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 64) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 65) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 66) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 67) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 68) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 69) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 70) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 71) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 72) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 73) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 74) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 75) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 76) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 77) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 78) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 79) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 80) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 81) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 82) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 83) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 84) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 85) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 86) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 87) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 88) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 89) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 90) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 91) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 92) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 93) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 94) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 95) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 96) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 97) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 98) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 99) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника. 100) Бријареј је, према митологији, био скок рјечника.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ДОБРО ДОШЛИ НА ТРАДИЦИО-
НАЛНИ ГОДИШЊИ БАЛ МИРА
И ПРИЈАТЕЉСТВА!

СВОЈЕ СЕКИРЕ
ОСТАВИТЕ
У ПРЕДСОБ-
ЉУ!

И НЕКА
БАЛ ПОЧ-
НЕ!

ХОЌЕТЕ ЛИ МЕ
ПОЧАСТВОВА-
ТИ И ЗА-
ИГРАТИ
СА МНОМ?

ОЧАРАНА
САМ!

ЗНАТЕ, ЗА ТАКО КРУПНОГ ЧОВЕКА,
ХОГАР ЈЕ ПРИЛИЧНО ЛАКОНОГ!

ЛА-ДИ-ДА

ЈАО! МОЈА
НОГА
!

ОХ!

ИЗВИЊАВАМ
СЕ!

ХЕЈ! КОГА
ТИ ТО
ГУРАШ
?

ЕВО
ТИ!

НЕ, ГРУБИЈАНЕ!

АХ!

ЗНАШ, СВЕНЕ! ЗАБАВА, ЗАПРА-
ВО, ТЕК САД ПОЧИЊЕ!

2-6
DIK BROWNE

МОНТИРАНА СУЂЕЊА

— УВЕРЕН САМ ДА СУ КРИВИ, СВАКАКО ЋЕ БИТИ ОСУЂЕНИ НА СМРТ — ИЗЈАВИО ЈЕ ВИШЕ ПУТА У ПАУЗИ ПРОЦЕСА СУДИЈА ВЕБСТЕР ТЕЈЕР, МАДА ПО СВИМ ПРАВИЛИМА ПРАВНИЧКЕ ЕТИКЕ ТО НЕ БИ СМЕО ДА ЧИНИ.

СВЕДОЦИ НИСУ ПОМОГЛИ

Пре педесет година, 9. априла, бостонски судија Вебстер Тејер изрекао је последњу реч у процесу који је већ готово деценију узбуђивао јавност и изван Америке: Сако и Ванцети осуђени су на смрт електричном столицом. Није вредело што је Сако по ко зна који пут узвикнуо:

— Убијете невиног човека, два невина човека! Није вредело ни што су јавно протестовали угледни људи, познати научници и уметници у разним земљама, као Алберт Ајнштајн, Х. Г. Велс, Бернард Шо, Џон Голсворти. Два Италијана неминовно су нашла смрт у Новом свету. А каква је била њихова кривица?

УХАПШЕНИ У ТРАМВАЈУ

Тачно у три сата по подне 20. априла 1920. године из једне мале бостонске фабрике ципела изашла су два чувара носећи по металну кутију. Са друге стране улице гледала су их два човека са платненим качкетима, наслоњена на црни „бјуик“. У тренутку када су стражари пролазили крај њих, непознати су брзим покретом извукли пиштоље и припуцали.

Један стражар је на месту пао мртав, а други потрчао натраг, ка фабричкој капији, али следећи хитац и њега је смртно погодио.

Она двојица су зграбили кутије — у њима се нала-

зило 16.000 долара — и „бјуик“ се, шкрипећи гумама, удаљио у непознатом правцу.

Читава сцена трајала је само неколико часака.

Убрзо после ове пљачке масачусетска полиција ухапсила је у трамвају 33-годишњег продавца рибе Бартоломеа Ванцетија и 29-годишњег обућара Никола Сака. Приликом претреса код њих је пронађено оружје, а утврђено је да су оба убиства испред фабрике обуће извршена — Саковим „колтом“!

Он се, додуше, бранио да је то немогуће, али како објаснити толике подударности? Сако и Ванцети били су тамнопути, говорили су лошим енглеским, носили качкете. Сасвим довољно једанаесторици сведока да у њима препознају два нападача који су 20. априла читавог јутра, читавог поднева, све до кобних 15 часова беспослено стајали преко пута фабричке оградe пикајући каменчиће врховима ципела. Тада су се појавили људи с новцем за плате.

Упитан на првом суђењу маја 1921. године зашто је носио оружје, Сако је одговорио да повремено ради као ноћни чувар па му је оно неопходно, а Ванцети, огорчен оним што је доживео у Америци, рекао је:

— Због тога што сам странац, што не говорим правилно и што у ова лоша времена морам да носим револвер како бих био сигурнији.

Двадесете године биле су заиста бурно и несигурно време у Америци. Било је

то доба владавине гангстера и њиховог терора у свим већим градовима и уједно, доба када се хајка коју је вршила власт против „опасних“ елемената у друштву достигла врхунац, претварала у праву поаму. А сви ти субверзивни елементи за конзервативне слојеве америчког друштва представљали су синоним „црвене опасности“, како су називали комунизам, не усуђујући се ни да изговоре његово име.

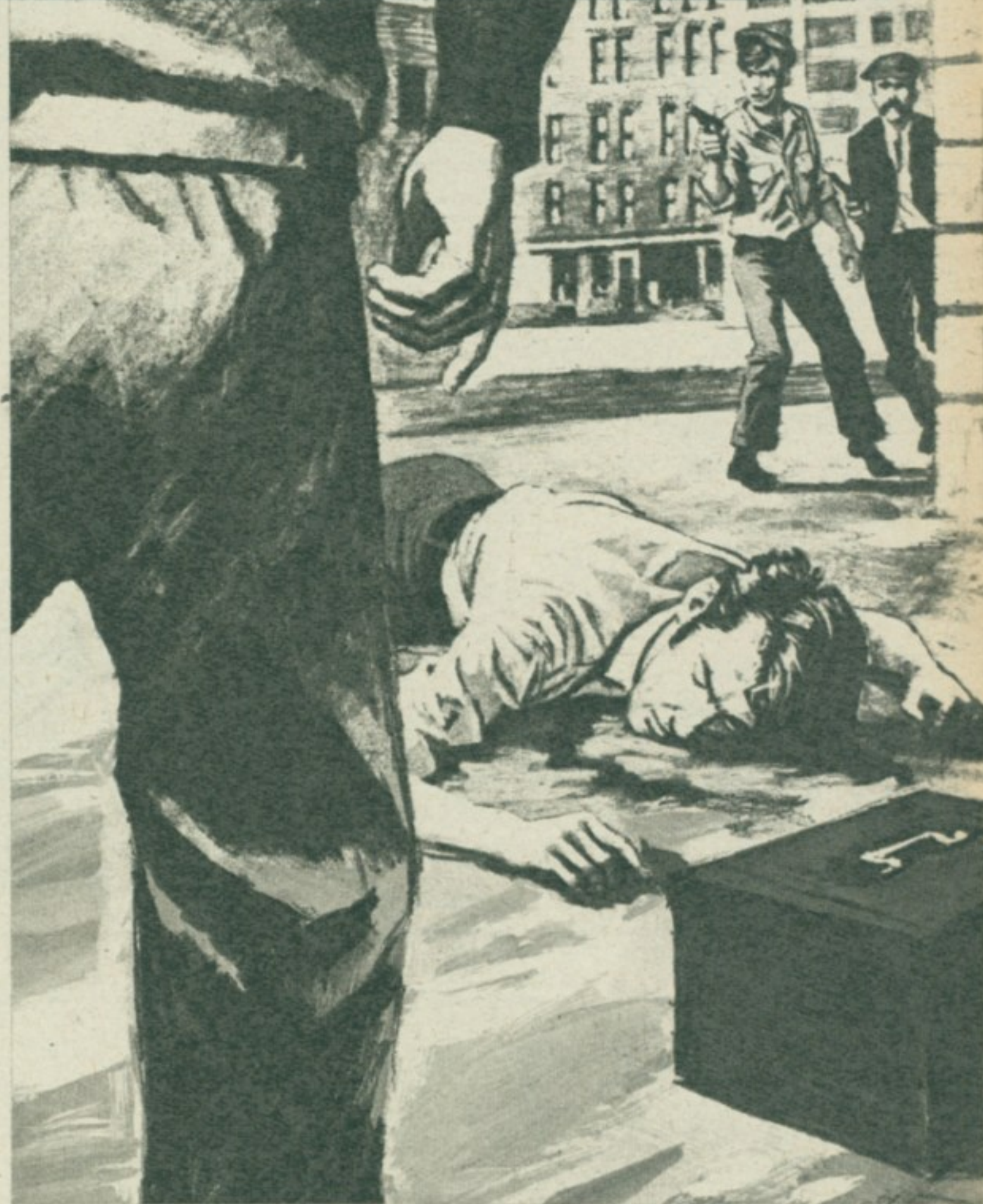
Судија Вебстер Тејер припадао је онима који су се комунизма бојали више него мафије и свим силама настојали да их — изједначе, како би што већем броју људи улили страх од „црвених“. Иако то по свим правилима правничке етике не би смео да чини, Вебстер Тејер се није либио да јавно изрази нетрпељивост према двојици печалбара са далекот Медитерана. Многи су га, у паузама суђења, чули како говори:

— Уверен сам да су ти „црвени“ криви. Свакако ће бити осуђени на смрт.

ПОРОТА ГЛУВА НА ДОКАЗЕ

Сако и Ванцети имали су прошлост која је савршено одговарала судији Тејеру и америчким властима да јавности пружи најгору могућу слику о радничком покрету. Јер, двојица Италијана била су позната масачусетској полицији као „ситни криминалци“, затим као људи који су дезертирали из америчке војске и најзад као — растурачи летака и памфлета по Бостону у којима се нападао капиталистички поредак и угњетавање радничке класе. Постојало је све јасније да маратонско суђење у Бостону — потрајало је два месеца — није процес покренут због убиства и пљачке, него осуда слободоумних идеја угњетаваних слојева.

Како иначе објаснити то што су суд и порота остали глуви на изјаве 25 сведока, очевидаца оног препада, да Сако и Ванцети нису учествовали у њему? Како то да је суд пренебрегао и признање једног робијаша, осуђеног за други прекршај, да је он лично убио

једног стражара, те према томе, Сако и Ванцети с тим немају никакве везе? А то признање у сваком другом судском процесу значило би крунски доказ.

Узалуд је и бранилац двојице печалбара доказивао да оних 11 очевидаца што су „препознали“ Сака и Ванцетија као кривце — лажно сведоче. Судија Тејер изрекао је 14. јула 1921. године смртну пресуду.

Међутим, уложена је жалба, а талас незадовољства захватио је део америчке јавности, онај део који је желео да види праведнији и уверљивији исход бостонског суђења. Сако и Ванцети остали су у затвору да чекају нови процес.

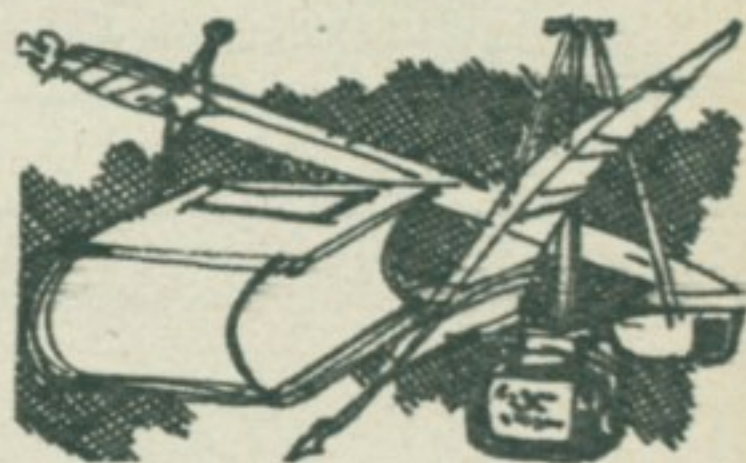
Чекали су пуних шест година да би на овом процесу, који је опет водио исти судија, Вебстер Тејер, смрт на пресуда била потврђена. Сломљен у затвору и сломљен на суђењу, али не клоуно духом, Николо Сако је кратко изјавио:

— Знам да је судијина реч оваква због тога што постоје две класе, угњетени и богати... Ја сам да-

нас на оптуженичкој клупи зато што припадам угњетенима.

Бартоломео Ванцети је допунио пријатеља речима:

— Никад нисам украо. Никад нисам убио нити пролио туђу крв... Осуђен сам јер сам — Италијан.

Сако и Ванцети умрли су на електричној столици 23. августа 1927. године. Бостонски затвор у којем је извршена реч судије Тејера чувало је тога дана 500 наоружаних полицајаца, јер се стрепело од побуне споља и унутра. А хиљаде радника широм света ступило је у неми штрајк у знак солидарности са непознатим друговима у далеком Бостону.

М. К.

ПОЗИВ НА САРАДЊУ

Реданција ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА позива сликаре-илустраторе на ХОНОРАРНУ САРАДЊУ!

Сви заинтересовани могу послати своје радове: илустрације у боји формата 26 (ширина) x 34 см (висина) и црно-беле слободног формата и технике (штрих и полутон) на адресу ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, Београд, Манедонска 29, са назнаком »ИЛУСТРАТОР« и то САМО ПОШТОМ!

Илустрације треба радити реалистички у стилу који ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК негује. Напомињемо да радове нећемо враћати а кандидате који долазе у обзир за сарадњу позваћемо поштом.

Позив је отворен и без рона!

ГУСАРКА ДОБРОГ СРЦА

ЉУТИТА И УВРЕЂЕНА, ЧУДНА ЖЕНА ЈЕ ОТЕЛА БОГАТАШКОГ ДЕЧАКА И ОТПЛОВИЛА, А ЊЕГОВОМ ОЦУ УПУТИЛА НЕОБИЧАН ЗАХТЕВ.

Уз ирски рт Хаут пристала је једног олујног јесењег дана 1593. године малена лађа поцепаних једара и оштећеног прамца. Из ње се појавила и ступила на обалу жена висока готово два метра, огрнута лепршавим огратачем боје шафрана, са капуљачом, док јој је дугачка црна коса падала на широка рамена. Грубих, снажних руку и усправног стаса, ова необична жена уливала је страх већ својом чудном појавом.

Била је то Грејн О'Мејл, која ће касније у ирским народним песмама постајати славна као „Краљица океанских острва“, а у енглеским летописима као „Грејс О'Мели“, најславнија жена гусар која је икад пловила морима.

У њеној родној Ирској о Грејн су већ причале легенде. Њен отац Овен О'Мејл, познатији као „Црни храст Арана“, био је моћни вођа истоименог породичног клана, чија се земља пружала од Галвејског залива до рта Малин на северозападу Ирске. Кад је умро, требало је да га наследи најстарији син. Али, Грејн је мислила другачије. У жељи да сама стане на чело клана, изазвала је брата на двобој ножевима. Борба је вођена дугачким ножевима, у поноћ у песковитом затону између две високе хриде, на обали острва Клер, тврђави клана О'Мејлових. Победила је Грејн и постала јединица жена која је икад стала на чело неког ирског клана.

У то доба клан О'Мејлових био је у беспопштеном рату против Енглеза и других освајача острва. Под неустрашивим Грејниним вођством, њени гусари су постали страх и трепет на мору: ниједна лађа, без обзира на заставу под којом је пловила, није била безбедна кад се приближавала северозападном пролазу Ирске.

ИГРА НА НЕПРИЈАТЕЉСКОЈ ПАЛУБИ

Грејн је у свим нападима лично предводила своје људе и, по казивању савременика, увек би прва крочила на палубу нападнутог брода, с пиштољем у свакој руци. Дан пре рођења првог сина Грејн је пратила своје ратнике при јуришу на је дан турски гусарски брод

на пучини испред рта Слоун. По навици, људство клана користило је мале чамце од животињских кожа на лаким дрвеним костурима. Тешки топови гусара одбили су нападе лаких чамаца. Огорчена неспретношћу своје посаде, Грејн је устала из постеље, села у чамац и јурнула ка највећем броду. Стајала је у чамцу, викала и замахивала пеницама.

Збуњени овом појавом, Турци су дозволили да чамац дође под прамца брода. Грејн је дохватила један конопац, успузала се на брод и на палуби почела да плеше неку дивљу ирску игру. Лупала је ногама и вртела се у свом огртачу, викала и поскакивала. Забављени овим необичним приказом, турски официри су направили око ње круг, уз смех и добацавање. Међутим, Грејн се изненада у месту обрнула, извадила пиштоље испод огртача и хитро устремила два официра. Пре него што су се присутни повратили од изненађења, палубу брода прекрили су људи храбре предводнице и брод је, на товарен вином и зачинима, убрзо заузет.

Године су пролазиле, а Грејн О'Мејл је све више постајала трн у оку моћној енглеској морна-

рици. Али, сви напади на клан О'Мејлових били су безуспешни. Да би одбранила своју познату тврђаву Керидхоли, Грејн је наредила својим људима да нагомилају комаде степња све до крова. Припремила је и велике котлове и бурад пуну воде, са много дрвета за ложење. Чим би нека банда пљачкаша или нападача била примећена, Грејн је наређивала да се запале ватре. Стрпљиво би чекала да освајачи дођу испод самог замка. Тада би ратници, на њен знак, на непријатеља просули прави потоп кључале воде, уз кишу камења из циновских праћки. Никад нико није на силу доспео до зидина ове тврђаве.

СКАНДАЛ ПРЕД КРАЉИЦОМ

После многих успеха Грејн се осмелила и њени чамци су се спуштали до крајњег југа Ирске. Иако је утврђени град Галвеј остао у рукама Енглеза, Грејн је контролисала целу област до севера. Изградила је деветнаест чврстих тврђава, запленила и спалила мноштво великих лађа, гусарећи и даље само чамцима. Њена флота је бројала и до пе-

десет бродића, а Грејн их је чувала на нарочит начин.

У свакој тврђави и у свакој соби где је спава-ла гусарка постојао је специјални отвор кроз који је пролазило јако ужу. Сваке ноћи, пред спавања, Грејн је један крај ужета везивала за чланак на ноzi, а други, нарочитим системом, за све њене чамце. Тако је увек могла да се пробуди чим би непријатељ или неко од њених ратника, који би покушао да је изда, додирнуо неопходне чамце.

Кад је увидела да се Грејн не може савладати силом, енглеска краљица Елизабета послала је гусарки писмо којим јој опрашта све и позива је на двор у Лондону. Међутим, Грејнин пријем код краљице насмејао је све присутне и оне који су чули за то. Жваћући дуван и пљујући га у чипкану марамицу коју јој је поклонила краљица, Грејн се гласно наругала малом псу Њеног величанства, одбијајући са презрењем понуђену високу енглеску титулу.

У повратку, на путу за острво Клер, Грејн је пристала у Хауту. Њен крхки бродић два дана се борио са олујом и она је била исцрпљена, гладна и прозебла. Упутила се ви-

соким зидовима који су окруживали добро господара Хаута да би затражила гостопримство.

На улазу су је задржали стражари и рекли јој да господар и његова свита вечерају и да их не може узнемиравати. Њени жестоки протести нису могли; остала је пред вратима.

ЧАСТ И ГОСТОЉУБЉЕ ИЗНАД СВЕГА

Грејн је била много увређена овом негостољубивошћу. Гусарство је за њу било нешто обично и дозвољено, али је у свему што се односило на част била врло осетљива и правична. Целог живота је гостољубље према странцима за њу било изнад свега.

Уз гунђање и псовке, Грејн је љутито пошла од улаза, али је тада приметила дадиљу са плаво-косим осмогодишњим дететом које се играло недалеко од оgrade. Ступила је у разговор са њом и сазнала је да је дете наследник Хаутових. Уплашен њеним продорним погледом и промуклим гласом, дечак се плачући привио уз дадиљу. Грејн је отела малишана из дадиљиних руку и, не обзирући се на њене и дечје крике, однела га на свој бродић и брзо отпловила према острву Клер.

Чим је стигла, послала је гласника господару Хауту и обавестила га да ће му сина задржати све док не плати откуп. Хаут је брзо одговорио да је спреман да плати било коју суму. Али, Грејн је новац презирала, па је тражила необичан откуп: господар Хаута треба да се закуне да ће он и сви његови потомци увек држати отворене улазе дворца у време обеда и да ће једно место стално бити слободно за неочекиване госте. Одбије ли ово, обавестила га је Грејн, његов син ће бити васпитан на острву Клер, међу О'Мејловим, где ће научити шта је ирско гостољубље и — гусарење.

Наравно, господар Хаута журно је прихватио све услове отмицарке.

Захваљујући овој необичној жени, о којој у Ирској и данас живе многе легенде, у дворцу Хаутових се за трпезом увек оставља место за неочекиваног госта — намерника.

М. М.

СЛАВНИ ОПЕРСКИ ПЕВАЧИ ФЈОДОР ИВАНОВИЧ ШАЉАПИН

ЧУДОТ

ТРЕНУТАК РАДОСТИ — Фјодор Иванович Шаљапин, један од највећих бас-певача које је свет икада чуо, био је син сиромашног руског сељака. Рођен је 1873. године у једном од бедних квартова Казања, на левој обали Волге. Отац му је био строг и зловољан човек и често га је тукао без разлога. А онда ће два догађаја унеколико изменити Фјодоров живот. Једном је као осмогодишњи дечак посетио ускршњи вашар и одушевио се лудоријама клонова. Они су у њему усадили трајну љубав према позоришту. Тако је бар он сам тврдио сећајући се овога времена често.

У ЦРКВЕНОМ ХОРУ — Следећи догађај који је, можда, одредио Шаљапиново животно опредељење било је певање црквеног хора које је чуо једнога дана пролазећи поред цркве. Очаран, одлучио је да уђе. Тада је чврсто решио да постане члан хора, мада никада није певао. Осећао је да он то може и није одустајао од своје намере. На аудицији је потпуно задовољио и од тада је редовно певао у свим локалним црквама. Био је то напоран посао који је одузимао и доста времена, али он је уживао у њему. Радовао се празницима када је са осталим дечацима из хора ишао од куће до куће и певао.

СВЕТЛА ПОЗОРНИЦЕ — Имао је дванаест година када му се пружила прилика да у Казању присуствује једној оперској представи. Било је чудно и узбудљиво видети уметнике који на позорници своје мисли саопштавају не говором него певањем. Знатижељан да све то види изблиза, успео је да се кроз нека споредна врата увуче иза позорнице. Иза света снова, иза осветљене позорнице, дочекао га је прави хаос. Док су певачи пред публиком изводили своје тачке, радници су са чекићима у рукама ужурбано радили припремајући све што је потребно за следећу сцену. Гледао је и слушао, као омађијан.

БЕЗ ПОСЛА — Путујуће позориште је отишло, али представа је остала у срцу дечака. Његова породица у то време живи у све већој оскудици и он мора да зарађује. Извесно време радио је као писар, али су га брзо отпустили јер је изгубио нека важна документа. Сви покушаји да нађе нови посао били су узалудни. Сатима је седео на обали Волге гледајући лучке раднике како истоварују бродове. Тумарајући градом, често је застајао поред тезги на којима су Татари излагали и продавали дивну, егзотичну робу. Позориште и песму није заборавио.

ВОРАЦ ИЗ КАЗАЊА

ЛУЧКИ РАДНИК — Борећи се са немаштином, Шаљапинова породица се преселила у Астрахан, велики град на делти Волге, али тамо их је чекала још већа беда. Живели су у једној учерици са две просторије и надали се да ће Фјодор ипак некако да се заглоси. Најзад је напao по-сао, али мучан и претежак за његове нејакe руке. Као лучки радник морао је понекад дневно да истовари и по двеста врећа брашна. Једног дана, док је под будним оком надзорника с корбачем у руци, преносио на брод тешке товари лубеница, схватио је с горчином да тако даље не може.

НЕНАДМАШНИ БОРИС ГОДУНОВ — Године 1892. Ша-тапин је упознао бившег тенора московског Великог те-атра Усатова, који је у Тифлису имао своју певачку шко-лу. Усатов га је бесплатно подучавао и обезбедио му ан-гажман у позоришту. Рола Млинара у „Русалки“, Мефи-стофела, доктора чудотворца, у „Фаусту“, Тснија у „Па-јацима“ прве су његове улоге у опери.

Око годину дана члан је Маријанског театра у Петро-граду, а од 1896—99. Мамонтовљеве приватне опере у Мо-скви. Захваљујући даноноћном марљивом раду, учећи глуму и усавршавајући глас, примљен је 1899. године у москов-ски Велики театар. Његова светска каријера почела је блиставом креацијом Бориса Годунова, Модеста Мусорг-ског. Почели су да му пристижу позиви највећих опер-ских кућа у свету — миланске Скале, Метрополитен опере из Њујорка, затим из Париза, Берлина, Лондона. Певао је на свих пет континената, врло често ишао на турнеје са властитом дружином. Наступао је и у Југославији, а последњи пут певао је у опери 1937. године у Монте Кар-лу. На наговор Чарлија Чаплина играо је 1933. године у филму „Дон Кихот“. Глас ненадмашног Шаљапина имао је, тврде стручњаци, толико боја колико је ликова интер-претирао, а познат је и као велики концертни певач. Умро је у Паризу априла 1938. године.

У ПУГУЈУЋОЈ ТРУПИ — Срећа му се осмехнула када је упознао вођу једне путујуће позоришне дружине и добио место певача у хору, а онда епизодне улоге у драми и оперети. Понекад је замењивао певаче у опери. Било је то далеко боље од беспослице и немаштине, али то није решило проблеме његове породице. Кад се вратио са турнеје, сазнао је да не-гова мајка већ стара и тасвим изнемогла просјачи. Годинама касније, као чувени оперски певач, често се сећао те ужасне слике старице про-сјачиње, али тада више није могао да помогне својим родитељима јер су одавно умрли.

УЦЕЊЕНИ ДЕТЕКТИВ

Кроз гомилу ужурбаних и нервозних људи, натоварених коферима и торбама из којих су вириле на брзину спаковане ствари, једна жена, очигледно болничарка јер је сва била обучена у бело, покушала је да се пробије до последњег вагона.

— Мало места, молим вас! — викала је промуклим гласом гурајући путнике испред себе. — Зар не видите да пратим болесника. Само мало места...

Човек који је ишао испред ње, погрбљен старац у изгужавном оделу, сипљиво је кашљао и сваки час застајао да би дубље удахнуо ваздух. Повремено је бацао забринут поглед према жени, али би га она само чвршће стегла за надлактицу и наставила да вуче, тешко се пробијајући кроз гомилу која их је стишала и гушила.

МАРКОВА ЧЕСТИТКА

Напакон стигоше до вагона који се налазио на споредном колосеку балтиморске железничке станице, у савезној америчкој држави Мериленд. Старац покуша да се попне на високу папучицу чађавих степеника, али малаксао, немоћно спусти ногу. Кондуктер, који је стајао у ходнику вагона и притешњен путницима је два успевао да прегледа карте, то приметити.

— Дајте ми руку, господине — рече. — За старе и болесне чувам један празан купе. Ево, овуда!

Болничарка га захвално погледа, а старац, непрестано кашљајући и мрмљајући нешто себи у брду, пође за кондуктером.

Међутим, чим су у купеу навукли завесе, старац се нагло исправи, скиде похабано одело са себе и поче да отреса бео пудер са браде, косе и већа.

— Хвала ти, Пинкертоне. Заиста не знам како да ти се одужим — рече „болничарки“ која је већ скинула огртач и белу капицу. Указа се кратко подмишљана коса, а тек при чкиљавој светлости која је допирала са перона на њеном лицу виделе су се грубе мушке црте.

— Не треба да ми захваљујете, господине Председниче — рече Пинкертон. — Најважније је што смо надмудрили атентаторе.

„Старац“ је, заправо, био шеснаести председник САД, педесет петогодишњи Абрахам Линколн који је годину дана раније, 1863, за време грађанског рата између Севера и Југа, ослободио све црне робове и дао им грађанска права. Бивши робовласници непрестано су му претили убиством, тражећи да укине тај закон на којем је Линколн честитао и Прва интернационала, као и сам Карл Маркс.

Иза ђоирбљеног сџарца који се с муком ђробијао кроз ђужбу на железничкој сџаници ишла је једна болничарка: она је једина знала њејову џајну.

ПОКЕР ЗА ЛАКОВЕРНЕ

Плашећи се атентата, Линколн је потражио заштиту од Националне детективске агенције основане 1850. године, у Чикагу. Њен творац, Алан Пинкертон, веома оштроуман човек који је умео да доскочи и најокорелијим криминалцима, одмах је посаветовао америчког председника да се маскира у болесног старца, а он ће га, као болничарка, пратити на путу од Балтимора до Вашингтона. Тако ће најмање пасти у очи непријатељима и противницима борбе за људска права.

ТРН У ОКУ

Алан Пинкертон родио се 1819. године у Глазгову, у Шкотској, у веома сиромашној породици. Рано је почео да зарађује за живот

израђујући бачве и буриће које је продавао на пијацима и вашарима. Као седамнаестогодишњи младић укључује се 1836. године у чартистички револуционарни покрет: заједно са обесправљеним енглеским радницима тражио је смањење радног времена, повећање надница и побољшање услова живота. Полиција га је убрзо запазила, па да би избегао затвор, 1842. године бежи за Америку. Данима је беспослен лутао келовима и селио се из града у град, све док у Чикагу није упознао неколико младих полицајаца. Уз кафу или сендвич који су му нудили пажљиво је слушао њихове приче о хватањима криминалаца. Одушевљен тим позивом неколико пута је помагао својим новим пријатељима. Убрзо је примљен у чикашку полицију, где се већ после неколико месеци истакао сво

јом вештином и проницљивошћу.

Захваљујући многобројним успесима, неколико година касније, 1850, основао је у Чикагу приватну детективску агенцију, прву такве врсте у Америци, чија је специјалност, између осталог, била — хватање пљачкаша возова и поникспреса. Сем тога он организује читав систем прибављања информација, сакупља све податке о криминалцима, и прави одличну документацију.

Његово име ускоро се прочуло међу бандитима и убицама, па им постаје „трн у оку“. Често се дешавало да га изненада нападну, обично кад би се сам враћао кући...

Једном приликом, само захваљујући својој вештини, успео је да избегне сигурну смрт. Недалеко од његовог стана, у мрачној и пустој улици, пред њега је бануо наоружан човек и потегао пиштољ. Пинкертон је у магновењу успео да се сagne, а затим се бандиту бацио у ноге: хитац му је прошао тик поред главе, остављајући на образу само црвени траг од врелине сагорелог барута.

ФОТОГРАФИЈА ЈЕ ПРЕСУДИЛА

У то време, у околини Куквила, градића у држави Тенеси, браћа Рено завела су прави терор. Почетком 1866. године напали су воз који је пролазио кроз наншвилски басен: зауставили су композицију, опљачкали поштански вагон и све путнике. Био је то први напад на воз у Америци, после којег бандити

све ређе нападају банке и поштанске кочије, јер су до богатства лакше долазили на отвореној прузи. А браћа Рено су предњачила у томе.

Почетком октобра исте године, у једну крчму у Куквилу, где су браћа Рено обично играла карте, дичила се својим подвизима и неометано трошила покрадени новац, ушао је један кицаш који је одмах привукао пажњу гостију. Наручио је пиће за целу крчму, а газди је у поверењу испричао да је побегао из затвора где је доспео после пљачке неке банке.

— Зато ми је глава уцењена на 10.000 долара — поносно је рекао и показао потерницу на којој је био нацртан његов лик.

То је већ била одлична пропусница за чланство у друштво криминалаца. А када се показало да и покер одлично игра постао је нераздвојан пријатељ браће Рено и члан њихове банде. Да би показали колико га цене, неколико недеља касније, отишли су код фотографа да би се сликали за успомену.

Чим је добио ту фотографију, „коцкар“ — Пинкертон — послао ју је у своју агенцију у Чикагу. Искусни детективи добро су проучили лица криминалаца, а затим одлучили да према Пинкертоновом упутству направе један трик: сутрадан су све новине објавиле да ће кроз наншвилски басен проћи воз крцат златним полугама — сигуран мамац за лопове и пљачкаше.

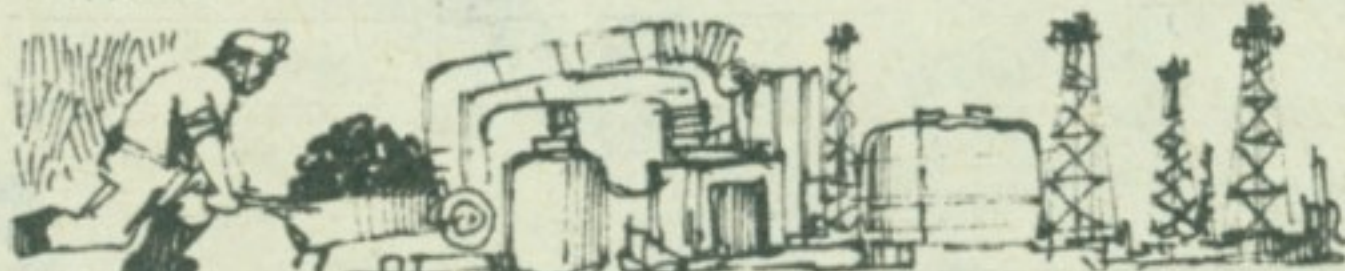
И заиста, као што је Пинкертон очекивао, браћа Рено напали су воз али, уместо преплашених путника на прозорима су их дочекали наоружани детективи који су готово без икакве борбе, успели да их похватају.

— Ми детективи никада не спавамо, јер нам је дужност да земљу ослободимо криминалаца — говорио је Пинкертон. Умро је, 1884. године, у шездесет и петој години живота, остављајући за собом неколико књига у којима је описао своје многобројне подвиге.

Б. Ј.

ЖАРКА БУДУЋНОСТ

● Како се претпоставља, нафте ће бити за још 20 до 30 година, а нафтоносни шкриљци продужиће век овог извора енергије за још 10 до 15 година.

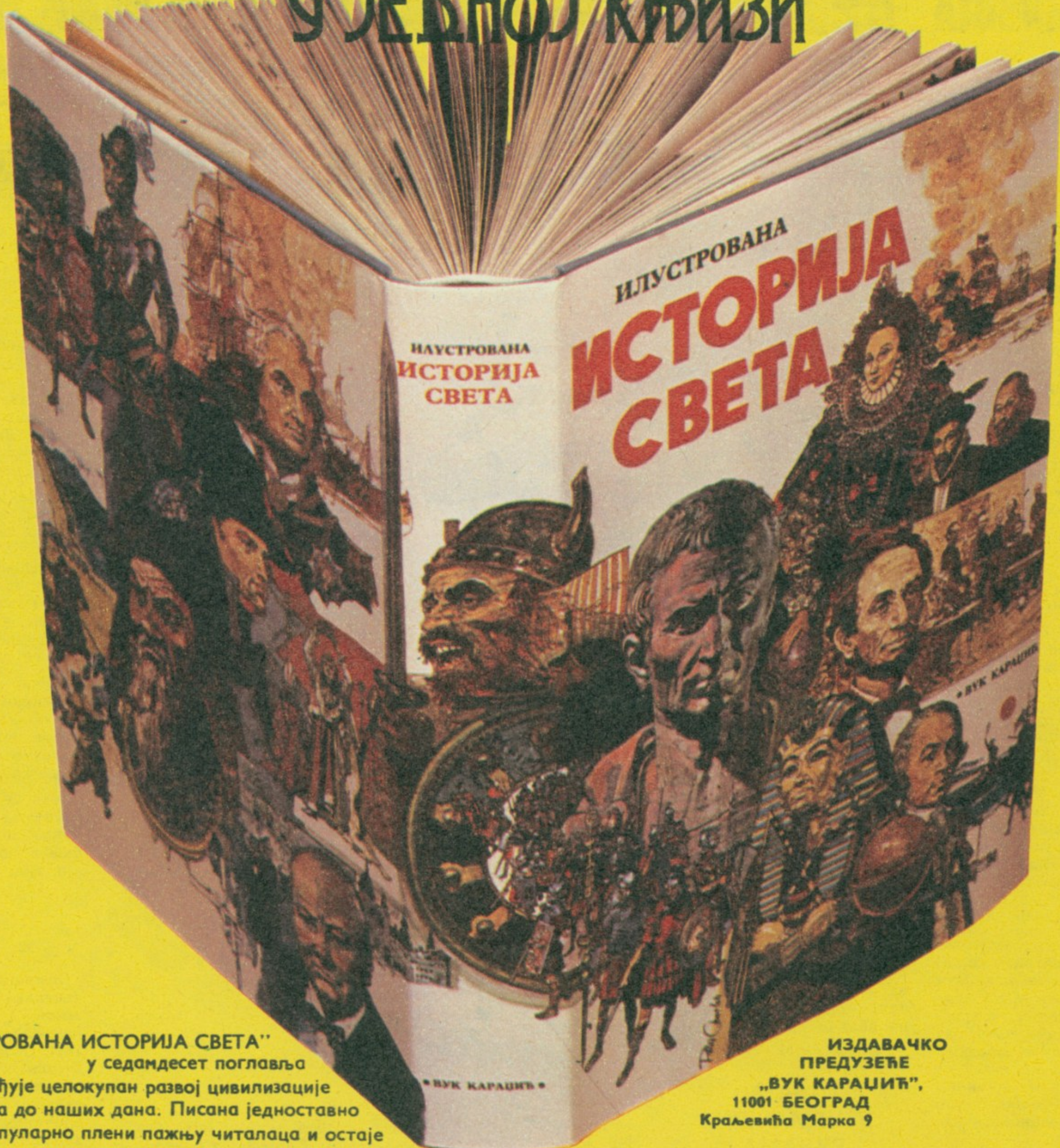

● Угља има још за 150 до 250 година, а резерве урана подмириваће човекове потребе за наредних 20 до 40 година.

● Резерве природног гаса процењене су за 25 до 40 година.

Међутим, сунчева енергија је неисцрпна и ако се рационално искористи омогућиће људима да не стрепе од будућности.

ЦЕЛА ИСТОРИЈА ЉУДСКОГ ДРУШТВА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ

„ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА“

у седамдесет поглавља
обрађује целокупан развој цивилизације
од почетка до наших дана. Писана једноставно
и популарно плени пажњу читалаца и остаје
драгоцен извор података.

Читајте и сазнаћете:

- * Како је Ханибал прешао преко Алпа?
- * Како су Џингис-канови монголски ратници јуришали на
Кинески зид?
- * Како је убијен Цезар?
- * Како је живео Луј XIV окружен својим дворјанима у Версају?
- * Како се судило јеретцима у доба шпанске инквизиције?
- * Шта је Черчил рекао приликом обиласка Лондона после
бомбардовања?

Ово и низ других занимљивости нуди вам ова јединствена књига,
која доказује да чињенице могу бити далеко узбудљивије од
фантастике и да историја изложена на занимљив и маштовит
начин буди интересовање и љубав према сазнању
наше прошлости.

Књига је штампана ћирилицом, богато технички опремљена са
илустрацијама у боји, формата 26 x 18 cm, у тврдом повезу
са пластифицираним корицама.

Цена књиге је 300.— динара.

Може да се купи за готово и на отплату.

Купци за готово књигу добијају за 285.— динара.

Купци на отплату отплаћују у 3 месечне рате по 100.— динара.

ИЗДАВАЧКО
ПРЕДУЗЕЋЕ
„ВУК КАРАЏИЋ“,
11001 БЕОГРАД
Краљевића Марка 9

НАРУЧБЕНИЦА

Овим неопозиво купујем књигу:

„ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА“ — по цени од 300.— динара

ЗА ГОТОВО — ПОУЗЕЋЕМ по повлашћеној цени од 285.— динара

(плаћање поштару приликом пријема књиге)

НА ОТПЛАТУ — у 3 месечне рате по 100 динара од _____ 1976. г.

Рате ћу уплаћивати редовно по пријему рачуна и уплатница.

У случају спора признајем надлежност IV општинског суда у Београду.

Презиме и име _____

Занимање _____ Пошт. број и место _____

Адреса стана _____

Назив радне организације _____

Овера о запослењу _____

Купац _____

(Печат и потпис овлашћеног лица) _____

(Својеручни потпис купца) _____

Број личне карте _____

Поруџбеница се оверава само при куповини књига на отплату.

Пензионери уместо овере прилажу одрезак претпоследњег чека од пензије.

Без овере запослења и броја личне карте издате од СУП-а поруџбеница не вреди.

КАО ПРИПАДНИК ГРУПЕ КОМУНИСТА КОЈУ СУ НЕМЦИ ПОВЕЛИ ДА СТРЕЉАЈУ, НИЈЕ ИМАО ЧЕМУ ДА СЕ НАДА. МОГАО ЈЕ САМО ДА БИРА: СМРТ НА ГУБИЛИШТУ ИЛИ У БЕКСТВУ.

Дугачка колона мушкарца, праћена наоружаним немачким војницима, полако се кретала главном улицом Крагујевца према лединама Шумарица на ивици града. Утучени људи, не знајући ни куда ни зашто их воде, корачали су оборених глава.

Жене и деца трчали су тротоаром, плакали и дозивали своје. Од осорних војника нису су смели да им приђу. У ствари, тога дана, 20. октобра 1941. године цео Крагујевац био је на ногама. Немци су упадали у куће, школе, фабрике, установе, свугде где су могли наћи мушку главу, изводили људе на улицу, а затим сатеривали у непрегледну поворку.

ЦРНЕ СЛУТЊЕ

Дан је био сунчан. У градском затвору, одмах иза зграде данашњег Окружног суда, чамила је, поред осталих, и група комуниста, а међу њима и дојучерашњи чиновник Живојин Жика Јовановић, ухапшен два месеца раније због паљења седларнице у Војнотехничком заводу. Мада је учествовао у акцији, упорно је то порицао. Власти нису имале никаквих доказа против њега, али га нису ни пуштале из затвора.

Управо је четрдесетогодишњи Јовановић размишљао о томе како га не могу бесконачно држати у тој мемљивој рупи, кад се на дрвеним степеницама зачу бат војничких цокула. Врата су се отворила и на њима се појавио крупан немачки војник са шмајсером. Руком је показао Јовановићу да изађе.

У затворском дворишту брзо су се скупила 53 заточеника, углавном комунисти или њихове присталице. Повели су их у град. Ишли су у поворци по три у сваком реду. Нико од њих није знао да Немци врше рацију и скупљају таоце. Чак ни у целом Крагујевцу није било човека који је у том тренутку могао претпоставити да ће фашисти сутрадан, 21. октобра, стрељати око 7000 људи у знак одмазде за неке своје погинуле војнике.

Вукући ноге, Јовановић се борио с црним слутњама. У њега се увукао немир, јер израз лица Немаца и њихово круто држање говорили су му да се нешто спрема.

Његову групу прво су прикључили главној колони, а онда, после извесног времена, одвојили и она скрете лево према кукуру-

Живојин Јовановић

зишту између немачке касарне и централне радионице где су фашисти поправљали оружје и возила. Па тамо обично стрељају комунисте, готово да је узвикнуо.

Навлачио се сумрак. Изненада, однекуд се појавио плавокос официр. Дигавши руку увис, наредио је затвореницима да стану. Послушали су га и збили се на рушевини поредак. Настало је комешање. Неки старији човек гурну сина до себе.

— Кажи да си Румун! Румунија је Хитлеров савезник!

Син послуша. Показивао је најближем Немцу неку цедуљу, умашћену и прљаву, али га је овај само презриво одмерио и одбрусио на рђавом српском:

— Касно си се сетио!

ПОНОВО У НЕМАЧКИМ РУКАМА

Када је ово чуо Јовановић се следио. Претрнуше и остали таоци. Више није било сумње: за који минут побиће их, до последњег! Несуђени Румун баци се оцу у загрљај и поче да рида. Немци су га збуњено гледали. Јовановић је приметио одсуство њихове пажње. Муњевито је донео одлуку да бежи. Ако већ морам да умрем, нека то буде од метка у бекству, пролете му кроз главу.

Снажно је одгурнуо два Немца поред себе и јурнуо према касарнском кругу. Трчао је лево, десно, падао, ваљао се, опет устајао како би избегао метке. У томе је успео: они су звиждали свуда око њега, али га ниједно зрно није закачило. Међутим, целати нису пуцали само на њега већ и на остале затворенике који су

се разлетели на све стране. На жалост, многе од њих рафали су стигли и покосили. Јовановић то није видео. Гробио је напред, само напред.

Оптрчао је жичану оgradu касарне и код капије пред којом је стајао стражар избио на улицу. Не знајући зашто човек трчи, стражар се није ни померио. Само га је погледом испратио до оближње капије кроз коју је бегунац упao у двориште нечије куће. Срце му је лупало као лудо. Губио је дах, чинило му се да нема плућа.

Ухватио се руком за грло. Чим је дошао до ваздуха, као суманут је прескочио плот. Нашао се у суседном дворишту, претрчао га, пребацио се преко његове оgrade и најзад нашао у трећем дворишту. Био је надомак слободе: из тог дворишта излазило се на улицу која води према путу за Краљево. Требало је само да прође још тај простор

испред куће и биће безбедан. Слобода! Срце му је заиграло!

Али, кад се претумбао преко последње оgrade и пао као проштац прво што је угледао, кад је лежећи на грудима окренуо главу у страну, биле су цокуле Немаца. Стајали су пред њим у полукругу са упереним пушкама. Придигао се и осврнуо око себе. Лицем му је прелетео горак осмех: улетео је у двориште седишта немачке страже!

ДВА ПУЦЊА

Гурајући га кундаком, један дебелишаст војник га изведе на улицу. Потерао га је према касарни и стражару поред кога је малопре протрчао. Тамо га је зауставио и опалио у њега метак. Погодио га је у кук. Бивши чиновник је пао.

Видећи да је још жив, Немац испали у њега још један хитац. Овога пута метак је ушао у раме и изашао из тела испод кључне кости.

Јовановић је клонуо, али није изгубио свест. Притајио се, правећи се мртав. Из ране је текла крв и стварала велику локву на улици. Два војника су неко време разговарала, а затим негде отишла.

Мрак је већ био потпуно освојио кад је Жика одлучио да се покрене и устане. Прво је придигао главу. Погледао је лево и десно: нигде никога. Покушао је да устане, али није могао. Почео је да се ваља, тако је прешао и улицу и довукао се до насеља Рома.

Вукао се између кућа склепаних од лима и дасака, провлачио кроз траву и коров, губио свест, па опет долазио себи и настављао даље.

Кад се, што вукући, што посрћући и шепалући, довукао до палилулског гробља и извукао изван насеља, знао је да је спасен.

★

★

★

Живојин Јовановић је дочекао крај рата. Данас живи у Крагујевцу као пензионер. Дана 30. јула 1947. године појавио се пред Војним судом број пет дело седам у Нирнбергу на суђењу немачким ратним злочинцима. На питање о злоделима фашиста у Крагујевцу и целој нашој земљи одговарао је од 13,30 до 16,30 часова. Био је једини сведок из Југославије на Нирнбершком процесу.

О стрељању крагујевачких родољуба говорио је сталожено и исцрпно, много исцрпније од циничког немачког поручника Валтера који је после масакра цео догађај описао у извештају од само пола странице, а чија прва реченица гласи:

„Највећи део времена отпада на копање јама, док се само стрељање завршава врло брзо, 100 људи за 40 минута...”

У току сведочења Јовановић се сетио многих који нису успели да се спасу као он. Иза њих су остале само на брзину написане поруке породици.

М. Тодоровић

Неки Ескимии у својим иглоима на Арктику про-
воде слободно време свирајући гајде.

19. веку нестају из умет-
ничке музичке праксе,
али су и данас врло рас-
прострањене као народни
инструмент, а у Шкотској
као војнички.

НОТЕ НА ПЕСКУ

Главни делови гајди су:
кожа (мех), цев за удува-
вање ваздуха у мех (ду-
лац), пев-пребираљка и
цев за пратеће тонове
(трубањ).

Нису, међутим, све вр-
те гајди исто конструиса-
не, јер број цеви код раз-
личитих народа варира.
Шкоти праве гајде са три
трубања. Свирач притиском
гајди о груди избацује

звука, неком врстом ђур-
ликања. Ово извијање мо-
гу да изведу само обучени
гајдаши. У оркестрима
гајдаша често се тражи од
извођача да заједно, у
исто време, изведу исто
ђурликање које компози-
ција захтева.

Иако врло примитивне
конструкције и ограниче-
них могућности, овај ин-
струмент није нимало ла-

Елизабете II, 1953. године,
одред гајдаша из Паки-
стана пратио је поворку.
Данас и Пакистан има ин-
дустрију гајди и ове ин-
струменте извози у Енгле-
ску!

Изванредно квалитетне
гајде праве се на Ислан-
ду, где стручњаци имају
посебне системе обраде
животињске коже за гај-
де, тако да остане елас-

ЂУРЛИКАЊЕ НА БОЈНОМ ПОЉУ

Влада погрешно ми-
шљење да су Шко-
тланђани изумели
гајде. Истина је, међутим,
да је једна врста овог пра-
старог инструмента пред-
стављала национални сим-
бол Шкотске, али много
пре него што су Шкотлан-
ђани чули његов звук.
Римљани су имали школе
за гајде на територији Ен-
глеске.

Персијанци су знали за
гајде најмање осам векова
пре нове ере: у подручју
данашњег Ирана прона-
ђене су земљане фигуре
које представљају гајда-
ше. Неде у средњем веку
гајде су свирали и Шпан-
ци и Италијани, а доно-
сили су их из земаља са
Блиског истока.

Гајде су углавном биле
пастирски инструмент, ко-
јим су се понекад прати-
ли сеоски плесови. У не-
ким земљама допрле су и
на двор, а гајдаши су
имали статус дворских
музичара, као на бавар-
ском двору око 1480. годи-
не. Њима су се служили
и путујући музиканти, и
то углавном у Француској,
где су гајде у 18. веку би-
ле признате као уметнич-

ки инструмент и виртуози
на овом инструменту ужи-
вали су велики углед. У

ваздух из меха у преби-
раљку где свира мелоди-
ју, док трубањеви дају јед-
ноличан пратећи звук.

Гајде немају праву хар-
монију и зато их слуша-
оци који су навикли на
звук клавира и осталих
хармонски усавршених
инструмената не подносе.
Могу произвести девет
различитих тонова, углав-
ном мелодијску мол-лест-
вицу с тоном. Промена у
штиму је немогућа, што
значи да их не може пра-
тити ниједан инструмент
осим бубњева.

Код гајди нема начи-
на да се звук прекине и
он тече све док се приби-
раљка не савије и тако се
прекине довод ваздуха до
писка. Тонове се, иначе,
нижу један за другим,
без престанка и ово стра-
ра приличну монотонију
код слушаца, која је, с
времена на време, преки-
нута посебним извијањем

ко свирати. Познат је ме-
тод учења по Патрику
Мак Кримону, гајдашу не-
кадашње старе породице
Мак Клиод из Данвеган
Кастла у Шкотској. Он је
своје ученике доводио на
пешчану плажу и на пес-
ку би им, веома близу во-
де, нацртао ноте компо-
зиције које је требало да
одсвирају без грешке пре
него што плима избрише
све.

ИСЛАНЂАНИ ЧУВАЈУ ТАЈНУ

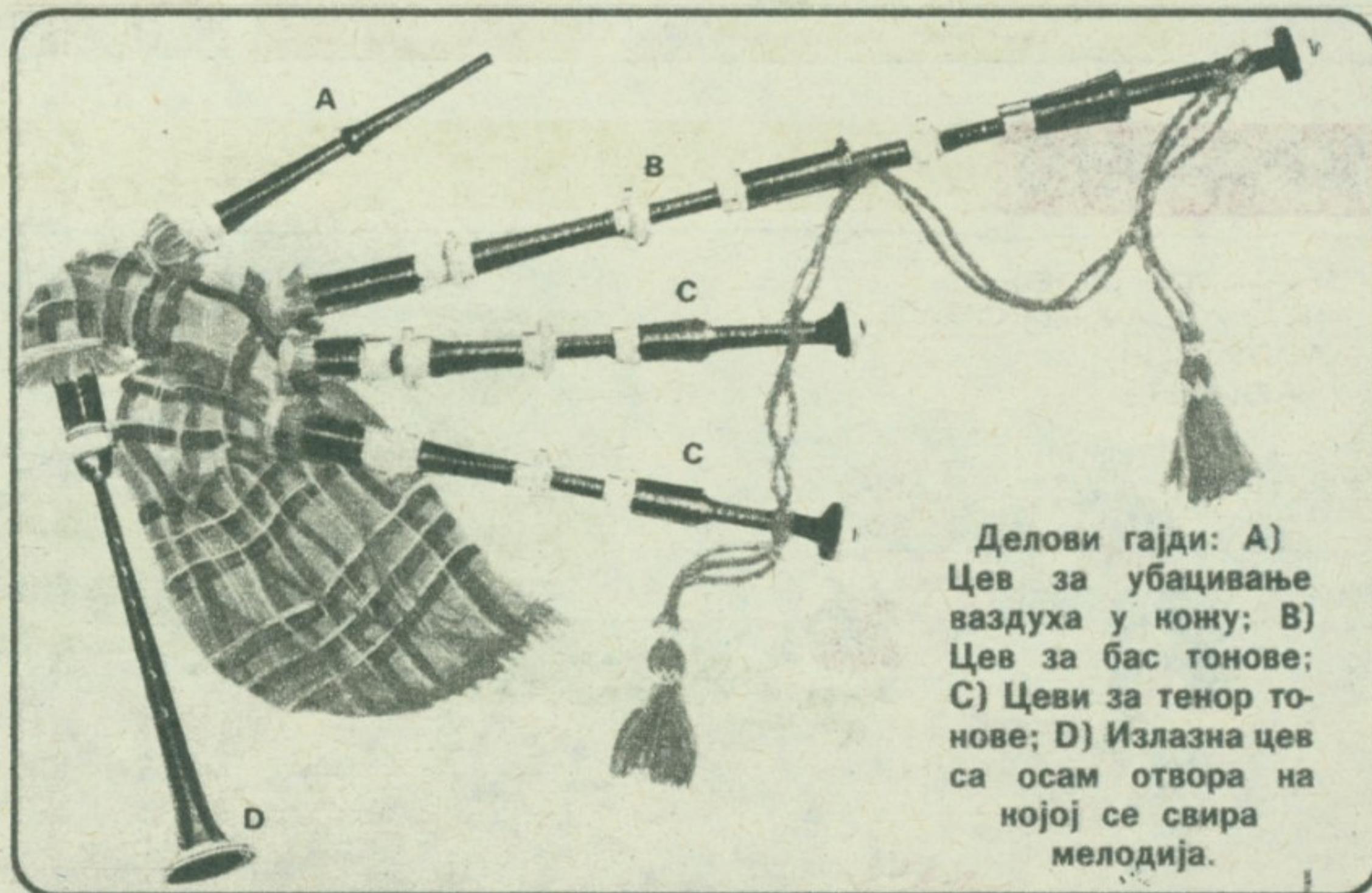
Стотинама година гајде
су се користиле за време
ратова на бојним пољима
где су подизале морал
шкотским војницима. У
ратовима су их користили
и Ирши, али су се њихове
разликовале од шкотских
јер су имале само два тру-
бања.

На крунисање краљице

тична и да не испушта
ваздух. Исландјани ово
своје умеће чувају у тај-
ности.

Иако можда не праве
најбоље гајде, Шкотлан-
ђани воде главну реч што
се тиче традиције и рек-
ламе. Успели су чак да
преплаве тржиште у Сје-
диненим Државама, нар-
чито на западној обали
Американци скупљају гај-
де које су скупљене ук-
рашене сребром и слоно-
вачом и неке плаћају и
до 200 фунти.

Гајде су веома распро-
страњен инструмент, сви-
рају их чак Ескимии на
Арктику, за време зим-
ских месеци у својим иг-
лоима. Гајде се свирају и
у Југославији, са једном
пребираљком — углавном
у Македонији — и са две
пребираљке које су рас-
прострањене у Војводини,
Срему, Србији и Славони-
ји. М. Ј.

Делови гајди: А)
Цев за убацивање
ваздуха у кону; В)
Цев за бас тонове;
С) Цеви за тенор то-
нове; Д) Излазна цев
са осам отвора на
којој се свира
мелодија.

ЛОВОРОВ ВЕНАЦ УМЕСТО ПЕРИКЕ

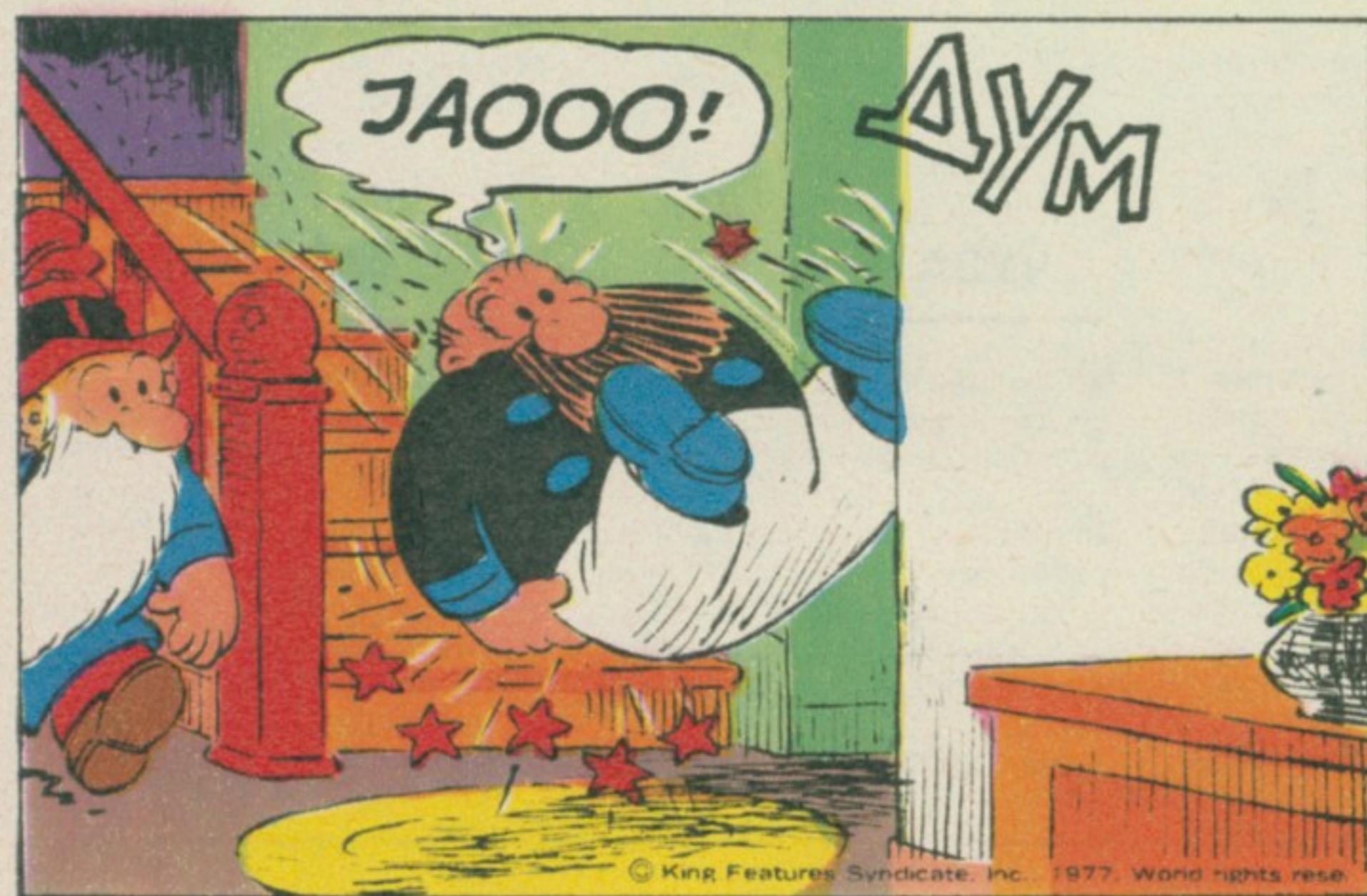
Римски писац с кра-
ја 1. и почетка 2. ве-
ка, наше ере, Гај Транк-
вил Светоније, забеле-
жио је у једном од сво-
јих списа да је Цезару
од свих признања ко-
је му је у време нај-
веће славе доделио Се-

нат, био најдражи ло-
воров венац. Нимало
чудно, додао је Свето-
није злобно, јер је Це-
зар тако могао да при-
крије његову која му
је задава пуно јада а
против које се безуспешно
борио.

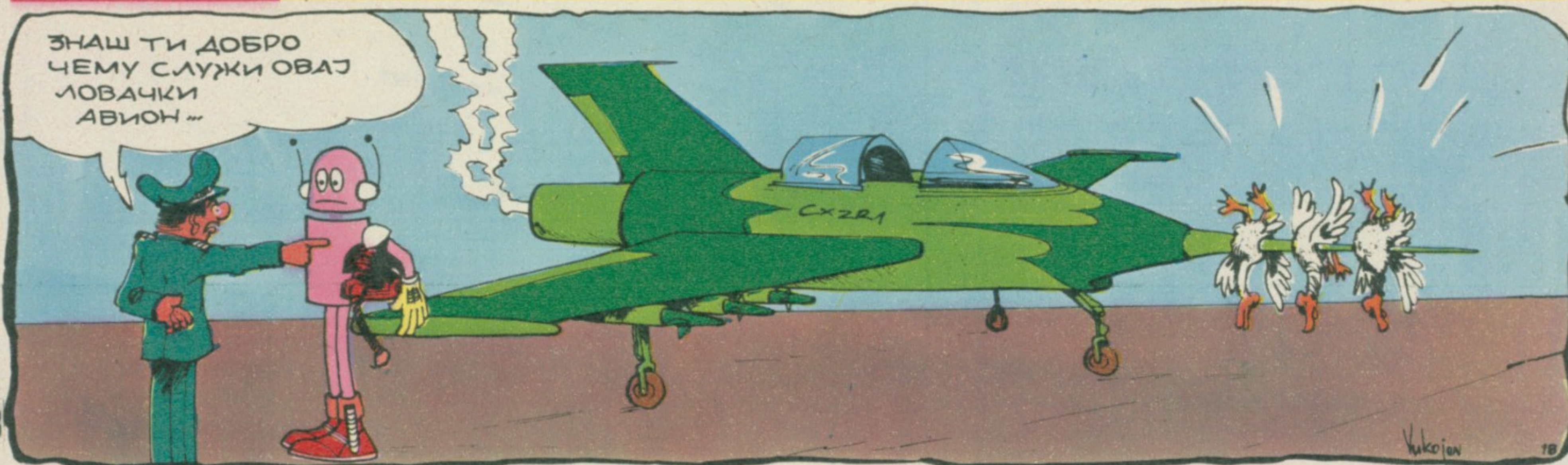

БИМ И БУМ

JOE MUSIAL

ШРАФКО

НАЈБОЉА
ДЕЛА
ОМЛАДИНСКЕ
КЊИЖЕВНОСТИ
У СТРИПУ

ФРЕДЕРИК
МЕРИЈЕТ:

ПИТЕР СИМПА

У ЈЕДНОМ ГРАДИКУ У
ЕНГЛЕСКОЈ ЧЕТРНАЕСТО-
ГОДИШЊИ ПИТЕР СИМПА
ЈЕ ИМАО САМО ЈЕДНУ
ЖЕЉУ...

ХОЋУ ДА ПОСТА-
НЕМ ДОВАР
КРОЈАЦ У
ЛОНДОНУ, ОЦЕ!

НИ СЛУЧАЈНО!
ОДАВНО ВЕК ЖЕЛИМ
ДА ТИ
КАЖЕМ...

... ДА ЈЕ ТВОЈЕ
МЕСТО У МОР-
НАРИЦИ! СПРЕМИ
СЕ... ЈОШ ДАНАС
ПОЛАЗИШ
НА ПУТ!

ДО ВИЂЕЊА, СИНЕ! ЧУВАЈ
СЕ! У ЛОНДОНУ КЕ ТЕ
САЧЕКАТИ НАШ РОЂАК
ХЕНДИ КОК!

ЗАШТО
СТОЈИМО
ОВАЈЕ
?

ТРЕБА ДА
ПОВЕЗЕМО
ЈОШ ЈЕДНОГ
ПУТ-
НИКА!

СРЕЊАН ПУТ,
СИНЕ!

КАКО
СЕ ЗОВЕШ,
МАЛИ?

ПИТЕР...
ПИТЕР
СИМПА!

БАШ ЛЕПО ИМЕ!
И МОЈ
СЕСТРИК СЕ
ТАКО ЗОВЕ!

У ЛОНДОНУ ПИТЕР ЈЕ ОСТАО ДВА
ДАНА КОД СВОЈИХ РОЂАКА, А ОНДА
ЈЕ НАСТАВИО ПУТ ПРЕМА
ПОРТСМАУТУ...

... И ПАЗИ ДА НЕ ИЗГРУБИШ
ПИСМО КОЈЕ САМ ТИ ДАО
ЗА КАПЕТАНА СЕВИЏА!

НЕ
БРИНИТЕ
И
ХВАЛА
НА
СВЕМУ!

У КОЧИЈАМА...

ЖЕЛИШ ДА
ПОСТАНЕШ МОР-
НАР И ЗАТО
ИДЕШ У
ПОРТСМАУТ?

ДА,
ГОСПОДИНЕ
!

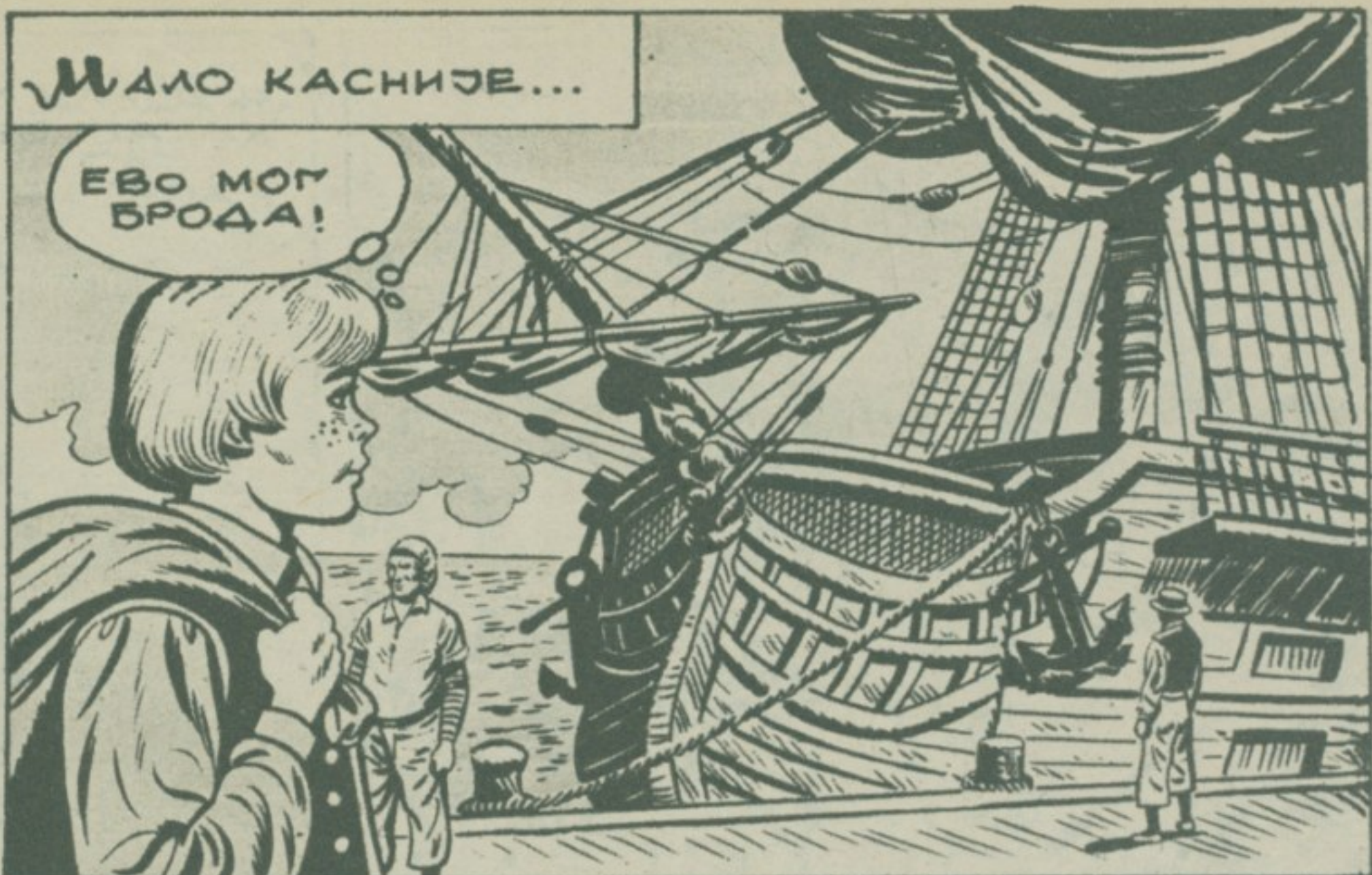

ПОЗНАЈЕШ
ЛИ НЕКОГ
У ТОМ
ГРАДУ
?

ПА,
НЕ...
АЛИ,
НОСИМ
ПИСМО
ЈЕДНОМ
КАПЕТА-
НУ...

О'БРАЗЕН ЈЕ ЗНАО ДА МОРАЈУ БИТИ
БРЗИ...

ПРИШЛИ СУ ФРАНЦУЗИМА С ЛЕЂА...

САД!

ФРАНЦУСКИ АРТИЉЕРЦИ
ПАДАЛИ СУ ЈЕДАН ЗА
ДРУГИМ...

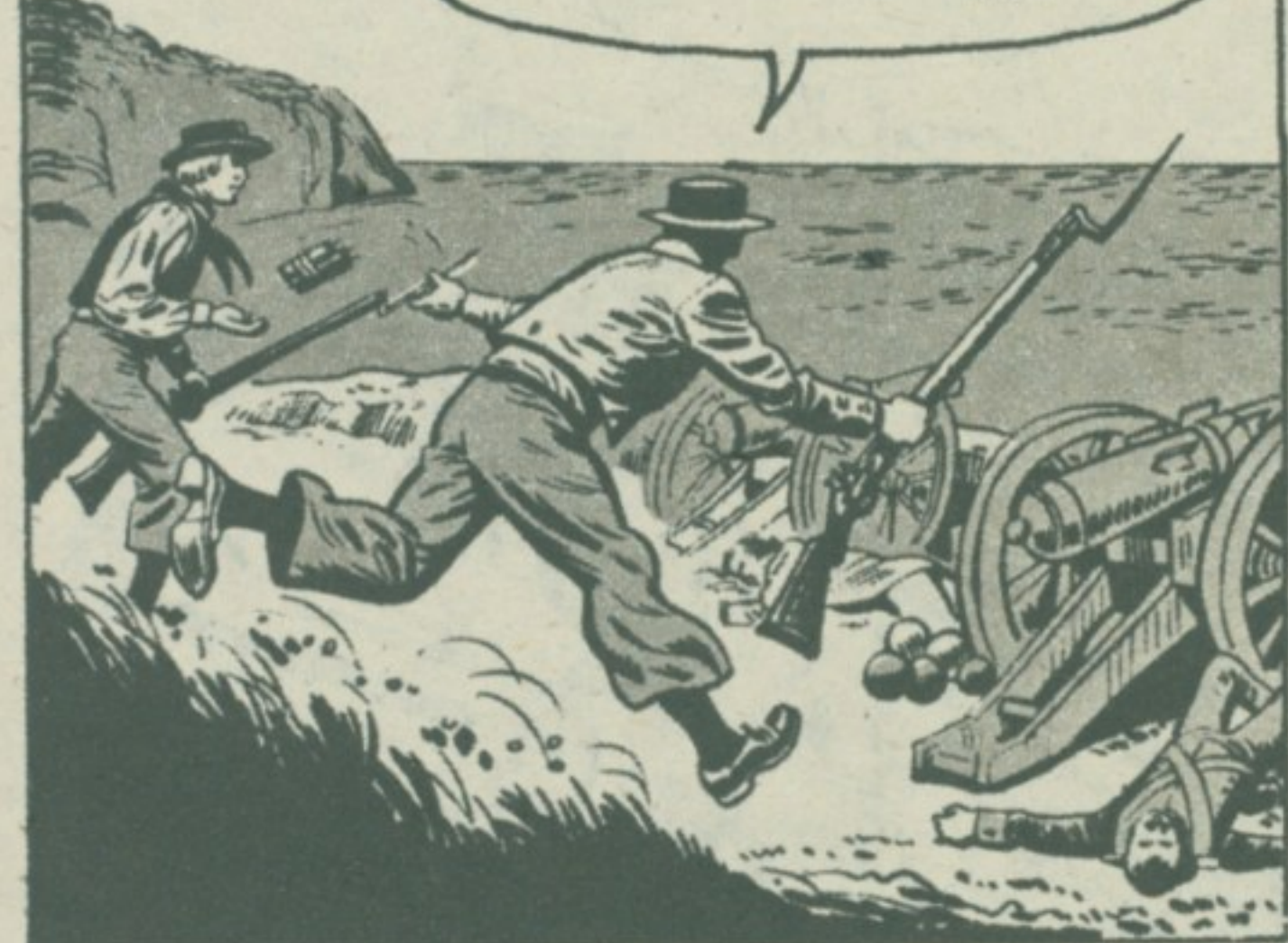

ТАДА...

ЕКСПЛОЗИВ! БРЗО!
ПИТЕРЕ, ПОЈИ СА МНОМ!

ДИКИ КЕМО
ТОПОВЕ У ВАЗДУХ!

УНАПРЕДИКУ
О'БРАЗЕНА АКО
НАМ ОМОГУЋИ ПРОЛАЗ!

ИЗГЛЕДА ДА
ЋЕ УСПЕТИ!
ПОГЛЕДАЈ!

УРААА!

БЕЖИМО,
ПИТЕРЕ...

...ДОК НИСУ
СТИГЛИ ФРАНЦУЗИ!

ЧАС КАсниЈЕ КАДА СУ СЕ СВИ
НАШЛИ НА „ДИОМЕДУ“...

БИО СИ ХРАБАР
О'БРАЈЕНЕ, И ЗАТО ЋУ
ТЕ ОДМАХ ПРЕДЛОЖИТИ
ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ!

ЖЕЛИМ ДА ВАМ
КАЖЕМ ДА ЈЕ
СВЕ ВРЕМЕ УЗ
МЕНЕ БИО ПИТЕР
СИМПА И МНОГО
МИ ПОМОГАО!

ЗАИСТА?

СИМ САМ ТЕ УГЛЕДАО
У ДИЛИЖАНСИ, ЗНАО
САМ ДА ЋЕШ ПОСТАТИ
ДОБАР МОРНАР!
ЧЕСТИТАМ ТИ!

ХВАЛА,
КАПЕТАНЕ!

РАДИО ЈЕ ВЕЋ СВЕ
ВРСТЕ ПОСЛОВА...

ВЕЖИ
ЧВРСТО
ТАЈ
КОНОПАЦ,
ПИТЕРЕ!

ВРЕМЕ ЈЕ ЗА ПИТЕРА ПРОЛАЗИМО ВРТОГЛАВОМ БРЗИНОМ. ИШАО
ЈЕ ИЗ БОРБЕ У БОРБУ...

НАПУНИО ЈЕ ВЕЋ ДВАДЕСЕТ
ГОДИНА, КАД ЈЕДНОГ ДАНА...

ПОРУЧНИЧЕ О'БРАЈЕНЕ,
ПРИПРЕМИ СВОЈЕ
ЉУДЕ!

КАДА СЕ ОВЕ НОЋИ
ПРИБЛИЖИМО
НЕПРИЈАТЕЉСКОЈ
ОБЛАЦИ, УНИШТИТЕ
ЊИХОВЕ
БАТЕРИЈЕ!

ДА ПОВЕДЕМ И
ПИТЕРА СИМПА?

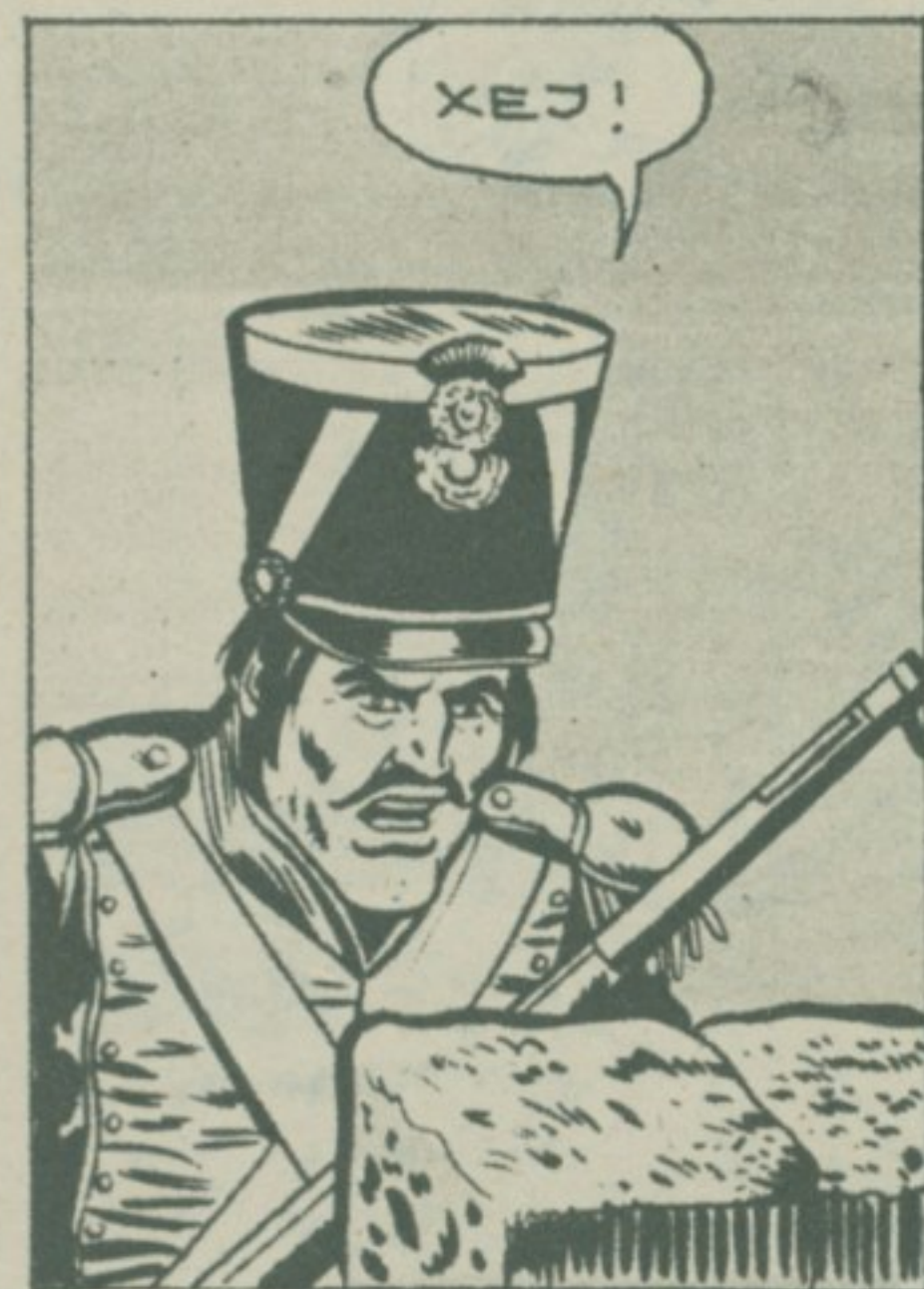
СВАКАКО,
ПОРУЧНИЧЕ!

АЛИ, ТЕК ШТО СУ КРОЧИЛИ НА ФРАНЦУСКО
ТЛЕ...

ХМ! НЕ СВИЂА МИ
СЕ ОВА ТИШИНА!

ЛЕЗИТЕ!

ПРЕТРАЖИЋЕМО
СВАКИ ГРМ! НЕ
МОГУ НАМ УМАКИ!
ЈЕДАН ЋЕ
ОСТАТИ ОВДЕ
ДА СТРАЖАРИ!

СЛУШАЈ МОЈ
ПЛАН...

СКОЧИКУ
НА ЊЕГА ПРЕ
НЕГО ШТО
СЕ ОСТАЛИ
ВРАТЕ!

САМО
ДА
УСПЕМО...

ДО ЋАВОЛА!
БАШ СУ МЕНЕ
ИЗАБРАЛИ ДА
СТРАЖАРИМ!

АДХ!

ЖАО МИ ЈЕ!

УУХ!

СИЋИ,
ПИТЕРЕ!

ТрЕНУТАК КАСНИЈЕ...

ПОЛАЗИ! БИЋЕШ
МОЈ ЗАТВОРЕНИК!
ТАКО ЋЕМО СЕ
ЈЕДИНО ИЗВУЋИ!

ПРАВИ СИ ФРАНЦУСКИ
ВОЗНИК, О'БРАДЖЕНЕ!

ХЕЈ, БУЛАРДИЈЕ!
ГДЕ 'СИ? НИ ТРАГА
ОД ЗАТВОРЕНИКА
!

КАДА СУ ОСТАЛИ САМИ...

О'БРАЗЕНЕ, ДОБИЛИ
СМО ПЕДЕСЕТ ЗЛАТНИКА!

БЕЖИМО ОДАВДЕ ДОК
НАМ НИСУ УШЛИ У ТРАГ!

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ
СТИГЛИ СУ У ЈЕДАН ГРАД
НА ОБАЛИ ЛАМАНША...

ОВДЕ ИМАМ ПЕДЕСЕТ
ЗЛАТНИКА! БИЋЕ
ТВОЈИ АКО НАС
ПРЕБАЦИШ ДО
ЕНГЛЕСКЕ ОБАЛЕ!

ПЕДЕСЕТ
ЗЛАТНИКА!

ЈОШ ИСТЕ НОЋИ...

ЕНГЛЕСКА НА
ВИДИКУ!

УРАД!

ИСКРЦАКУ ВАС НА
ЈЕДНОМ ПУСТОМ МЕСТУ
ДА МЕ НИКО НЕ БИ
ПРИМЕТНО!

ГДЕ ТИ
КАЖЕШ,
СТАРИ...

ЈЕДНОМ КОЧИЈОМ ПИТЕР И
О'БРАЗЕН СТИГЛИ СУ У ЛОНДОН,
У АДМИРАЛИТЕТ...

УВЕДИТЕ
ИХ!

ЧУО САМ ЗА
ВАС И ВАШУ ХРАБРОСТ,
МОМЦИ! ПОНОСИМ
СЕ ВАМА!

СТАРИ АДМИРАЛ ЈЕ ТРАЖИО
ДА МУ ИСПРИЧАЈУ ШТА СУ
СВЕ ДОЖИВЕЛИ...

КАДА БИ СВИ НАШИ
МОРНАРИ БИЛИ КАО
ВАС ДВОЈИЦА!

БАШ СУ
ХРАБРИ!

ИЗГЛЕДА
НЕВЕРОВАТНО
СВЕ ТО!

ЈОШ ИСТОГ ДАНА
ПИТЕР СЕ ВРАТИО
СВОЈОЈ КУЋИ...

СИНЕ...
СИНЕ
МОЈ!

РЕКАО САМ
ТИ ДА ЋЕ
НАШ СИН
ПОСТАТИ
СЛАВАН!

ШТА СИ
СВЕ
ПРЕТРПЕО!

ВАЖНО ЈЕ
ДА САМ СЕ
ВРАТИО ЖИВ
И ЗАРАВ!

СИНЕ, ЖЕЛИМ ОДМАХ НЕШТО
ДА ТИ КАЖЕМ! ТИ ЗНАШ ДА
СИ ЈЕДИНИ НАСЛЕДНИК
ИМАЊА КОЈЕ ТВОЈ ДЕДА
ПОСЕДУЈЕ! ЧУО САМ ДА
СТРИЦ ЖЕЛИ ДА ТИ
ГА ОТМЕ!

САВЕТУЈЕМ ТИ
ДА ОДМАХ ОДЕШ
И ПОРАЗГОВАРАШ
С ДЕДОМ!

ОХ, ПУСТИ ГА
ДА СЕ БАР
ЈЕДАН ДАН
ОДМОРИ!

СУТРАДАН, ПИТЕР
ЈЕ ОБИШАО СВОГ ДЕДУ,
ЛОРДА ПРИВИЛИЦА...

МОЈ УНУК ЈЕ, ЗНАЧИ,
ПОСТАО ЈУНАК ДАНА!

АХ!
НИЈЕ ТО
НИШТА!

НЕ БУДИ СКРОМАН!
НЕГО, РЕЦИ ТИ
МЕНИ ШТА МОГУ
ДА УЧИНИМ ЗА
ТЕБЕ?

МИСЛИШ
ЛИ ТИ ТО
ОЗБИЉНО,
ДЕДА?

НАЈОЗБИЉНИЈЕ!

ПА, ОНДА...
ПОШТО ТИ
ИМАШ
ПРИЈАТЕЉЕ
У АДМИРАЛИТЕТУ
ЗАМОЛИ ИХ ДА
МЕ ОПЕТ УКРЦА-
ЈУ НА НЕКИ
БРОД СА ПОРУ-
СНИКОМ ОБРАЖЕНОМ!

ВИДИМ ЈА ДА
ЋЕШ ДАЛЕКО
ДОГУРАТИ! ХЕ, ХЕ!

ПА ЈА САМ ТЕ
ПОСЛАО КОД ДЕДЕ
ДА РАЗГОВАРАШ
О НАСЛЕДСТВУ, ДА ТИ...

... А ЈА ГА
МОЛИО ДА МИ
ОМОГУЋИ ДА
ОПЕТ ПЛОВИМ!

УОСТАЛОМ, ТО ЈЕ БИЛА
ТВОЈА ЖЕЉА, ОЦЕ!

ЛОРД ПРИВИЛИЦА СЕ ЗАУЗЕО ЗА СВОГ
УНУКА И ЈЕДНОГ ЈУТРА...

ОПЕТ ЗАЈЕДНО,
ОБРАЖЕНЕ! ШТЕТА
ШТО И БРОД
НИЈЕ ИСТИ!

ЗНАШ ЛИ КО
ЈЕ КАПЕТАН
"ВЕПРА"?

СЕВИЦА С ЊИМ
ЈЕ И ВОЂА
ПАЛУБЕ ЧАК!

УРААА!

НА БРОДУ...

ДОБРО ДОШЛИ, НАШИ
ХЕРОЈИ!

КАДА СУ СЕ НАШЛИ У БЛИЗИНИ
ОСТРВА СЕНТ ТОМАС...

СВАКАКО! ИАКО СТЕ
ЗАШЛИ У НАШЕ ВОДЕ,
КАПЕТАНЕ, МОЖЕТЕ
НАСТАВИТИ ПУТ!

ЗБОГОМ,
СЕЛЕСТА!

ХВАЛА НА
СВЕМУ,
ПИТЕРЕ!

СПУСТИТЕ
ЈЕДРА!

ЕНГЛЕЗИ СУ СЕ ВРАТИЛИ
НА СВОЈ БРОД И ПОСЛЕ
НЕКОЛИКО ДАНА КРСТАРЕЊА
ПО КАНАЛУ...

ПИТЕРЕ, НАРЕДИ
ДА СЕ СПУСТЕ
ЦАМЦИ У
МОРЕ!

УРАГАН ЈЕ БЕСНЕО И КОПНОМ...

О'БРАДАНЕ, НАПУСТИ
БРОД! ШТА ЧЕКАШ?

КАДА ЈЕ НЕВРЕМЕ
ПРЕСТАЛО...

ДО ЂАВОЛА! ИЗГУБИЛИ
СМО БРОД И ПЛОВИМО
ПРЕМА НЕПРИЈАТЕЉСКОЈ
ОБАЛИ!

ДА ПОМОРНЕМО
ОВИМ ЈАДНИМ ЉУДИМА
ШТО СУ ОСТАЛИ БЕЗ
КРОВА НАД
ГЛАВОМ!

ТАДА СУ СЕ ПОЈАВИЛИ ФРАНЦУСКИ
ВОЈНИЦИ...

ХЕЈ! ДОЛАЗИ
НЕКА УГЛЕДНА
ЛИЧНОСТ!

САД ЋЕ НАС
СТРПАТИ У
ЗАТВОР!

ПА... ОВО
ЈЕ СЕЛЕСТИН
ОТАЦ!

ОН ЈЕ
ГУВЕРНЕР
ОВОГ
МЕСТА!

ПРИЈАТЕЉИ,
ХВАЛА ВАМ
ЗА СВЕ ШТО
СТЕ УЧИНИЛИ!

КЋЕРКА МИ ЈЕ ИСПРИЧАЛА
ШТА СТЕ УДИНИЛИ ЗА ЊУ
И ПОСАДУ ТРГОВАЧКОГ
БРОДА!

ПОЗИВАМ ВАС ДА
БУДЕТЕ МОЈИ ГОСТИ!

НЕКОЛИКО
НЕДЕЉА
ПИТЕР И
СЕЛЕСТА
ПРОВЕЛИ СУ
ЗАЈЕДНО...

УСКОРО ЋЕМО
СЕ РАСТАТИ...
ЖЕЛЕО БИХ
НЕШТО ДА ТЕ
ПИТАМ...

ШТА ТО?

ДА ЛИ ВИ ХТЕЛА
ДА СЕ УДАШ ЗА
МЕНЕ?

ПИТЕРЕ...

ЗНАМ, ТВОЈ ОТАЦ
ЋЕ БИТИ ПРОТИВ...

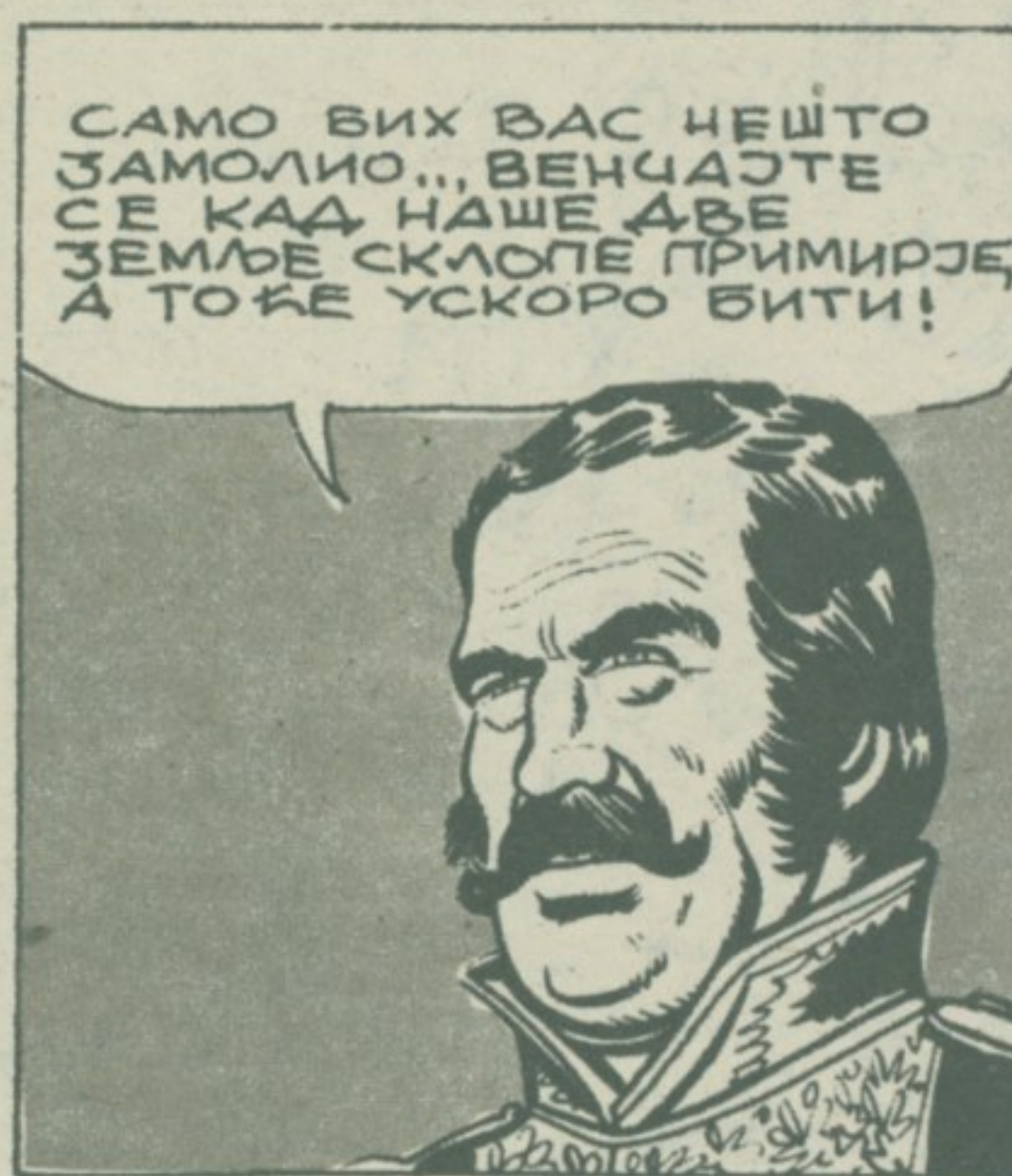
НЕ, ПИТЕРЕ! МОЈА КЋИ
МОЖЕ ДА СЕ
УДА ЗА КОГА
ХОЋЕ!

ОЦЕ!

ИЗВИНИТЕ
ШТО СЕ
МЕШАМ!
ПРОЛАЗИО САМ
И ЧУО ВАШ
РАЗГОВОР...

ДРАГО МИ
ЈЕ ШТО
НЕМАТЕ
НИШТА
ПРОТИВ...

САМО БИХ ВАС НЕШТО
ЗАМОЛИО... ВЕНЧАЈТЕ
СЕ КАД НАШЕ ДВЕ
ЗЕМЉЕ СКЛОПЕ ПРИМИРЈЕ,
А ТОЋЕ УСКОРО БИТИ!

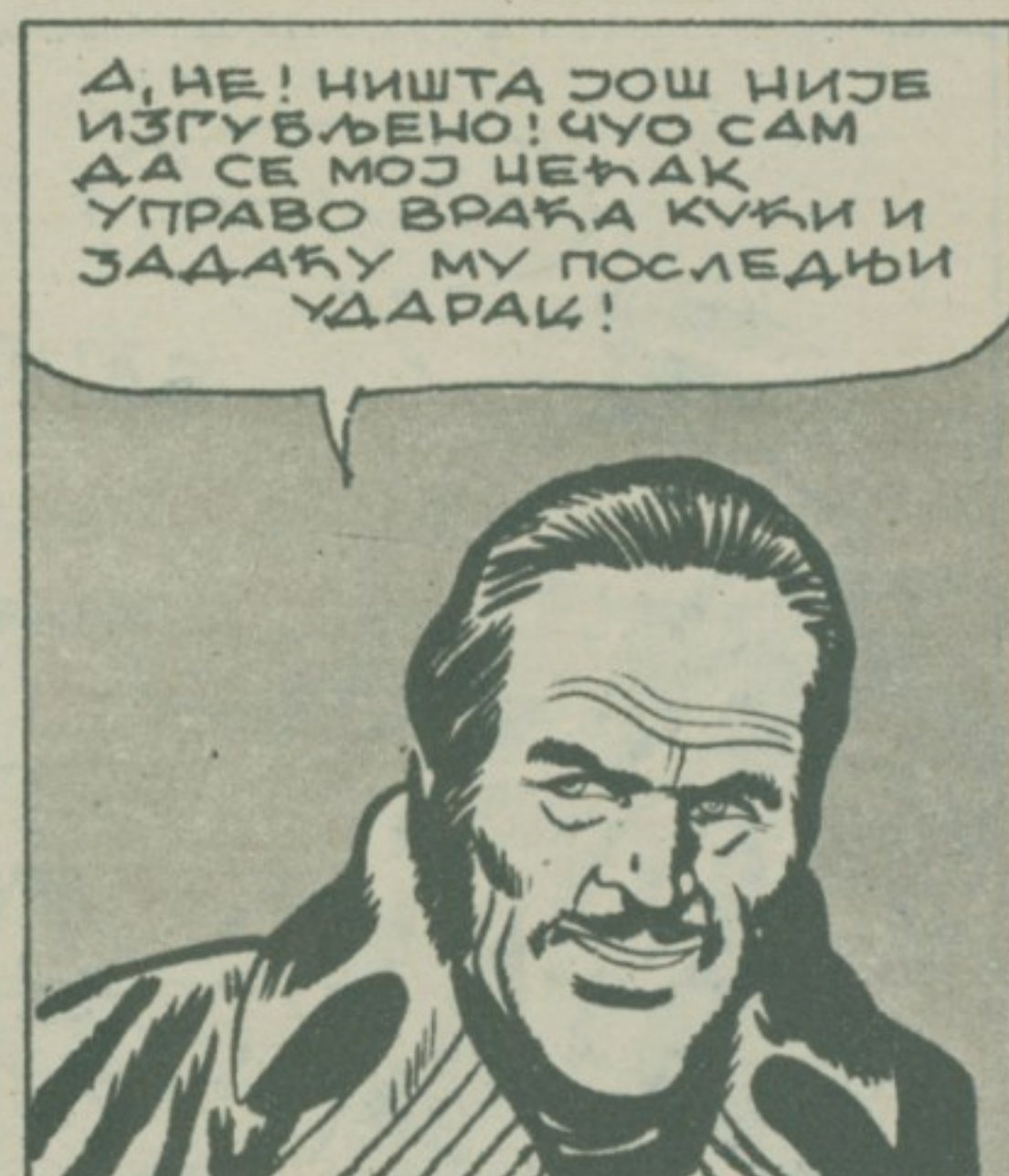
СЕЛЕСТИН ОТАЦ ЈЕ ОМОГУЋИО О'БРАЗЕЊУ
И ЊЕГОВОЈ ПОСАДИ ПОВРАТАК У ЕНГЛЕСКУ...

ДО ВИЂЕЊА,
СЕЛЕСТА!
ПИСАЋУ ТИ!

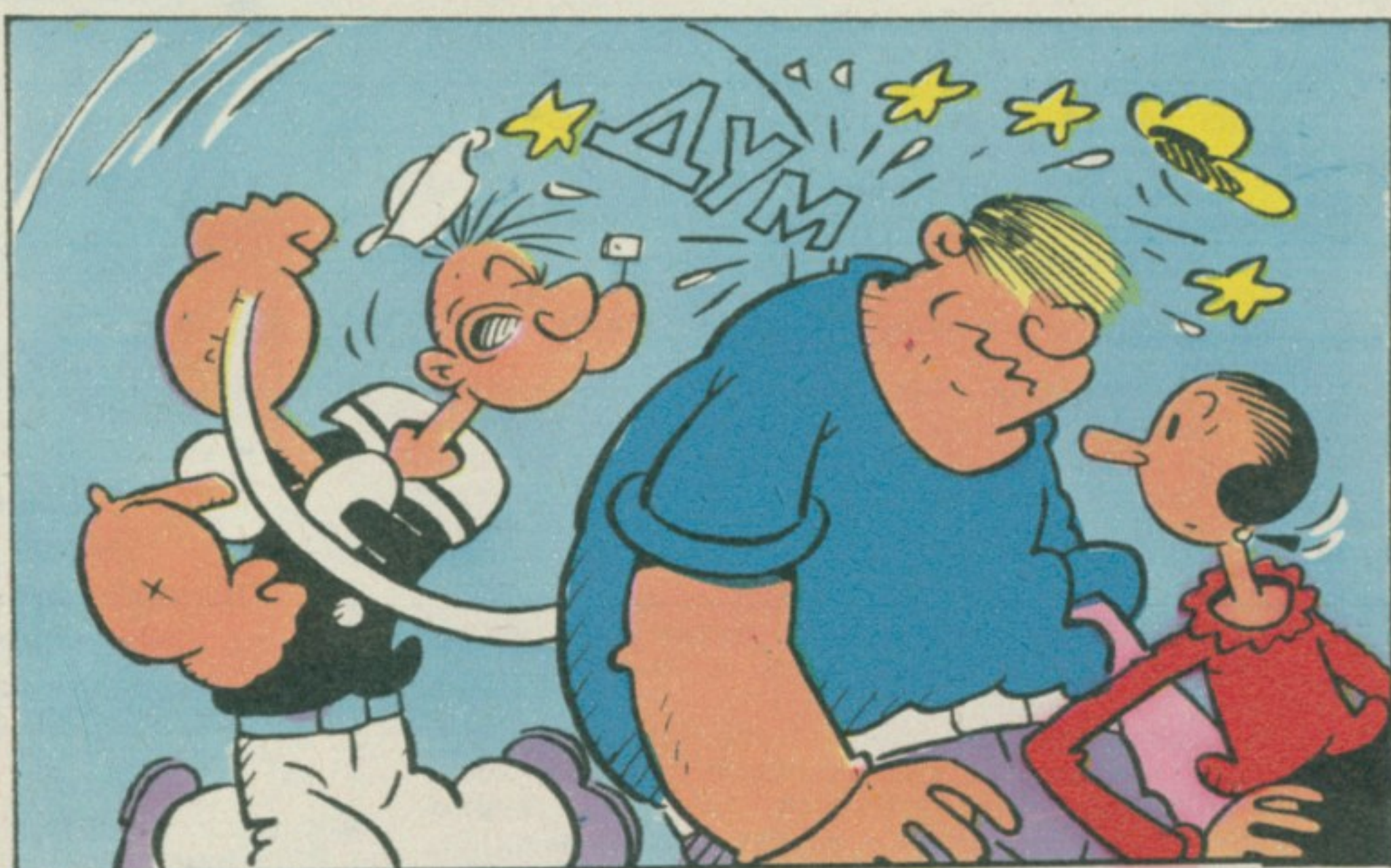

А САД... ПРАВАЦ
ДОМОВИНА!

ПИТЕР ИЗГЛЕДА НИЈЕ БИО МНОГО
СРЕКАН ЗБОГ ТОГА...

Али ће на 65. годишњицу катастрофе „Титаник“ поново угледати светлост дана? На ово питање ускоро треба да одговори група од десет западнонемачких бизнисмена пред којима је до данас најозбиљнији, најразрађенији и најприхватљивији предлог за вађење прекоокеанског дива — лепотана који се, ево, шест и по деценија налази у свом леденом гробу на дну Атлантика.

ИЗАЗОВ ТРАЈЕ ДЕЦЕНИЈАМА

„Титаник“ је био у своје време највећи и најлуксузније опремљен брод, право чудо технике. Сматрало се да не може потонути, пошто је у његовој шкољки постојало шеснаест ваздушних комора, а већ четири би биле довољне за безбедност воденог горостаса од 46 хиљада бруто-регистарских тона. Утолико је веће било запрепашћење и ужас човечанства када је одјек-

УЉЕ ЗА ВАЂЕЊЕ ЗЛАТА

МИЛИЈАРДЕ НА ДНУ МОРА

Мада има људи који сматрају да је пројект
Енглеза Вулија за извлачење »Титаника« лудост,
он је уверен да ће потпуно успети.

нула вест да је „Титаник“ настрадао!

У 2 сата и 20 минута после поноћи, тог 15. априла 1912. године, брод је у пуној брзини од 22 чвора — за оно време огромној — треснуо о ледени брег у северном Атлантику, близу Њуфаундленда. Од 2.224 путника, колико се налазило на „Титанику“, утиспило се 1.513 и по томе је бродолом „Титаника“ једна од

највећих поморских несрећа у историји.

Могло је свакако бити мање жртава, да радио-телеграфиста на лајнеру „Калифорнијан“, британске компаније „Лејланд“, који се читаве те ноћи налазио само двадесетак морских миља од места несреће — није спавао! Тако је тек брод „Карпатија“ могао да притекне у помоћ избезумљеним бродоломцима, али, он је наишао када је „Титаник“ већ потонуо, а са њим оних хиљаду и по несрећника за које није било места у чамцима за спасавање.

Најтрагичнија околност, то што је „Калифорнијан“ остао глув на очајнички вапај са „Титаника“, утицала

Али, олупина потонулог горостаса која лежи на преко 4 хиљаде метара испод површине мора, међу ретким становницима тих ледених и вечито мрачних дубина, остала је изазов — понајвише због огромних количина злата и сребра за које се претпоставља да су остале на „Титанику“: вредност тог блага процењује се на 80 милиона фунти — око две и по милијарде нових динара!

АСТРОНОМСКА ИНВЕСТИЦИЈА — РИЗИК?

Главни проблем био је и остао — начин извлачења

четвртвековног рада. Енглеза Дагласа Вулија, бившег фабричког радника, телефонисте и најзад — вође тима при Компанији за спасавање „Титаника“ коју је сам основао. Он данас има 42 године, па према томе није један од преживелих бродоломника, нити је неко од његове родбине или пријатеља био на „Титанику“. Вулија је одувек магнетском снагом привлачила идеја о извлачењу настрадалог гиганта и његове дугогодишње муке око стварања Компаније, окупљања заинтересованих и израде пројеката, коначно се, изгледа, налазе пред решењем.

Према прорачунима Вулијеве компаније извлачење „Титаника“, коштало би око 6 милиона фунти, што је астрономска цифра, али, ако подухват успе, они који би у њему учествовали, постали би милијардери, с обзиром на благо које лежи на дну Атлантика.

ЦРТИЦЕ ИЗ ИСТОРИЈЕ

ДОСЕТЉИВИ ТРУБАЧ

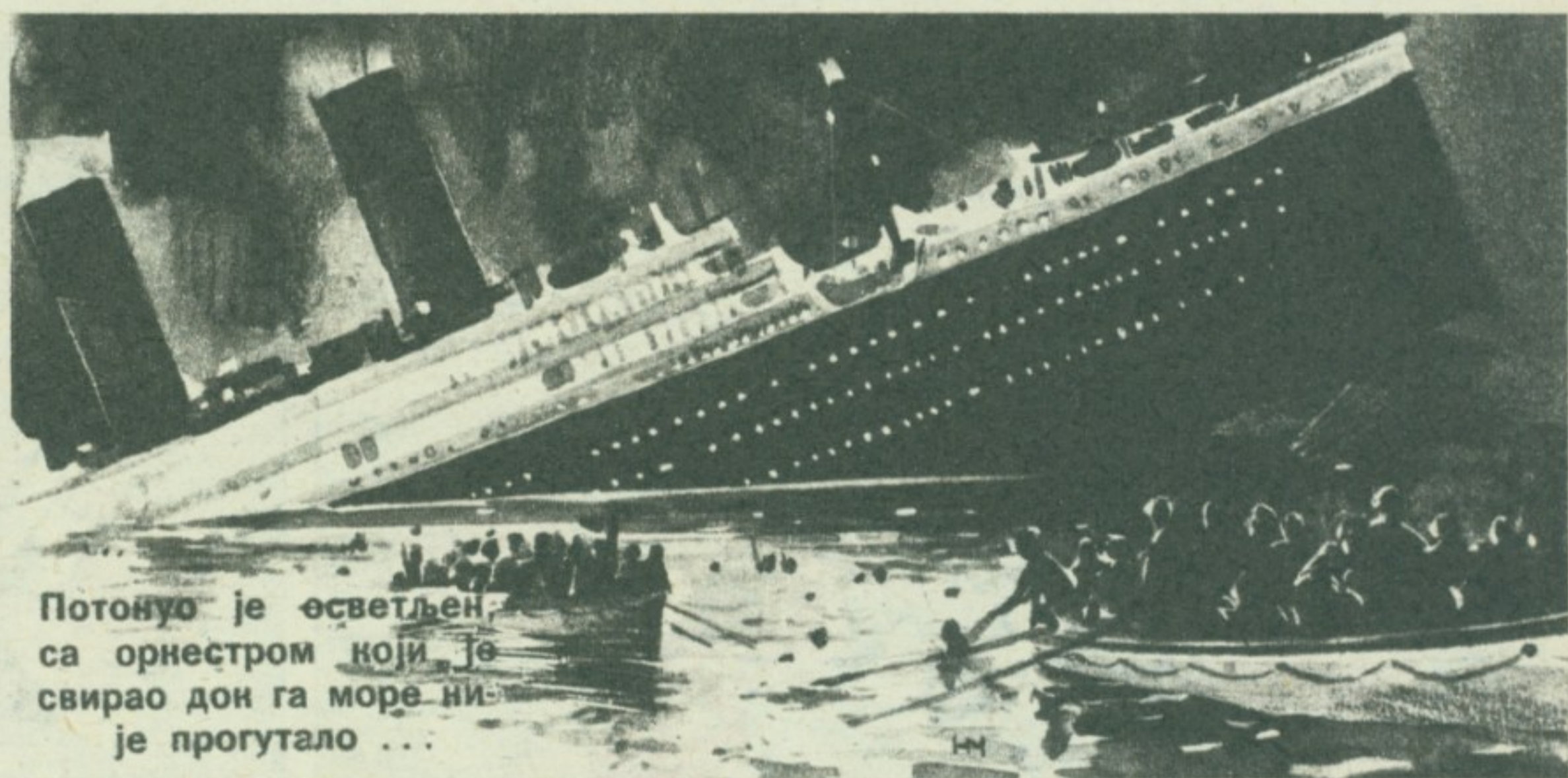
Када је 1861. године у Херцеговини букнуо познати устанак Луке Вукаловића против Турака, Црна Гора је помагала устаницима и тако изазвала Порту која јој крајем априла следеће године објављује рат. После неколико месеци рат је прекинут на интервенцију Русије. Турска поставља врло неповољне услове мира и под притиском великих сила признаје дотадашње границе Црне Горе. Међутим, Турци не мирују, стални су њихови сукоби са црногорским племенима и они из њих најчешће излазе поражени.

Један такав неуспех доживели су септембра 1875. године у сукобу са племеном Куча на које је Дрвиш-паша кренуо са преко десет хиљада добро наоружаних војника и двадесет топова. Храбри Црногорци из овог племена, малобројни и оскудно опремљени, три сата су јуначки одолевали нападима разбеснеле војске Дрвиш-паше. У најкритичнијем тренутку Кучама су притекли у помоћ Цетињани и Његушки батаљон.

У неравноправној борби Црногорци нису поустајали. Њихов трубач Божо Вукановић досетио се у једном тренутку како да узбуни Турке. Знао је однекуд турске трубне знаке и одједном засвирао команду: „налево круг“. Сви тур-

ски трубачи на бојном пољу прихватили су знак и Турци се, мислећи да је то наређење Дрвиш-паше, дадоше у бег. Када је видео неред у својим јединицама, паша је наредио позадини да отвори ватру на оне који одступају. Уплашени најпре командом трубача, а затим овом ватром, помислише да Црногорцима стижу појачања и почеше да пуцају на оне из позадине. У турским редовима настао је општи метеж и они почеше да беже преко моста на Зети. Многи су, међутим, нашли смрт у мутној реци. Од положаја до обале посечено је око хиљаду Турака, заплењено око хиљаду пушака и три заставе. Губици Црногораца били су далеко мањи — 67 мртвих и око 120 рањених.

Потонуо је осветљен са орнестром који је свирао дон га море није прогутало...

је да се убрзо после несреће измене међународни поморски прописи. Убудуће је сваки брод морао водити довољно радио-телеграфиста тако да двадесет четворочасовно дежурство ни у једном тренутку не буде прекинуто. Исто тако, сваки брод је морао имати онолико места у чамцима за спасавање колико се на ње налазило људи — на „Титанику“ је било места само за 1.178 људи, тек нешто више од половине укрцаних...

Пролазиле су године, а бродолом „Титаника“ није престајао да привлачи пажњу светске јавности, иако је катастрофа расветљена до у појединости. Снимљен је и филм, 1953. године са глумцима Клифтоном Вебом, Робертом Вагнером и Барбаром Стенвик, режирао га је познати амерички редитељ Јан Негулеско.

огромне и претешке „Титаникове“ масе из овако велике дубине. Енглески писац Клив Каслер написао је чак и роман о томе, који се граничи са фантастиком. Он се досетио да на страницама своје књиге прво затвори све рупе на оштећеној шкољки брода, а затим у њу убризга ваздух и пусти је да тако сама исплива на површину.

Кад би то било могуће. Каслер би сигурно био проглашен за генија, али оно на шта он није мислио, а чега су се стручњаци одмах сетили, је да би брод набијен ваздухом после више од пола столећа проведених у мору, једноставно, прснуо.

Пројекат за извлачење „Титаника“ који сада разматрају заинтересовани инвеститори у Западном Берлину предвиђа сасвим другачији начин. Резултат је

Вулијеви стручњаци смислили су прави начин како да брод извуку из његовог леденог гроба. Појед постављено, најпре ће се екипа људи-жаба са свим уређајима за дубинска истраживања морског дна спустити до „Титаника“, а затим наместити у његову утробу најлонске вреће које ће доцније пунити — уљем! Тиме ће се избећи прескање шкољке, а брод ће, пошто је уље лакше од воде, полако испливати.

Читава операција потрајала би четири до пет година. Али, Вулија је стрпљив. Мада има људи који овај пројекат његове Компаније сматрају лудошћу, он на све одговара осмехом, уверен да ће на крају — тријумфовати!

М. К.

Писмо је стигло из дворске канцеларије у Бечу, а у одсуству грофа-намесника, који је био у Петрињи, примио га је загребачки бискуп.

Прочитавши га, бискуп је задрхтао од узбуђења. У обавештењу двора стајало је да ће аустријска царица и мађарска и чешка краљица Марија Терезија следеће године посетити Хрватску. Текст је био доста дугачак јер се у њему и налагало шта је све хрватска властела дужна да учини како би се царица и њен муж што угодније осећали приликом путовања.

— Нека, нека, само нек' царски пар дође, за остало ћемо лако! — гласно је узвикнуо бискуп. — Није мала ствар кад владар жели да види забиту Хрватску!

Тих дана 1754. године, пролеће је уступало место лету.

ПОДРАВСКО КРВОПРОЛИЋЕ

за то искоришћене све дебље гране, комадали су људе у делове и остављали их да висе о тање гране!

Побуњеници који су избегли сечу доведени су у Загреб и стрпани у ћелије где су данима лежали у блату без хране и воде. Стално је стизала и отета стока и продавана у корист грофа-намесника или царичине благајне.

Царица Марија Терезија толико се уплашила општег устанка у Хрватској због покоља који је подбан извршио да се одмах оградила од његовог поступка и формирала комисију која је требало да испита целу ствар.

Комисија је завршила посао 5. септембра 1754. и разишла се. Ухапшени сељаци различито су завршили. Неки су пуштени кућама, неки стављени на муке, а највише их је осуђено на присилан рад у тврђавама.

НЕ ШТЕДИТЕ НИКОГ!

Хрватски великаши су се обрадовали посети Марије Терезије, мада је најављена читаву годину раније. Истину за вољу, није њих везивала за круну велика оданост, али су сви схватили царичин долазак као добру прилику да јој се додворе и из тога извуку неку корист, јер је у то време Хрватска била у саставу Аустријске Монархије.

ПРОБЛЕМ ЈЕ МОСТ

Одмах је одређен одбор за дочек. Властела се здружено утркивала ко ће учинити више. Један од најутрајанијих људи у земљи гроф Јосип Драшковић изјавио је да он сам жели извести и обући о свом трошку 500 пешака, 200 гренадира и 200 коњаника.

— Не може тако! — скочио је разјарени бискуп. — Или ћу и ја да дам толико људство, или ће бити зло!

Са истим захтевом умешали су се и други. Одбор се нашао на муци. После дужег већања, сачињен је списак обавеза сваког великаша. Трећег јуна те године, церемонијал-програма био је коначно готов. Бискуп се осећао изузетно поласканим што је његов двор одређен за место царичиног коначишта у Загребу, док је у Вараждину требала да борави у палати грофа Драшковића.

Наређено је да се тргови градова кроз које „њено посвећено величанство“ има проћи псплочају а околне улице очисте. Осим тога, народ се морао распоредити дуж путева којима царица буде

— гласило је наређење аустријске царице Марије Терезије подбану Рауху, а он га је извршио тако савесно да се ужаснула и сама владарка.

пролазила и клицати: „Живела краљица Марија Терезија и цар Фрањо!“

Посебан проблем било је питање на коме ће месту гости прећи Саву и ући у Загреб пошто је требало да стигну из Ријеке. Постојећи мостови нису били нимало сигурни, па је донета одлука да се о трошку државе подигне нови!

ЧАША СЕ ПРЕЛИЛА

Нарочита пажња посвећена је путевима који су били у тако јадном стању да се није разазнавало шта су па их је требало уредити. Великаши су решили проблем на тај начин што су га натоварили на врат — народу! Свака кућа, дом, морала је свакодневно, током године, да даје одређени број радне снаге и запрете за поправак друмова. А то је баш било оно што је народ готово дотукло. Поља су остајала необрађена, а кулук такав и толики да је чак и римски папа морао да ослободи вернике присуствовања мисама у цркви јер у исто време нису могли бити на оба места!

Уза све невоље, те године догодило се још нешто због чега је људима прекипело. По наређењу Марије Терезије почели су пописи имовине сеоских домаћинстава. Пописивано је све: од воћке до

мачке и на све ударан порез!

Чаша се прелила! Прво су скочили сељани у околини Равна, а онда је букнула цела Подравина. Људи су узимали мачуге, косе, секире и прикључивали се побуњеничком језгру. Разуме се, прво су се на удару нашли великаши двorca. Лепе грађевине претварале су се једна за другом у згаришта.

У Загребу је настала паника. Хитно је о свему обавештена царица Марија Терезија. Већ после неколико дана од ње је стигао одговор:

„Нека се окупи Војска народног устанка и стави под команду подбана Рауха. Кажњавајте оштро, не штедите никог!“

И подбан је кренуо да изврши задатак. Неколико хиљада, тако рећи голоруких устаника није било у стању да пружи отпор наоружаној војсци. Међутим, несрећа за сељаке било је то што је подбан био чудовиште у људском облику који ће гушење побуне, вероватно највеће у Хрватској после оне коју је подигао Матија Губец, претворити у нечувено крвопролиће. Царица то није знала.

ЗА КРВНИКА — ГЛОБА

Раух је налетео на Подравину као помаман. Разуларени и на освету наговорени војници секли су и убијали све живо и

пљачкали све што су могли понети. Избезумљене мајке радије су бацале своју децу у воду да се удаве него да их крвници масакрирају пред њиховим очима!

Пошто није било довољно вешала, устаници су вешани о дрвеће, а кад су

Кажњен је и подбан Раух глобом од 13.000 рајнских форинти. Поред тога морао је да плати и 5.000 форинти на име — одштете за пљачку! То је била, у ствари, цена живота неколико хиљада побијених устаника.

Марија Терезија није следеће године дошла у посету Хрватској, наводно због седмогодишњег рата који је био на помолу, мада је прави разлог свима био јасан.

М. Т.

НАЈКРАЋЕ ПИСМО

Налазећи се у политичком изгнанству у Енглеској, чувени француски песник и романсијер Виктор Иго, чуо је да је у Паризу изашао из штампе његов најновији роман. Желећи да сазна како теће продаја, одмах је послао свом издавачу писмо у којем је уместо текста стајало само „?“. Није морао да чека дуго да би добио издавачев одговор „!“.

ГЕНЕРАЛ ПТИЦА

Један од најистакнутијих војсковођа Југа у америчком грађанском рату, генерал Ричард Евел био је често предмет разговора својих савременика али не само због врсног познавања војне тактике. Он је, наиме, с времена на време, уображавао да је птица

па се сходно томе и понашао: сатима би седео у свом шатору и цврктао као зеба или хуктао попут сове. Не тако ретко из шатора би се зачуло кукурикане или грактање вроне. И то није све. У те своје „птичје дане“ генерал је пристајао да једе само — семенке сунцокрета!

За генерацију која расте

EUROCREM®

„EUROCREM“
се користи
у свако доба,
једе се
намазан на хлеб.

„EUROCREM“ је хранљив,
укусан, здрав, економичан!

EUROCREM на хлебу је деликатес
за вашу свакодневну исхрану!

УЗ ЗА ЦЕО СВЕТ

4201 ДУШКО ГОЈКОВИЋ: **Belgrade blues** ... „наша труба“ која је ушла у Федерову Енциклопедију цеза представља се са још девет композиција.

4325 THE BEST OF ELLA FITZGERALD је назив албума ненадмашне Еле на којем се налази једанаест цез-композиција.

4328 JAZZ SPECTRUM — FAMOUS JAZZ VOCALISTS, NO. 1: Ella Fitzgerald, Anita O'Day, Pearl Bailey, Billie Holiday, Mary Ann McCall и Blossom Dearie.

4329 JAZZ SPECTRUM — FAMOUS JAZZ VOCALISTS, NO. 2: Louis Armstrong, Jack Teagarden, Woody Herman, Jimmy Rushing, Joe Williams, Al Hibbler, Bill Henderson, Mel Tormé и Billy Eckstine.

4330 JAZZ SPECTRUM — NEW ORLEANS CLASSICS: Kid Ory's Creole Jazz Band, George Lewis Band и Henry Red Allen Orchestra.

4332 LOUIS: Mame, Sheesecake, When The Saints Go Marching In ... и још девет композиција „амбасадора с трубом“.

4335 DUKE ELLINGTON-CLASSICS са величанствених дванаест композиција које је оркестар поново оживео свирајући оригиналне аранжмане у савременој техници снимања.

4336 DIZZY GILLESPIE — AND THE DOUBLE SIX: **Ow, Two Bass Hit, Blue'n Boogie** уз Диззијево експлозивно свирање трубе састав „The Double Six“ снимио је још девет изванредних нумера.

4339 ELLA FITZGERALD са Дјуком Елингтоном, Оскаром Петерсоном ...

4342 THE BOSSES: **Honey-dripper, Since I Fell For You** и још осам композиција у извођењу Цоа Тарнера, Каунта Бејсија и групе познатих музичара.

4344 BASIE TAM: **Doubling Blues, One-Nighter** ... је, како кажу познаваоци цеза, плоча добре музике која остаје у незаборавном сећању. Са Каунтом Бејсијем је и група правих мајстора цеза.

4351 JAZZ — HISTORY CHARLIE PARKER: **Mohawk, Now's The Time** само су два од дванаест снимака рано преминулог Чарлија Паркера.

4351 I REMEMBER CLIFFORD — CLIFFORD BROWN: **Yesterday, Cherokee** део су од десет композиција Клифорда Брауна за кога кажу да је до своје двадесет пете године, погинуо у саобраћајној несрећи, био најбољи трубач кога је цез икада познавао.

4353 KING OF SWING — BENNY GOODMAN: **Avalon, Sing, sing, sing** ... изводи „Бени Гудман трио“ композиције „краља свинга“.

4354 FLUING HOME — LIONEL HAMPTON: **Introduction, How High The Moon** са још седам композиција које изводи велики мајстор вибрафона.

4357 AFTER HOURS и ДУШКО ГОЈКОВИЋ

4358 JAZZ SPECTRUM — 12 BIG BAND CLASSICS BY 12 CLASSIC BIG BANDS

4359 DON ELLIAS — **SOARING: Go Back Home, Whiplash** ... са још четири наслова.

4360 DUKE ELLINGTON'S — **MY PEOPLE** назив је албума са осам нумера ненадмашног „војводе“.

„Политикин забавник“ пружа својим читаоцима још једну изванредну прилику да дођу до грамофонских плоча мајстора цеза. Ела Фицџералд, Бени Гудман, Душко Гојковић, Дизи Гилеспи, Дјук Елингтон, Луис Армстронг Сачмо ... само су неки од великана цез-сцене.

Ово је и могућност да по необично ниским ценама обогатите своју дискотеку неодољивим звуком класика цеза. Цена једне велике ЛП плоче износи само 71 динар. На наруџбеници не сме бити мање од две плоче јер трошкове паковања и поштарину плаћамо ми. Потребно је само да попуните наруџбеницу и пошаљете је на нашу адресу — плоче ће вам стићи кући.

ПЛОЧЕ ЋЕТЕ ПЛАТИТИ ПОШТАРУ КАД ВАМ ИХ ДОНЕСЕ, ПОУЗЕЋЕМ!

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
11001 БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 29
НАРУЏБЕНИЦА

ЗА ГОТОВО неопозиво наручујем плоче под бројевима: _____

за укупну суму од _____ динара коју ћу платити поштару кад ми их донесе (поузећем).

(Презиме, очево име и име)

(Поштански број и место)

(Улица и број)

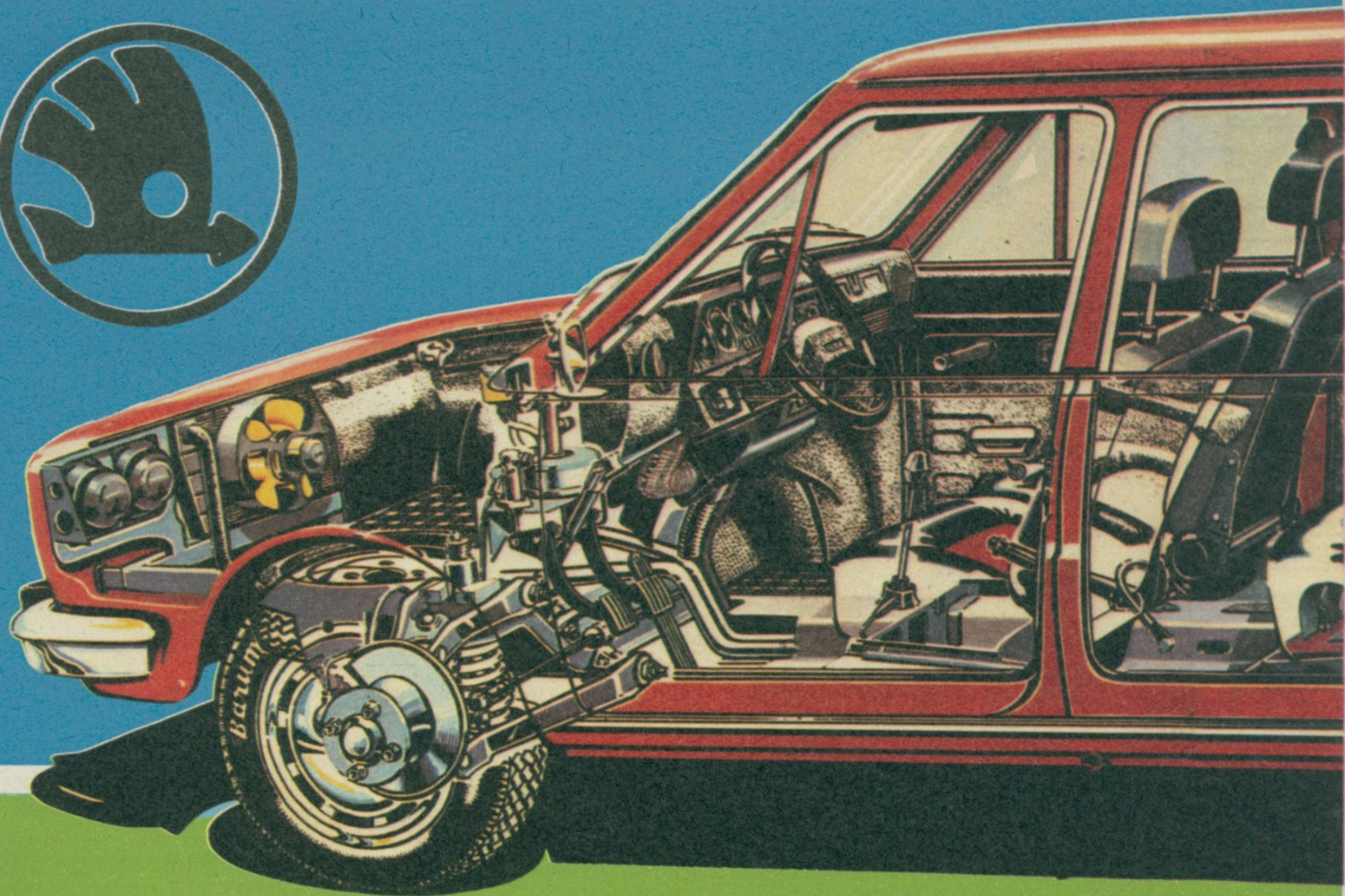
(Датум)

(Потпис, број и место изд. личне карте)

У случају спора признајем надлежност Првог општинског суда у Београду.

Наружбеницу читко попунити, налепити је на дописницу и послати на горњу адресу.

Из чехословачких аутомобилских завода у Младој Болеслави стигло је пријатно изненађење — „шкода 120 ЛС“! Јер за 62408 динара, колико ће тај аутомобил стајати у нашој земљи, његови будући власници добиће много.

Новим „шкодама“ у две верзије — „Л“ и „ЛС“ — Чехословаци су направили бум. Није у питању само потпуно измењено рухо, већ и мотор: у „шкоди 120 ЛС“ „срце“ сада ради брже, боље је и дуговечније. Модел 110 Л, којег Југословени махом возе, одлази у

пензију, али да не буде заблуде, много шта од механике оставља овом новом: исто техничко решење мотора, мењач, квачило, управљачки механизам, дакле већину виталних делова. Но, ипак, „шкода 120 ЛС“ је нешто друго.

Дизајн каросерије је савремен и леп и то је главни адут чехословачких завода. Унутрашња опрема, удобност, функционалност свих делова, седишта и други елементи, све је то последња реч у аутомобилској индустрији, ништа што би подсећало на „ста-

ру шкоду“. Инструмент-табла је пресвучена скајем, матирана, а инструменти прегледни. На жалост, затварач одводне цеви у резервоар за бензин штрчи ван „шкољке“ и ремети хармонију линије десне стране.

На креш тестовима (пробама утврђивања степена гужвања каросерије напред и позади ударањем о зид) показало се да су предвиђене зоне гужвања на овом возилу сасвим довољне да издрже чеони судар средње јачине а да возач остане незлеђен.

Двоструки халогени фарови се подешавају аутоматски. Јака су и светла за вожњу уназад.

Управљачки механизам је директан са назубљеном летвом. Волан је осетљив па зато нису препоручљива нагла „мотања“ нарочито у кривинама јер ће се возило занети. Ако се то и догоди, добрим, старим стедством — одузимањем волана, „реп“ ће се смирити и неће доћи до такозваног „пливања“ када невесте возаче хвата паника. „Шкода“, уопште добро лежи на путу, нарочито у

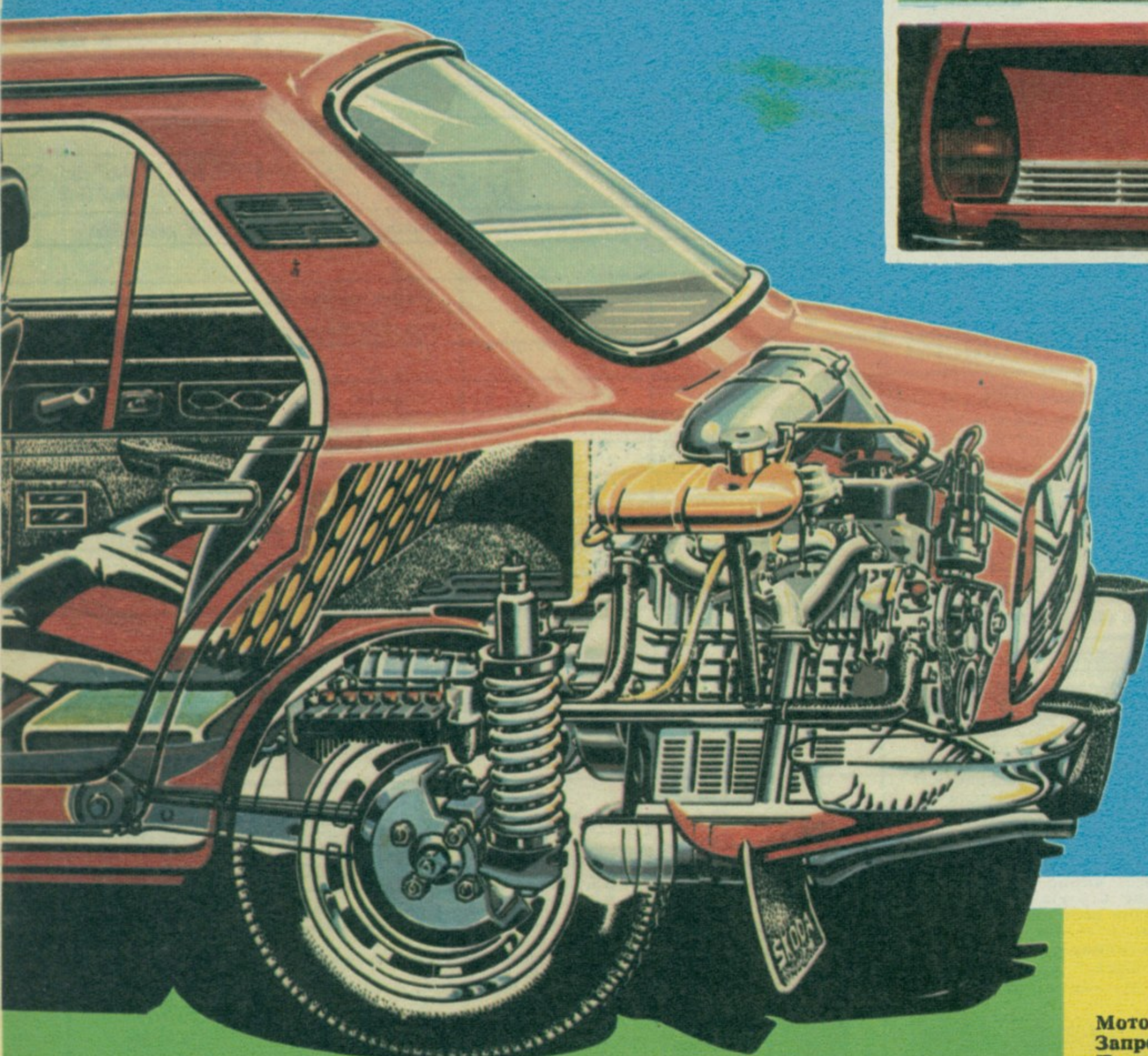
кривинама под условом да се у њу уђе пуним гасом.

У начину хлађења мотора ништа није измењено: хладњак и вода и даље су присутни. Квачило је суво, тањирасто. Доњи построј доживео је мале измене, суштина је остала иста: предња осовина у облику трапеза са независним вешањем точкова, задња — гибајућа полуосовина. Опруге спиралне.

Стара бољка „шкоде“ — бука — није отклоњена, али је смањена. Кабина је вишеструко заштићена од прашине, влаге и воде. Про

**АУТОМОБИЛ
ЗА СВАЧИЈИ ЏЕП**

ШКОДА 120 LS

ветравање и грејање су веома добри, са грејањем се чак и претерало, и најзимогрозљивији ће се раскомотити... Електрични уређај за прање возачког стакла је новина којој ће се власници возила обрадовати.

Кочнице, напред диск, позади добош, веома су поуздане. Малу атракцију изазива поклопац пртљажника: отвара се на леву страну, односно са тротоара кад је возило паркирано на улици!

Ако има таквих који тврде да је стара „школа“ ле-

ња као мазга (стручњаци не мисле тако, за њих је проблем увек био у томе да ли се „школа“ уме или не уме возити), овога пута ће најзад бити задовољни. Четвороцилиндрични мотор модела 120 ЛС смештен позади живахан је, можда више од тога. Јачином од 58 коњских снага (школа 110Л их има 53) постиже максимално убрзање од 0 до 100 километара за 17 секунди! Ако се неком то време чини великим, онда

поређења ради треба знати да чувени **Ферари 365 ГТ** ту брзину остварује за 7, а ништа мање познатији **јагуар ХЈ** за 10 секунди! При томе се мора имати на уму да су у питању полутркачки аутомобили!

Модел **„Л“** и **„ЛС“** готово су исти. Разлика је само у томе што први има два фара, незнатно скромнију унутрашњу опрему, слабији мотор (52 коњске снаге), лакши је десет килограма, мало спорији и троши литар горива мање.

М. Т.

ОСОБИНЕ

Мотор: четвороцилиндрични, у реду

Запремина: 1174 cm³

Пречник и ход клипа: 72 × 72

Број коњских снага: 58

Хлађење: водом

Максимална брзина: 150 км/час

Алтернатор: 14 V 35 A

Батерије: 12 V 35 A

Квачило: суво, са једним диском

Мењач: четворостепени и степен за ход уназад, синхронизован

Предња осовина: у облику трапеза, независно вешање точкова

Задња осовина: гибоваћа полуосовина

Огибљавање: спиралне опруге

Каросерија: метална самонесећа са четворо врата

Дужина возила: 4160 mm

Ширина возила: 1595 mm

Висина возила: 1400 mm

Тежина возила: 835 kg

Гуме: 155 × 14

ЏОРџ ХАРИСОН (GEORGE HARRISON)

ЏОРџУ ХАРИСОНУ, једном од чланова још непревазиђеног квартета Битлси, готово се све зна. Но, ипак поменимо да је овај врсни музичар рођен 25. фебруара 1943. у Ливерпулу као син возача аутобуса. Похађао је електричарски занат и још у детињству показивао изузетно интересовање и обдареност за музику. Када је

1955. Џон Ленон оснивао своју групу КВОРИМЕН (Quarrymen) позвао је и Џорџа. Касније, када су основани БИТЛСИ, Џорџ им приступа али увек као други човек, музичар у другом плану. Али када је почео да компонује, сви су га прихватили и признали. Интересујући се за индијску филозофију, Харисон учи и да свира ситар који се

први појављује у добро познатом хиту „Норвешка шума“, на ЛП плочи „Гумена душа“ (Rubber soul) која је издата 1965. године. Том композицијом почиње нагла експанзија индијског таласа у рок музици и музичким фантазијама што условљава велико интересовање младих за ову древну земљу. После венчања са фото-моделом Пати Војд, Харисон са супругом одлази у Индију да би код Рави Шанкара у потпуности савладао свирање на ситару.

У последњој фази рада са Битлсима, као композитор савим се одваја од Џона и Пола у песмама „Док нежно плаче моја гитара“ (While My Guitar Gently Weeps), „Ево излази сунце“ (Here Comes the Sun) и „Нешто“ (Something). У овим композицијама Џорџ је свирао акустичну гитару која је у много чему подсећала на звуке ситара. Затим снима и соло плоче „Чудесни зид“ (Wonderwall) и „Електронски звук“ (Electronic Sound).

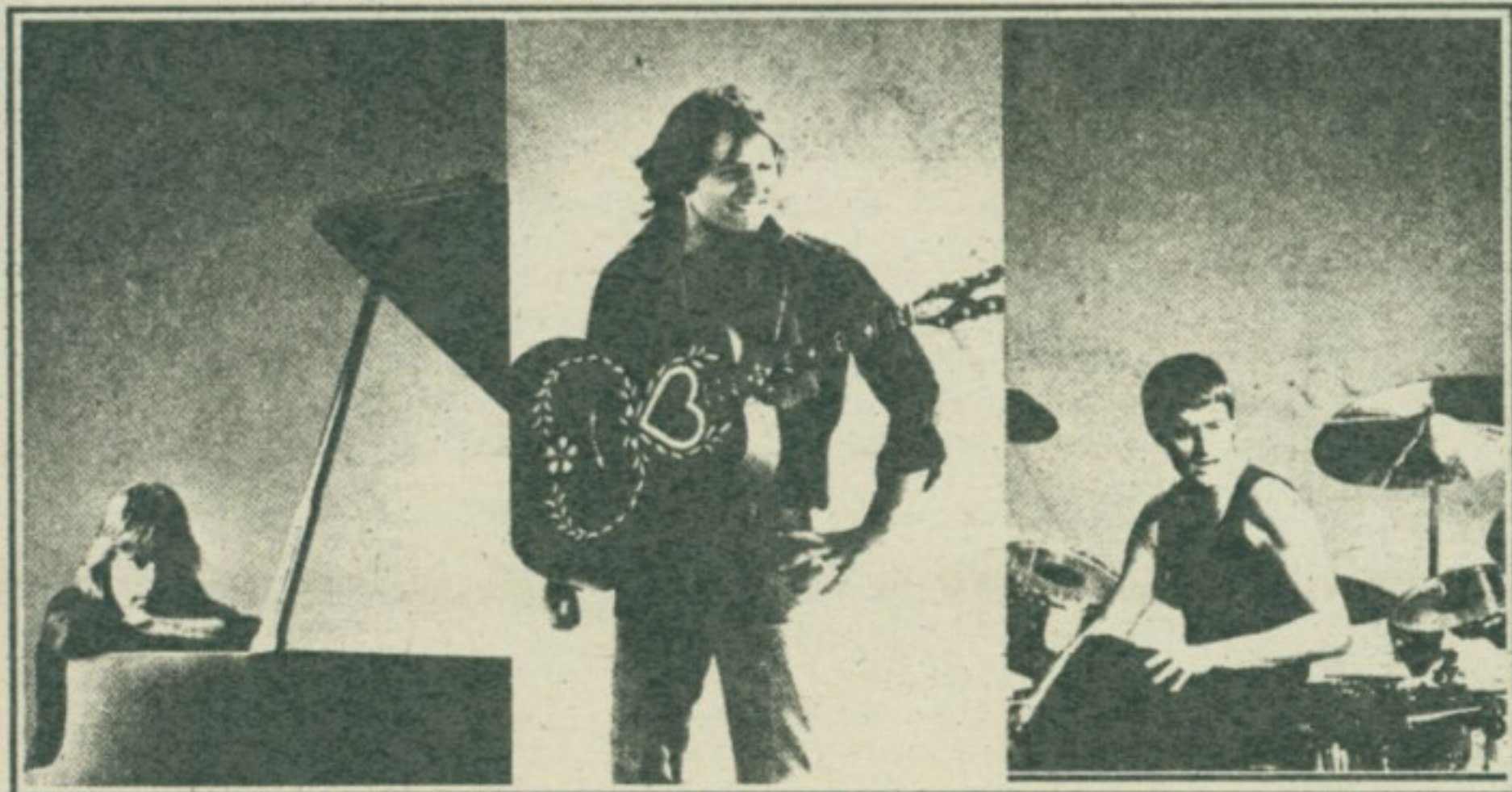
Када су се „ливерпулски чупавци“ разишли, Џорџ Харисон издаје своју велику плочу „Све ствари морају да прођу“ (All Things Must Pass) која је 1970. продата у вишемилионском tiraжу. Три године касније појављује се ЛП „Живљење у материјалном свету“ (Living in the Material World) и 1974. „Вранац“ (Dark Horse), на којима је Харисон још под утицајем Индије. Касније се ослобађа овог утицаја и с променљивим успехом издаје плоче. Са једне од њих је и композиција коју доносимо у овом броју.

ЕМЕРСОН, ЛЕЈК И ПАЛМЕР (Emerson, Lake and Palmer)

После двогодишње паузе недавно се појавио нов албум надалеко чувеног поп-трија ЕМЕРСОН, ЛЕЈК И ПАЛМЕР. Занимљиво је поменути да се на овом дуплом албуму сваки члан трија представља посебно, на појединој страни плоче, док је четврта испуњена музиком све тројице. И ова плоча, као и претходна, занимљива је због музичког експериментисања ових изузетних музичара. А страна прве плоче посвећена је Кејту Емерсону који уз пратњу Лондонског филхармонијског оркестра изводи Клавирски концерт у

три става. На Б страни је музика гитаристе Грегга Лејка који се уз пратњу оркестра Годфреја Селмона на неколико нумера појављује и као певач.

На другој плочи на А страни Карл Палмер се уз пратњу гудачких инструмената представља са шест композиција од којих су две Сергеја Прокофјева. На Б страни овог двоstrukог албума трио у пуном саставу изводи две нумере: „Фанфаре за обичног човека“ Ајрона Копланда и своју композицију „Гусари“.

НОВА ПЛОЧА ЈУГОТОНА

QUEEN

Нови албум групе КВИН која је својевремено хитом „Боемска рапсодија“ изазвала бум на диско-тржишту није ни близу по квалитету ономе што се могло очекивати. Назив албума је „A Day at the Races“.

ПЕСМА за ОВУ НЕДЕЉУ

ПАЛАТА ОД КАРТОНА (Crackerbox palace)

Изводи: Џорџ Харисон

I was so young when I was born
My eyes could not yet see
And by the time of my first dawn
Somebody holding me...
They said

I welcome you to crackerbox Palace
We've been expecting you
You bring such joy in crackerbox Palace
No matter where you roam know
Our love is true

While growing up or trying to
Not knowing where to start
I looked around for someone who
May help reveal my heart —
Someone said

While you're a part of crackerbox Palace
Do what the rest all do
Or face the fact that crackerbox Palace
May have no other choice than
To deport you

I welcome you to crackerbox Palace
We've been expecting you
You bring us joy in crackerbox Palace
No matter where you roam know
Our love is true

Sometimes are good...
Sometimes are bad
It's all a part of life
And standing in between them all
I met a Mr. Grief — and he said

I welcome you to crackerbox Palace
Was not expecting you
Let's rap and tap at crackerbox Palace

Читаоци јављају...

Вести из СРЕМСКЕ МИТРОВИЦЕ

Група ТРЕФ из Сремске Митровице постоји од 1973. године. Њени чланови су млади али талентовани музичари. На њиховом репертоару налазе се најпознатији хитови РОЛИНГ СТОУНСА, НА-ЗАРЕТА, али свирају и сопствене композиције инспирисане богатим фолклором Срема. Учествовали су на неколико гитаријада где су постигли запажен ус-

ЛУДО ДЕТЕ ИБН ТУП

Новосадска група ЛУДО ДЕТЕ ИБН ТУП постоји већ две године. Свира „фанки“ музику и то углавном сопствене композиције. Чланови састава теже да пронађу свој стил у музици. На њиховој првој плочи издатој у продукцији РТВ налазе се композиције „Пашидов ел кактус“ и „Деда“.

Чланови састава су Раде Милошевић — електрични клавири; Јосип Сабо — бас-гитара и вокал; Вилце Олах — соло-гитара, вокал и електрична виолина; Милан Опсеница — конге и удараљке; Златко Каравла — бубњеви. Група је гостовала у многим местима у Југославији, а на фестивалу „Мајске ноте“ у Кисачу пласирала се у финале. Ускоро је у плану и издавање нове плоче.

пех. Групу сачињавају: Петар Баћановић — соло-гитара; Драган Ђенадић — ритам-гитара; Амир Ханушић — бас-гитара; Душан Мунђић — бубњеви.

Којић Рајко
Шеноина бр. 10
22000 Срем. Митровица
(хonorар 100 дин.)

Вести из САРАЈЕВА

Прије неколико мјесеци основана је група КОМПАС у Сарајеву. Састављена је од ученика осмих разреда основне школе „Благоје Паровић“. За сада свирају на изградњама и приредбама у својој школи. Њени чланови су Трнгуз

Драган — бубњеви, Мешин Харис — ритам-гитара, Лојарица Горан — бас-гитара, Вујић Жељко — оргуље и Мићин Драгослав — вокал.

Божић Давор
Неретљанска 1
71000 Сарајево
(хonorар 100 дин.)

Вести из БЕОГРАДА

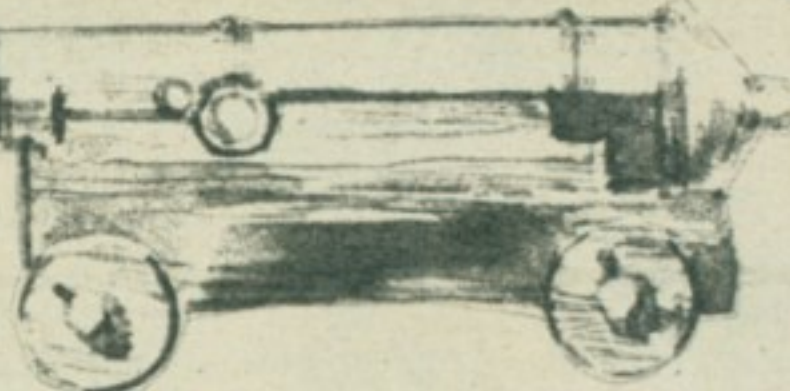
После успешног наступа на Гитаријади у Зајечару група ОП-ЦУП наставља рад у нешто промењеном саставу. На позив оснивача групе, соло-гитаристе Бранислава Живановића, групи су се прикључили бубњар Владан Докић (бивши члан састава ПОП ШОУ) и Штуловић Драган ритам-гитариста (некада члан С.О.С.).

Бранислав Живановић и бас-гитариста Зоран Бартуловић спремају са новим пријатељима изненађење: прву сингл-плочу која се очекује крајем јуна.

Бранислав Живановић
група ОП-ЦУП
Лазе Костића 6/10
11000 Београд
(хonorар 100 дин.)

У последњих неколико месеци у нашу редакцију стигло је много писама за рубрику ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ. Обавештавамо вас да ћемо, редом којим стићу, објавити све оне прилоге који имају фотографију. Пишите нам и даље.

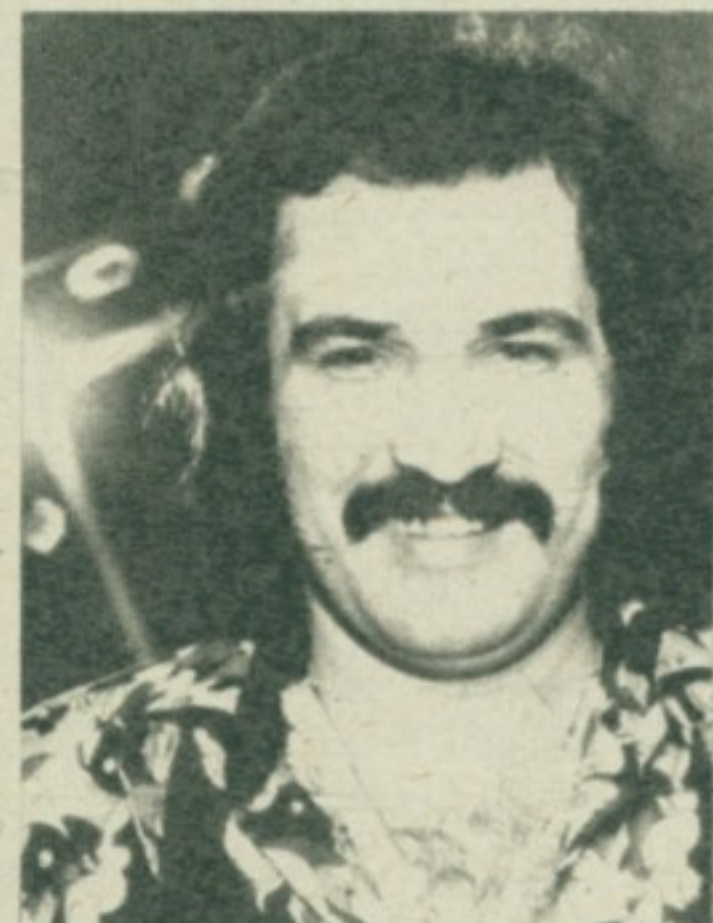
ТОП 3х

2. Страна топ-листа у домаћој продукцији

1. Домаћа листа

1. БЕЗ РАСТАНКА СУ-ЗА НЕМА — Мишо Ковач — SUZY

1. HEY MR. DREAMMAKER — Cliff Richard — ЈУГОТОН

2. НОВИ ШТОС — Cod — ЈУГОТОН
3. ТВОЈА МАШИНА — Срђан Марјановић — ЈУГОТОН
4. САМО ЈЕДНОМ — Indexi — ЈУГОТОН
5. МОЈА СРЕЋО, МОЈА ТУГО — Саша Алекс — ДИСКОС
6. ЈАСМИНА — Про арте — ЈУГОТОН
7. ЕНО АВИОНА — Резонанса — ПГП РТБ
8. БИЋЕШ МОЈА — Мики Јевремовић — ЈУГОТОН
9. ФОРЦА МАЕСТРО — Тереза Несовија — ЈУГОТОН
10. У ЈЕДНИМ ПЛАВИМ ОЧИМА — Indexi — ЈУГОТОН

2. ROCKARIA — E.L.O. — РТВ ЉУБЉАНА
3. SANDOKAN — Oliver Onions — ЈУГОТОН
4. MONEY, MONEY, MONEY — Abba — ПГП РТБ
5. MISSISSIPPI — Pussycat — ЈУГОТОН
6. BEAUTIFUL NOISE — Neil Diamond — SUZY
7. WILDFLOWER — Paul Anka — РТВ ЉУБЉАНА
8. GOOD VIBRATION — Beach Boys — ЈУГОТОН
9. EUROPA — Santana — SUZY
10. STILETTE HEELS — Sailor — SUZY

3. Енглеска

1. CHANSON D'AMOUR — Manhattan Transfer
2. KNOWING ME, KNOWING YOU — Abba
3. WHEN — Showaddywaddy
4. SOUND AND VISION — David Bowie

5. BOOGIE NIGHTS — Heatwave
6. TORN BETWEEN ... — Mary MacGregor
7. ROCKARIA — Electric Light Orchestra
8. MOODY BLUE — Elvis Presley
9. ROMEO — Mr. Big
10. SUNNY — Boney M.

ЈАГЊЕКА КАПАМА

ЗА ЧЕТИРИ ОСОБЕ ПОТРЕБНО ЈЕ ПОЛА КИЛОГРАМА ЈАГЊЕТИНЕ И 1 КИЛОГРАМ СПАНАКА. ЈАГЊЕТИНУ ИСЕЦИТЕ НА ЧЕТИРИ КОМЛАД (ЗА СВАКОГ ПО ЈЕДАН) И ПОСОЛИТЕ. У ШЕРПУ СТАВИТЕ ДВЕ ШОЊИЦЕ УЉА, ПА КАД СЕ УЉЕ УГРЕЈЕ СТАВИТЕ МЕСО ДА СЕ МАЛО ПРОПРЖИ, ЗАТИМ ДОЛИВАЈТЕ ПОМАЛО ВОДЕ (УКУПНО ШОЊИЦА). КАД МЕСО БУДЕ МЕКО, СКИНИТЕ ГА СА ВАТРЕ.

1/2 kg

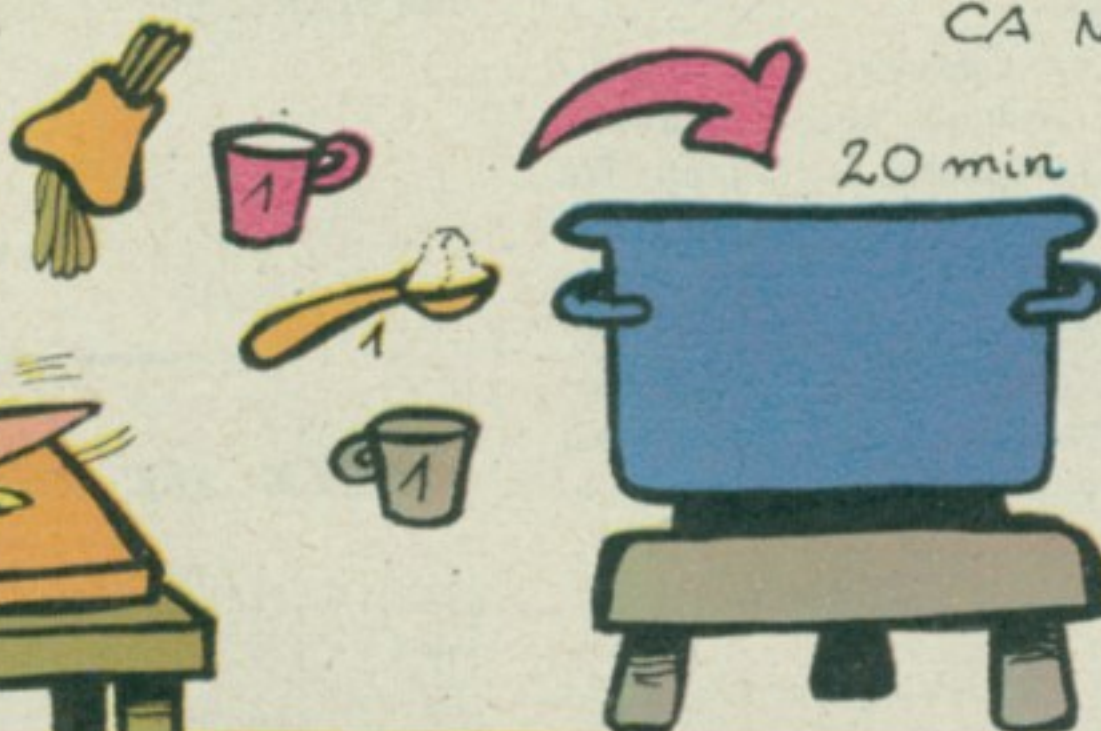
СПАНАК СЕ ПРИПРЕМА ОВАКО: КАД ВОДА У ЛОНЦУ ПРОКЉУЧА, СТАВИТЕ СПАНАК (КОЈИ СТЕ ПРЕТХОДНО ОПРАЛИ У ХЛАДНОЈ ВОДИ), СМАЊИТЕ ВАТРУ И ОСТАВИТЕ ДА ВРИ 20 МИНУТА, ПОТОМ ГА ПРОЦЕДИТЕ И ИСЕЦКАЈТЕ НА РЕЗАНЦЕ.

20 min.

У ЧИСТУ ШЕРПУ УСПИТЕ ШОЊИЦУ УЉА И ДОДАЈТЕ 2-3 ЧЕШЊА БЕЛОГ ЛУКА, СИТНО ИСЕЦКАНОГ. КАД ЛУК ПОРУМЕНИ, ДОСПИТЕ КАШИЦИЦУ БРАШНА, И ЧИМ ПОРУМЕНИ УЛИЈТЕ ШОЊИЦУ ВОДЕ И СПАНАК. ПОСЛЕ 20 МИНУТА СКИНИТЕ СПАНАК, ПОМЕШАЈТЕ ГА СА МЕСОМ И - КАПАМА ЈЕ ГОТОВА.

20 min

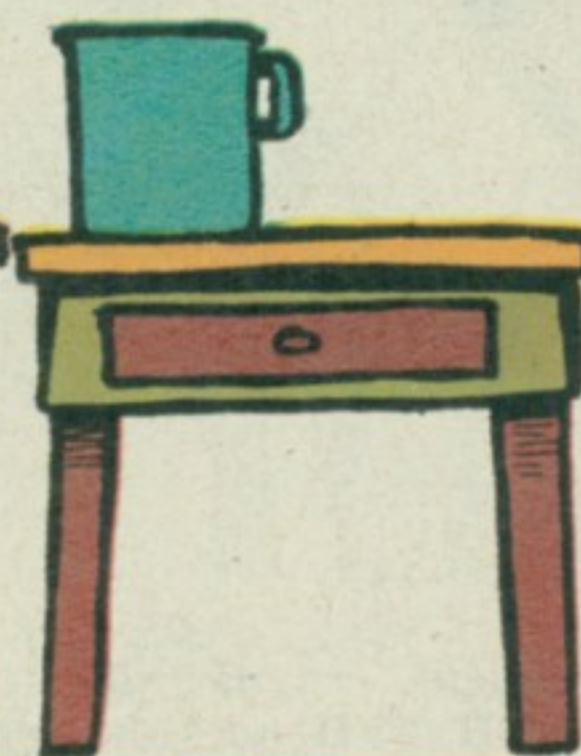

НАПРАВИТЕ САМИ КИСЕЛО МЛЕКО

ЗАТО ГА САМИ УКИСЕЛИТЕ. СКУВАЈТЕ 1 ЛИТАР МЛЕКА И ОСТАВИТЕ ДА СЕ ХЛАДИ ДОК НЕ БУДЕ МЛАКО. ОНДА УЗМИТЕ ЈЕДНУ СУПЕНУ КАШИКУ КИСЕЛОГ МЛЕКА, УМУТИТЕ ГА У ШОЊИ С МЛАКИМ МЛЕКОМ, ПА СВЕ ТО ПОНОВО УМУТИТЕ С ОСТАТКОМ МЛЕКА У ЛОНЦУ...

ПОКРИЈТЕ ГА КРПОМ И ОСТАВИТЕ ДА СТОЈИ 12 САТИ БЛИЗУ ШТЕДЊАКА.

КОЛАЧ С ТРЕШЊАМА

УЗМИТЕ ЧЕТИРИ ЈАЈЕТА И ИЗДВОЈИТЕ БЕЛАНЦЕ И ЖУМАНЦЕ, ЗАТИМ БЕЛАНЦЕ УМУТИТЕ С 3 СУПЕНЕ КАШИКЕ ШЕЊЕРА У ШНЕ (ТРЕБА ЧВРСТО ДА СТОЈИ). ТОМЕ ДОДАЈТЕ УМУКЕНА 4 ЖУМАНЦЕТА, 3 КАШИКЕ УЉА И 4 БРАШНА И СВЕ СЕ ТО ДОБРО УМУТИ. ПРЕМАЖИТЕ ПЛЕХ УЉЕМ, ПОСПИТЕ ЊОЈ ПОБАЦАЈТЕ ПОЛА КИЛОГРАМА ТРЕШАЊА КОЈЕ СТЕ ОЧИСТИЛИ ОД КОШТИЦА. НА ТИХОЈ ВАТРИ ПЕЦИТЕ ПОЛА САТА.

1/2 h = 30 min

Први путници и истраживачи који су пролазили густим и влажним шумама Јаве и Борнеа често би угледали како се с врха неког високог дрвета стрмоглављује животиња велика готово као наш врабац и како се полако, у правилној косој линији, спушта на земљу. У почетку су људи, ненавикли на разнолик и богат животињски свет ових индонезанских острва, мислили да је то вероватно нека птица или крупан, тропски лептир. Међутим, кад су боље загледали необичног скакача и „падобранца“ изненадили су се: пред њима је била жаба, веома слична зеленој европској гаталинки.

ГУШТЕР С КИШОБРАНОМ

Звучи чудно и невероватно, али падобран и једрилица су „изум“ животиња, односно природе, а не човека! Навикли смо да лете птице и инсекти, али постоје релативно бројне врсте жаба, гуштера, риба и сисара који су такође врски летачи, боље речено скакачи и „живи“ падобранци и једрилице.

Од око четрдесет врста жаба које се „активно баве падобранством“, сигурно је у овом спорту ненадмашна Рајнхартова летећа жаба, честа на Јави и Борнеу, острвима која су иначе позната као природни зоолошки врт ретких животињских облика и правих живих фосила.

Кад жели да се с високе гране, где најчешће вреба плен, спусти на земљу, ова жаба укроти прсте на ногама између којих је разапета специјална танка кожица, тело јој се с доње стране „издуби“ као мали падобран и она се храбро суновраћаје у ваздушни понор, дубок и до двадесет метара. Довољно је да недалеко од летеће жабе пролети неки примамљив инсект и она ће се стреловито бацити за њим, потпуно сигурна да се при паду неће угрувати.

Неке врсте жаба сличне овој живе на Сундским острвима, у јужној Азији, на Мадагаскару, и неким крајевима Јапана. Али, колико год су храбре за велике скокове, исто тако су плашљиве и нежне, па су за научнике неприступачне. Ако успеју и да ухвате жабу која лети и скаче,

она ће у заробљеништву убрзо угинути. Од животиња на нижем степену развоја, сигурно најсавршенији падобран, и то падобран у правом смислу речи, има гуштер-змај. Иако га сви називају овако застрашујућим именом, овај гуштер је потпуно безазлен и веома мирољубив.

Чудном и дуготрајном игром еволуције, односно потрече да буде што боље опремљен за лов, природа је гуштеру-змају подарила на праву чијој праћи и саврше

ном функционисању може да позавиди и конструктор најбољих падобрана. Наиме, између предњих и задњих ногу ове чудне животиње, с обе стране тела, на моменте се разапине нарочита кожа па тако гуштер изгледа као да има крила.

Али, ту кожу нешто мора да подупири и да је по потреби шири и скупља. Ту улогу без грешке обављају задња ребра која са трбушне стране нису прирасла за грудну кост. Она, као жице у кишобрану, скупљају и шире гуштерски падобран и чине га чврстим и затегнутим. Кад животиња мирује, „жице“ се скупе, кожа спласне и прилегне уз тело и гуштер изгледа као и сваки други.

А кад поред гране на којој животиња без покрета вреба плен пролети лептир или прозуји инсект, „змај“ муњевито показује да није без разлога добио то име: шири падобран и

ЖИВИ ПАДОБРАНИ И ЈЕДРИЛИЦЕ

ЛЕТАЧИ БЕЗ КРИЛА

стрмоглављује се за жртвом. Лет је понекад дугачак и око педесет метара!

АКРОБАТИКА НЕНАДМАШНОГ ТАГУАНА

Човек се увек диви веверици, најсимпатичнијем шумском створењу. И деца и одрасли могу сатима посматрати ову ненадмашну враголанку, њене хитро верање по дрвећу, лелујав реп, начин на који се храни.

НЕКЕ ВРСТЕ ЖАБА, ГМИЗАВАЦА, ВЕВЕРИЦА И РИБА АКТИВНО СЕ БАВЕ ПАДОБРАНСТВОМ ИЛИ ЈЕДРЕЊЕМ У ВАЗДУХУ ЗАДИВЉУЈУЋИ СМЕЛОШЋУ И ВЕШТИНОМ СВЕ ОНЕ КОЈИ СУ ИМАЛИ СРЕЋЕ ДА ИХ ВИДЕ.

на земљу или, на друго дрво, дугачак је исто толико. Ова чудесна веверица живи свуда по источној Индији, затим у Шри Ланки и неким другим

тара, тврде да је то заиста незабораван приказ.

Дугим и спорим развојем и еволуцијом прсна пераја рибе-ластивице претворила су се у дугачка, витка, чврста и еластична крила, као код једрилице. Може да буде дугачка и до пола метра, с једне стране је плава као ведро небо, док је с доње стране сребрнаста. Кад лети, стреловито и елегантно, на лепоти би јој позавиделе и птице најраскошнијег перја и браваурозног лета.

Међутим, по овој својој необичној особини, риба-ластивица није усамљена, бар не међу животињама исте врсте. По чудесној грађи „крила“, односно пераја њу чак надмашује риба-лептир, која такође плива и лети над таласима Тихог океана и топлих мора.

Ова риба има са сваке стране беспрекорно аеродинамичног тела по пар великих, шарених пераја, једно веће а друго мање, којима, кад се вине изнад воде, трепери дуго и истрајно.

Ни наше поднебље, односно наша земља није без летећих риба.

Становници на обалама Охридског језера дали су једној врсти рибе лепо име — плашица — које је сасвим прикладно њеној особини да искочи из воде и да се вине један у висину и два-три метра у дужину. Кад рибарски чамац наиђе изнад дна прекривеног одозго тамним плашницама, оне се узбуне, уплаше и у јату суну ка површини. То је незабораван приказ.

Искакање из воде и лет није једина одлика ових охридских риба. Од њихових бисерних крљушти израђује се једна врста цењеног бисера.

Шта нагони све ове врсте животиња да лете и скачу? Ако је код жаба, гуштера, и донекле веверица томе узрок начин исхране и нагон за одржањем, до данас није објашњено због чега риба-ластивица, риба-лептир и наша плашица тако успешно опонашају птице или лептирове.

И. Лончар 29

острвима југоисточне Азије.

А далеко северније, у Сибиру, живи њена рођака, истина нешто мања, али исто тако изврстан скакач. Дугачка је свега 16 сантиметара, а реп јој је много краћи. Кад је на земљи, креће се веома неспретно и споро. А, кад је на дрвету, „летјага“ је, како у Сибиру зову ову омиљену врсту веверице, ненадмашни шампион.

ХРАБРА ПЛАШИЦА

Док се поједине жабе, гуштери и веверице вешто користе нарочитим врстама „падобрана“, неке рибе су праве живе једрилице. Наравно, од свих је најпознатија риба-ластивица, веома чест становник јужних, топлих мора. Понекад ова летећа риба изненади и морепловце и рибаре у Средоземном мору, и сви они који су видели како воде на „ластивица“ излеће из воде и лети чак до 400 ме-

Међутим, од свих врста веверица најнеобичнија је она која лети! У ствари, на први поглед, ове врсте веверице не разликују се ни по чему од обичних. Али, кад се нађу високо, на врху јеле или огромног кестена, најнеобичније веверице на свету претварају се у летеће чудо!

За разлику од жабе, која безбедно „лети“ захваљујући кожици међу прстима, и гуштера-змаја који има „падобран“, летећа веверица или тагуан акробатски и без страха скаче вешто се служећи нарочито грађеном кожом разапетом с обе стране тела, од предњих до задњих ногу. Ова кожа је с горње стране обрасла густом, меком длаком, док је с доње длака нешто ређа. Кад животиња мирује и не лети, њен „падобран“ се опусти низ тело и мало набере.

Тагуан је највећа врста летећих веверица, без репа дугачка око 60 сантиметара. Сам реп, вешто „кормилари“ док успорено пада

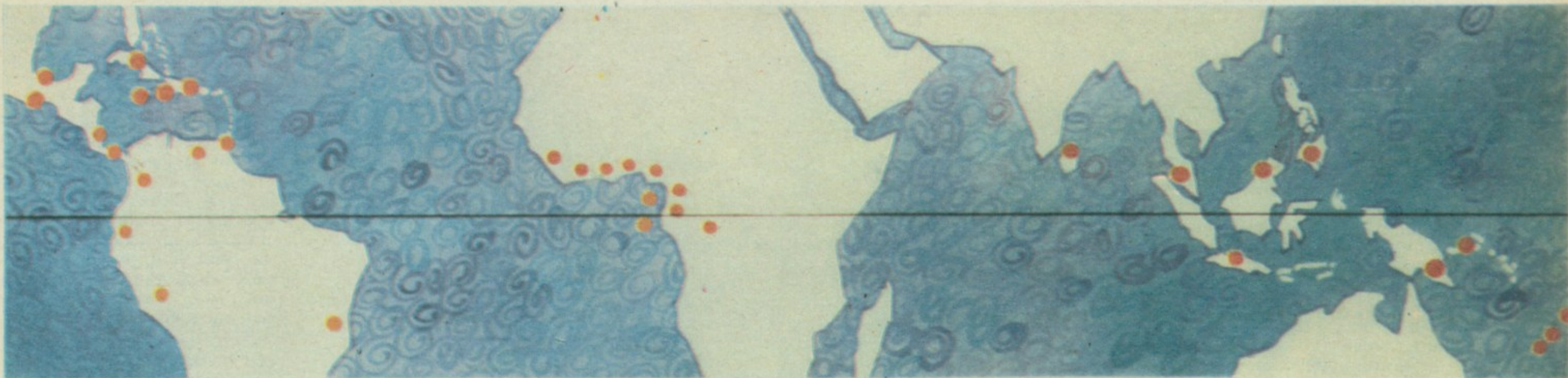
НАПИТАК СТАРИХ АЦТЕКА

ИЗ АМЕРИКЕ У ШПАНИЈУ — Постојбина какао-дрвета, какаовца, је северно подручје Јужне Америке и обале Мексичког залива. Још стари Ацтеци су од плодова какао-дрвета умели да припреме врло укусан напитака. Убрзо после открића Америке његови плодови, заједно са вештином коришћења, пренети су у Шпанију, одакле се уживање у новом напитку врло брзо проширило у многе друге европске земље.

НАЈПРЕ НА ДВОРОВИМА — Напитак справљен од какаоа најпре су упознали поједини европски дворови, а знатно касније ово пиће, поред чаја и кафе, почело је да се припрема по кафанама. Али, какао у праху, онакав каквог га данас познајемо, почели су људи користити тек од 1828. године, када је Холанђанин Ван Хутен пронашао начин издвајања масних материја из какао-масае

БЕРБА И СУШЕЊЕ — Данас се какао-дрво гаји у многим тропским пределима (Бразил, Венецуела, Еквадор, Западна Африка, Шри Ланка). Највећи произвођач је Гана, на коју отпада више од једне трећине светске производње, а затим Нигерија и Бразил.

После цветања какао-дрвета појављује се плод — то су врло широке крупне бобице (махуне) чија дужина може бити и до 25 см. У

њима се развије и до 70 семенки које на крају имају изглед крупних зрна црвенкастосмеђе боје. Семенке садрже 1 до 4% теобромина, око 55% масти, 15% беланчевина, док остатак представљају скроб, танин и др. Теобромин, који се из какаоа може естраховати, у ствари је алкалоид који на човека делује слично кофеину из кафе. После бербе плод се суши при чему се, под утицајем фермената и квашчевих гљивица, врши врење.

а. После бербе плодови се скупљају на сабирним местима где се врши сортирање према квалитету.

б. На сабиралиштима плод се отвара специјалним оштрим ножем и из њега се ваде зрна.

в. Зрна се на погодним местима распростиру и прекривају лишћем. Тако остају неколико дана.

г. Зрна се затим излажу, на погодним постољима, врелим зрацима сунца при чему, за неколико дана, добију карактеристичну боју чоколаде.

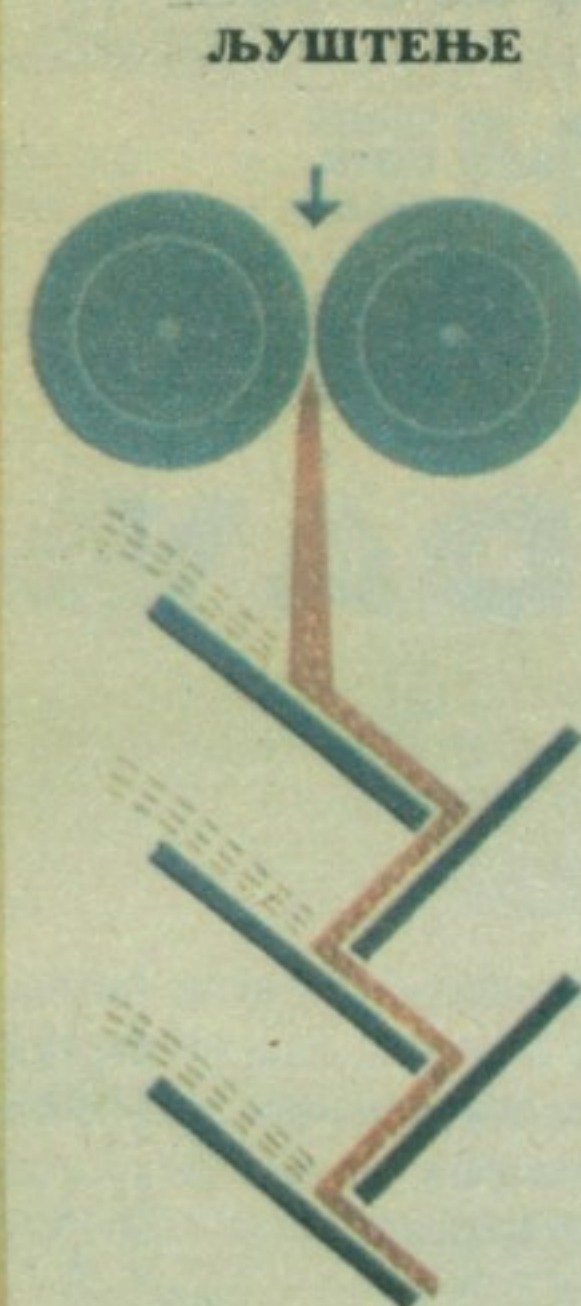
ПРИЧА О КАКАУ

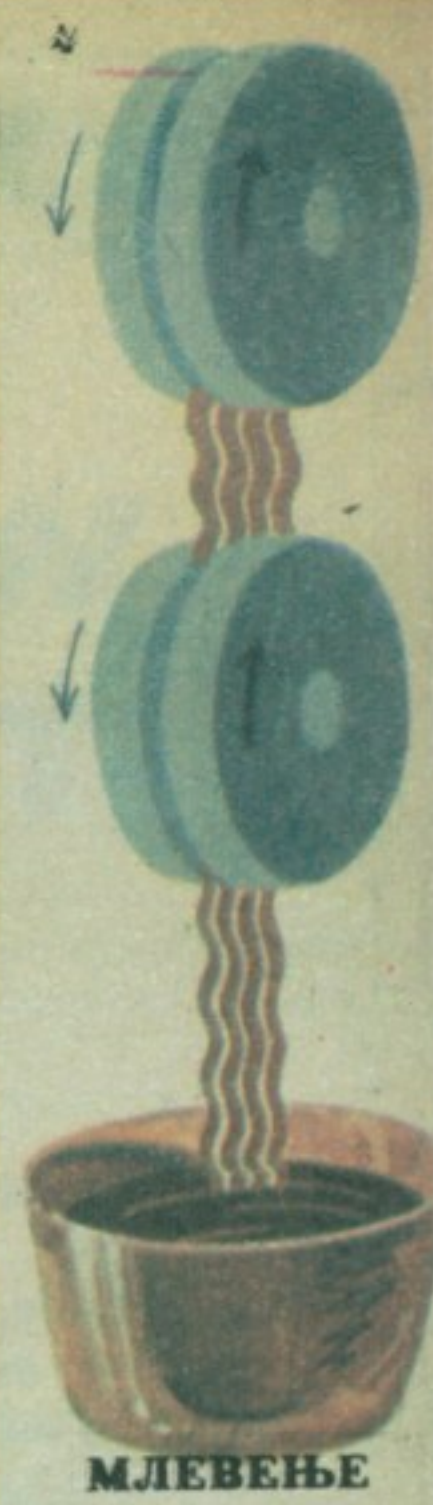
ПОТИСНУЛИ ГА ЧАЈ И КАФА — Са великих сабирних места какао се преноси до морских лука одакле се бродовима транспортује у разне крајеве света. У посебним индустријским погонима припрема се за коришћење. Највише се употребљава у производњи чоколаде. Раније су се знатне количине какао-праха користиле за справљање напитка (обично са млеком), али су га у наше време у великој мери потиснули и кафа и чај.

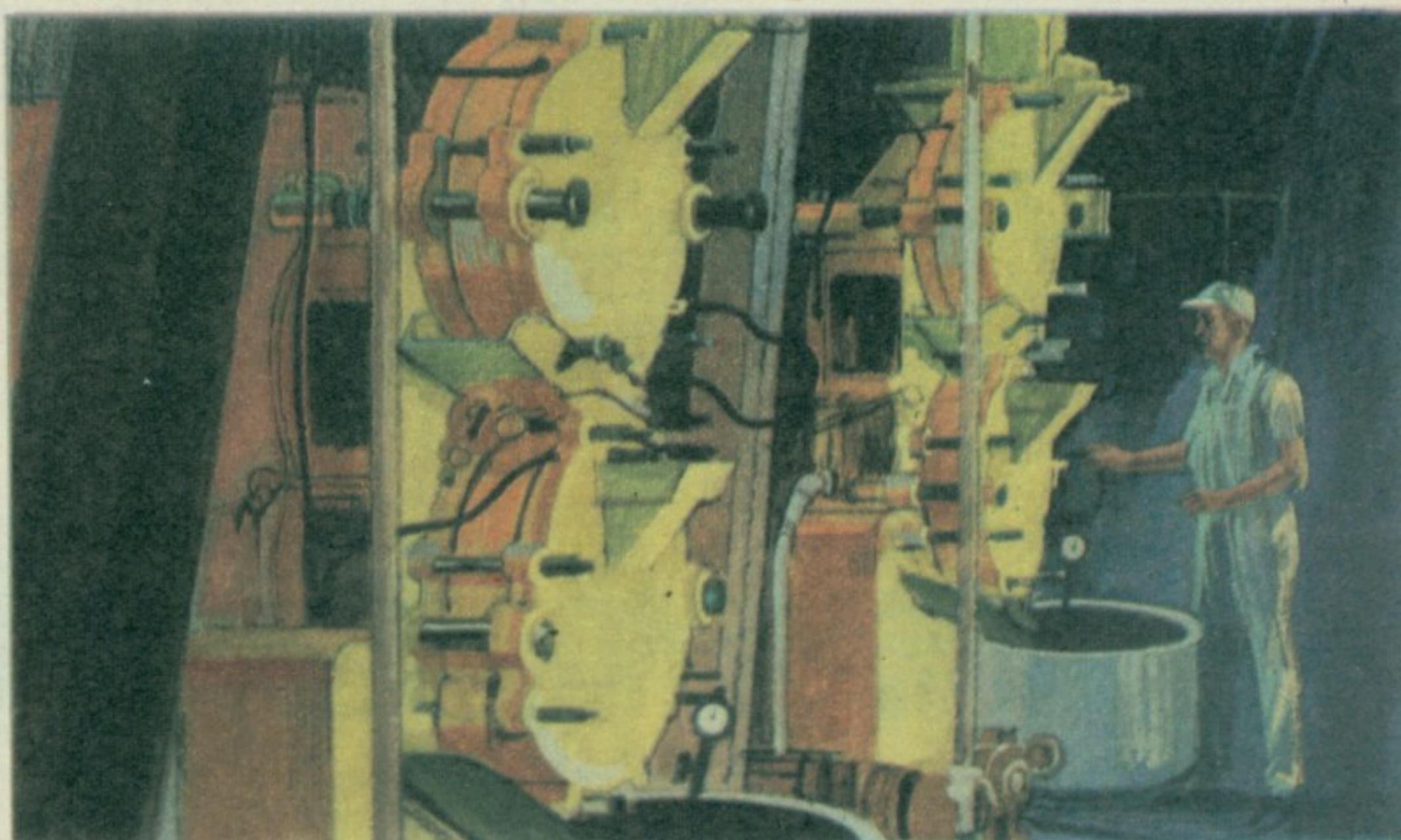
ПРЖЕЊЕ

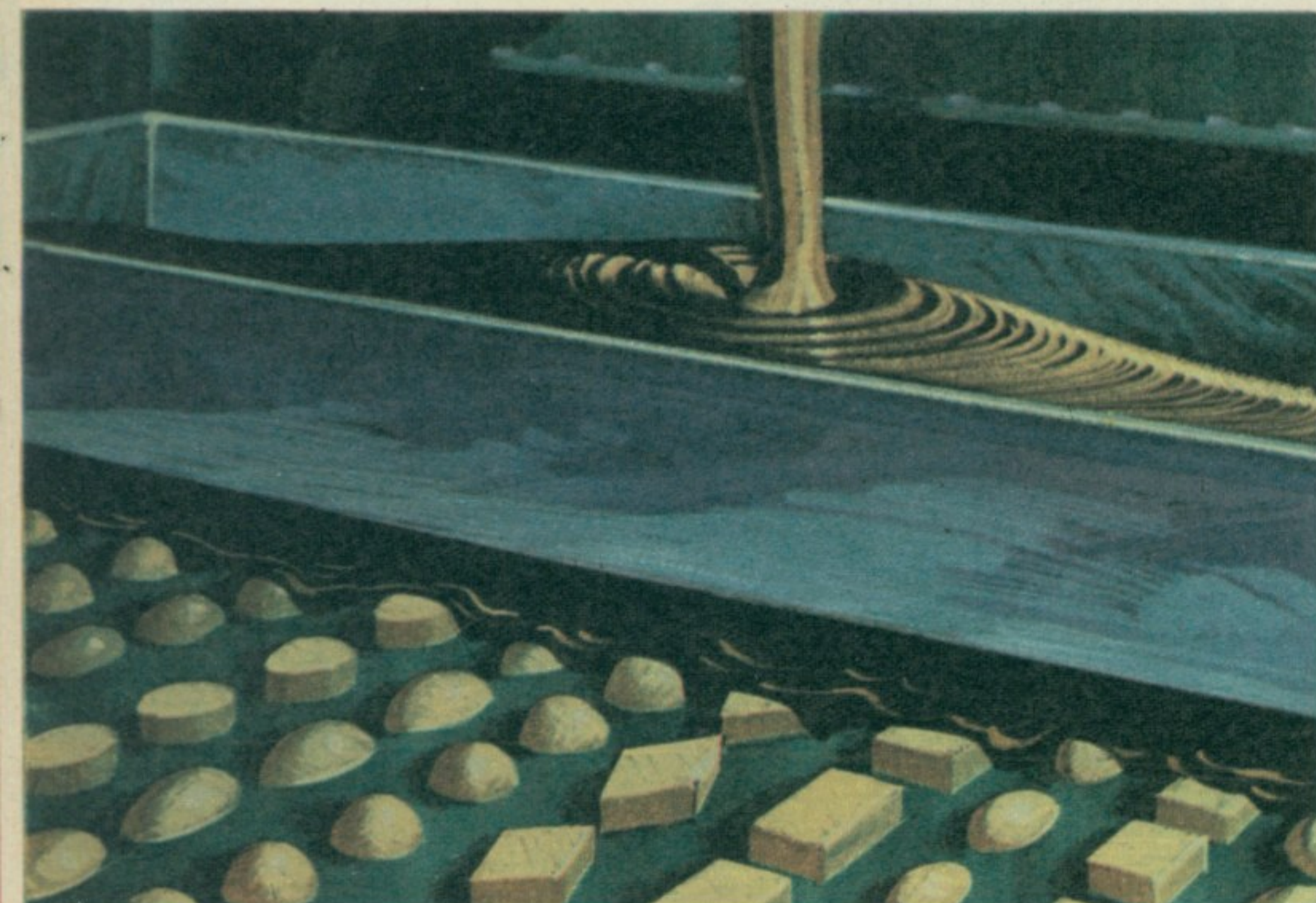
ЉУШТЕЊЕ

МЛЕВЕЊЕ

КАКАО-БУТЕР — Основни процеси припрема какаоа у индустријским погонима су пржење и млевење. Пржење се врши у великим обртним бубњевима, после чега се какао-зрно пропушта кроз специјалне ваљке, где се врши ломљење, а помоћу ваздушне струје одстрањују се љуске. У специјалним диск-млиновима врши се ситњење, фино млевење изломљеног какао-зрна. Из самлевене загрејане какао-месе хидрауличним пресовањем издвајају се масне материје — уље — док се из остатка добија какао-прах. Какао-уље је данас познатије под називом какао-бутер, а употребљава се у посластикарству, козметичи и фармацији.

ЧОКОЛАДА — Чоколада спада у врло хранљиве прехранбене производе. Добија се од какао-месе, шећера, млека, а често се додаје и какао-бутер, као и многи други додаци што зависи од врсте чоколаде. Какао који долази са разних подручја одликује се различитим својствима, па зато у циљу добијања квалитетне чоколаде врло значајно место заузима мешање какаоа разних врста. Основни састојци чоко-

ладе, са потребним додацима, мешају се најпре у хладном стању, а затим се врши неколико сати загревање уз стално мешање. Кад се маса хомогенизира, уједначи, загрејаном чоколадном масом пуне се калупи који су такође загрејани. Калупи су постављени на вибрирајућим постољима како би чоколадна маса једнолично испунила калуп. После пуњења калупа врши се нагло хлађење, а затим се готов производ пакује.

Када се Бераско појавио мало га је ко од пријатеља препознао. За њим, подешавајући корак у стопу су ишли Исак и Ива. Нису се насмејали, нису махнули гомили. Њихова празна лица утихнуше радости добродошлице. Прошли су кроз шпалир људи и ушли у белу зграду.

У белој соби, у изолацији, њих троје, збијени једно уз друго, чекали су у тишини. Три крута шупља кипа.

— Астронауте Бераско, спустите то на сто.

Бераско послушно спусти четвртост предмет. Зеленкасти омотач затрепери и заљуља се као уморна течност. Ивице се опустише и изгубише оштрину. Предмет поприми овалан, округласт изглед.

— Одступите, астронауте Бераско.

Филип

После два месеца изолација је прекинута. Иву је сачекао вереник, Исака погурена и радосна мајка.

Бераско је неодлучно стајао на излазу. Ветар је дувао преко стране равнице и носио ситни песак и прашину. Крену низ пут ка граду.

Притиснуо је дугме. Врата се отворише.

— Бераско!

Пустио је да га уведе у одају. Мали човек је неодлучно стајао. Нервозно је провлачио руке кроз проређену косу.

— Драго ми је што те видим — рече.

— Филипе — рече Бераско. — Добар дан.

Соба је била готово празна. Поред прозора, у углу, био је масиван сто и кожна столица на okreтање. Уза зид, узак лежај. Зидови су били прекривени књигама и картама.

— Како си, Филипе? — упита Бераско. Трудио се да звучи ведро и лако, као у стара времена.

— Добро, радим. Погледај!

Пришао је масивном столу и брзим покретом скинуо прекривач. Бераско виде брежуљке и језера, саобраћајнице и макете градова. По косинама, измешани и расути, сићушни оловни војници. Неки савијени око топова, други напрегнати у јуришу.

— Шта је то? — упита.

— Зар не препознајеш, зар не видиш? — упита Филип.

— До сада су о људима судили само људи. Сада смо у могућности да човека оцењује неко разуман а непристрастан.

— Не.

— Гледај линију фронта. Аустерлиц. Велика битка код Аустерлица.

Бераско је ћутао. Филипу су очи сијале у усхићењу.

— Дивно је — бледо рече Бераско.

— Бераско! — трже се Филип.

— Шта је с тобом? Новине и телевизија ћуте или обмањују. Реци. Бераско додирну фигуру француског војника.

— Шта се догодило?

Фигура се под притиском ишчупа из гипсаног лежишта. Астронаут се не помери. Зурио је у напслину у гипсу.

— Зар си баш морао у сазвежђе Змијара, до Барнардове звезде?

— То је било питање части и признања — прошапта Бераско. — И, молим те, не говори више о томе.

Исџраја

Поново су били на окупу у белој, голој соби. Бераско, Исак и Ива.

— Да пробамо, још једанпут — стрпљиво рече мршав погурен човек. — Хоћете ли ви, Ива? Испричајте нам шта се догодило од нашег уласка у орбиту планете Б-3 Барнардове звезде?

Забацила је дугу плаву косу и погледала пред себе. Лепа је помисли Бераско; кокетира, помисли Исак.

Ива се отргла. Била је сталожена и смирена. У угловима очију поново су јој се наслућивале подругљиве искрице које је Бераско толико волео. Исак их се плашио.

— Бераско је брод увео у орбиту. Спремали смо се за слетање. После неког времена осетили смо да летелица мирује. Компјутер је регистровао податке о планети. Имате их на тракама и картицама.

— Шта је било када сте изишли из брода?

— Покушали смо да изиђемо. Тако је Бераско наредио.

— И?

Ива заћута. Завали се у фотељу и затвори очи.

— Покушали смо — рече Бераско. — Покрети су нам били спори и троји. Воља нам је попуштала. Осећао сам снажну потребу да

седнем и одморим се. Знао сам да кршимо план.

— Исто је било и са мном — рече Исак.

— То је трајало, касније смо установили, седам и по часова. Пробудили смо се безвољни и испражњени. Осећао сам се као после тешке исповести, као да ми је душа огољена, остављена на удар очију и подсмеха. Хтео сам назад, без обзира шта ће се догодити.

— Угледао сам за Берасковим леђима оно што смо донели — рече и Исак. — Било ми је присно и познато, мада га никад раније нисам видео.

— Ми то месецима истражујемо — рече човек. — Шта је то?

— То? То је компјутер, или биљка, или животиња, или биће — рече Бераско. — Наш роб и господар, саветодавац и потчињени.

— То нас је проучавало и одмевало — рече Исак.

Експеримент

— Зашто ми то не дозволиш — молио је Филип.

— Не дај — рече. — Али, питај кад већ хоћеш.

Старац је мирно саслушао устрепаога посетиоца.

**ЈЕДНА
АЛИ
ВРЕДНА**

Противречност и борба су универзалне и апсолутне.

(Мао Це Тунг)

— Бераско вам је, претпостављам, рекао да је то неизвесно.

— Јесте, јесте. Али, замислите, професоре, геније човека ставити први пут на пробу. До сада су о људима судили само људи. Сада смо у могућности да човека оцењује неко разуман а непристрастан.

— Све што сазнате, све што се догоди, биће у Вама. За нас се неће ништа изменити. Можда Ви.

— Добро — рече Филип.

На уску стаклену плочицу поставили су треперави зеленкасти облик. Насупрот, на средини собе, био је релеф са оловним војницима. На зиду велика карта Чехословачке и Аустрије и столица за Филипа.

— Немој, Филипе, — молио је Бераско.

— До виђења — рече Филип.

Сео је на столицу. Концентриши се, рекли су му. Буди поштан и јасан. Не жури, проучавај и процењуј ситуацију. Јер, ти си за машину заповедник и стратег битке. Изабери страну коју ћеш водити.

НОВЕМБАР 1805: Осамдесет и пет хиљада војника, Руса, формално под заповедништвом Кутузова, стварно под царем Александром I било је код Оломоуца. Северозападно од Оломоуца, код Часлова, 15.000 Аустријанаца под надвојводом Фердинандом. Аустријанци из Тирола и Италије, преко Марибора и Чаковца, иду у Керменд, западна Мађарска. Дакле, 180.000 људи.

Французи су расути на фронту од 400 км. Њих 170.000: код Брна 65.000 — гарда, IV и V корпус и коњица, код Ихлаве I корпус, код Цистендорфа III корпус, VIII код Беча, II у Штајерској.

24. НОВЕМБАР 1805: Александар I доноси одлуку о нападу по плану Вајротера.

27. НОВЕМБАР 1805: савезници, Аустријанци и Руси, крећу из Оломоуца за Брно. Дужина марша 70 км.

1. ДЕЦЕМБАР 1805: савезници

су стигли код Аустерлица. I и III корпус заузимају одбрамбени распоред ширине 4 км.

— То су ти поставке, машино — рече гласно Филип. — Схваташ ли?

Предмет на столу се нешто угнуо и попримио тамну, пепељасту боју. Филипу се учини да чује тихо зујање. Схвата, ваљда, помисли.

Осетио је у почетку као наговештај, а онда све јаче, мирис трулежи и дима. Погледа рељеф. Размицао се, оловни војници нестадоше у нараслим бреговима, дрве-

ћу и децембарском ветру. Бели зидови су се повлачили, треперећи као дим. Стаклену полицу није видео, али је осећао дубоко у себи пулсирање пепељастог облика.

— Бераско! — викну. Глас му не пређе уста, устумара у њему и изгуби се у лавиринтима тела. Под њим је била тврда земља, таласаста линија хоризонта, вихорни тамни облаци.

Ноћ 1. децембра, помисли. Није осећао хладноћу, глад или жеђ. Био је само поглед који се једва пробија кроз тмину. Видео је измршавеле коње, тешке топове и комору. Уморни војници су утврђивали положаје дебелим гредама и грудобранима у стврдој земљи. Гледао је лево француско крило: V корпус иза кога је била коњица, на путу Брно — Оломоуц; снажни центар I и IV корпус ојачан гардом у резерви и десно крило укупано око реке Голдбах — само III корпус.

Треба разбити центар савезника, опколити их и уништити, помисли Филип.

Ноћ се истопила у прљаво јутро. Освануо је 2. децембар.

У седам часова, четири колоне савезника, са десног крила, под Буксенвалдом и Коловратом, ударише према Мелницу, Соколницу и Кобленцу. Густе стрељачки стројеви напредују стопу по стопу. Французи се очајнички бране. Експлозије тешких граната разарају утврде V корпуса француског левог крила. Заплашени коњи обарају људе. Магла је од ниских облака и барута. Ноћ као да се поново спушта. Каплар Деметрије је посечен сабљом, пешак Жан Гаскоњ стење, умирући, ногу откинутих експлозијом; браћа Луј и Патрик Марсели нису међу живима... Француско десно крило измиче. Десет је часова.

Филип је у делиријуму. Очекује да види, јер зна, следећи потез Француза. Наслађује се изненађењем, пропашћу савезника.

Противнапад. У девет часова IV корпус у страшном противнападу избија на Праценски плато, у сам савезнички центар. Ту су оба цара: руски и аустријски и главнокомандујући, Кутузов. На левом француском крилу V корпус одбацује савезнике ка Аустерлицу. Судбина битке је решена. Савезнички центар је разбијен. Једнаест је часова.

IV француски корпус удара с бок левом савезничком крилу. Оно је опкољено. Испред њих потиснуто десно крило Француза, иза њих IV корпус француског центра и део гарде. Одбачени су на дубоке смрзле рибаке код Сачина и Мелница.

Филипу горе образи. Не види, али осећа пламене језике врућине како му лижу уз тело: опкољени војници на клиском леду полумртви од страха и студени. Уништити, уништити, бесни у њему. Артиљерија, где је артиљерија? Треба их убити, уништити!

Осећа, негде у даљини, у скривеним трептајима подсвести, тихо зујање и јечање машине.

Плотун. Један, други, трећи. Ледена кора пуца, хладна вода пробија. Тону. До Филипових ушију допиру крици и запомагање. Војници нестају у леду и води.

— Победа, победа! — вришти Филип. — Победа!

Према њему тетура војник. Лева рука му је сломљена у рамену. Из поцепане зелене униформе точи крв. Десном руком замахује бајонетом.

— Неееее! — врисну Филип.

Бераско и старац су чекали скоро сат пред вратима. Зачуше крик. Развалише врата.

— Филипе — зајеца Бераско.

Зидови су били чађави од пламена, сто на коме је лежао овални предмет истопљен. Зеленкасти облик је изгорео. Остала је црна лепљива скрама непријатног мириса. Карте су биле исцепане и оборене, рељеф изломљен и нагорео.

Под столом, пригњечен тешким дрветом, лежаше Филип. Низ изгребане, модре руке текла му је крв. Над оба раширена ока надвила су се два оловна пешака и дуге пушке са бајонетима до кундака зарили у њих.

Старац извуче Бераска и затвори врата.

— Је ли то мишљење и пресуда човеку? — запита Бераско.

— Нису сви такви — рече старац.

— Није био ни Филип.

— То никад нећемо сазнати — рече старац.

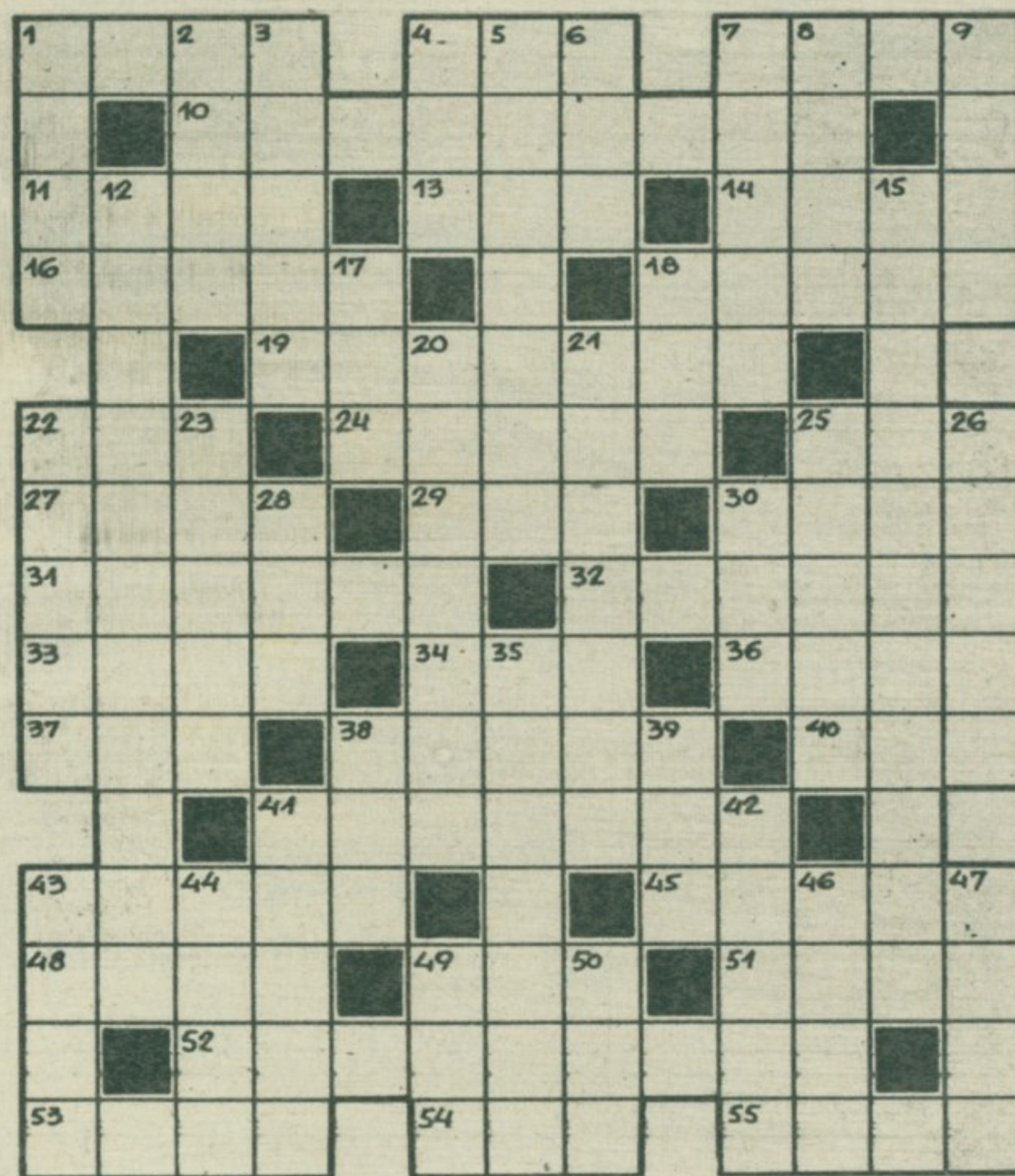
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) Пошумљено земљиште у граду или ван њега, 4) рибарско копље, 7) стара мера за тежину, 10) негативне честице у атомском језгру, 11) лековита биљка, 13) уметност (лат.), 14) држава у Азији, 16) једна електрода, 18) позната песма Алексе Шантића, 19) сетна песма, 20) покрет оком, 24) најраспрострањенија биљка 25) биљка из које се добија опијум, 27) музички инструмент, 29) прави час (лат. мн.), 30) држава у Африци, 31) припадник турско-монголског народа у СССР-у, 32) марка познатих упаљача, 33) птица селица, 34) језеро у Северној Америци, 36) мера за тежину, 37) слово грчке азбуке, 38) трг (итал.), 40) зов јелена, 41) слани десерти, 43) уцењивање, 45) изјашњење, 48) крпе, 49) име наше прве филмоке глумице, 51) показна заменица, 52) лица која се баве агитацијом, 53) веселац у далматинским градовима, 54) познати француски атлетичар, олимпијски победник (Гиј), 55) женско име.

УСПРАВНО:

1) Сапуница, 2) марка француских аутомобила, 3) пањев, 4) стара мера за тежину, 5) радник који ради у пилани, 6) чокот винове лозе, 7) душа (лат.), 8) проналазач уранијума (Марија), 9) граја, 12) средство за убијање или спречавање развоја клида, 15) непомирљивост, супротност, 17) женски певачки глас, 18) ноћна птица, 20) разарање Земљине површине хемијским или механичким путем (мн.), 21) плоча која је добијена пресовањем пиљевине (мн.), 22) покисле, 23) поносна, 25) планина у Далмацији, 26) преноћиште (турц.), 28) стара турска титула, 30) тринитролуол (скр.), 35) ракетни стручњак, 38) префикс за дубоку старост, 39) мера за површину (мн.), 41) кошаркашки репрезентативац (Андро), 42) наше полуострво, 43) велики планински масив у СССР-у, 44) лако испарљива течност, 46) библијски брагоубица, 47) лековита биљка, 49) врло честа скраћеница, 50) коњи (турц.).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Стрип, х, о, ила, аутомобил, рвач, сој, меридијан, она, орада, ну, п, ован, ил, рима, а, комешање, часак, шест, троми, ер, Она-тија, вокатив, п, Пирот, але, от, ик, низ, лој, Ло, ј, иперит, АН, ненамерио, ада, атлас.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“ Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живорад Стојановић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурихана Ђолић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: годишња 220,00 дина, полугодишња 110,00 дина, тримесечна 55,00 дина. Претплата за иностранство: годишња 440,00 дина, полугодишња 220,00 дина, тримесечна 110,00 дина. Уплате на текући рачун број 60801-601-822. Годишња претплата у иностранству: ДМ 64.—, Долар 25.—, Фф. 110.—, Шфр. 66.—, Шкр. 108.—. Девизне уплате из иностранства слати преко Београдске банке — Београд на рачун 60811-620-292-32000-000-00054. Поштански фох 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографе и цртежи се не враћају. Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1. 1993. године не плаћа се порез на промет.

Код **РЕЗ**-а је увек нешто ново!

Ако радо узимаш **РЕЗ** бомбоне
и играш се **РЕЗ** фигурицама,
пошаљи нам 5 омотница
РЕЗ бомбона, а ми ћемо
ти послати лепо **РЕЗ** књижицу.
Као пријатељ **РЕЗ**-а користићеш
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког дана
на овом месту о новостима
за пријатеље **РЕЗ**-а

5.0000 PEZ ПЕЛЕРИНА
ЈЕ ВЕЋ ПРОДАТО!
ПРИПРЕМАМО НОВЕ ПОГОДНОСТИ
ЗА ПЕЗ ПРИЈАТЕЉЕ.

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА

Омотнице шаљи на адресу:
„РЕЗ ПРИЈАТЕЉ“, 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно
са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број,
место и поштански број)

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Гради Забавнице,

ОЛИМПИЈАДА ГЛУПОСТИ

Чуо сам да се у неком граду сваке године организује Олимпијада глупости. Да ли је то тачно и које су тамо дисциплине заступљене?

Милорад Симоновић, Бар

Добро си обавештен! Сваки године у Лос Анђелесу се одржавају необичне олимпијаде чији су учесници углавном студенти који су се уписали на факултете у том граду. Пошто су то све млади људи, често и докони, сваке године у пролеће организују необична такмичења, на којима се најбољим учесницима додељују награде и медаље. Дисциплине су потпуно различите од оних са правих олимпијада: ту се најмање цени снага мишића, а највише пажње поклања се издржљивости организма и маштовитости такмичара. Тако је прошле године оборен светски ре-

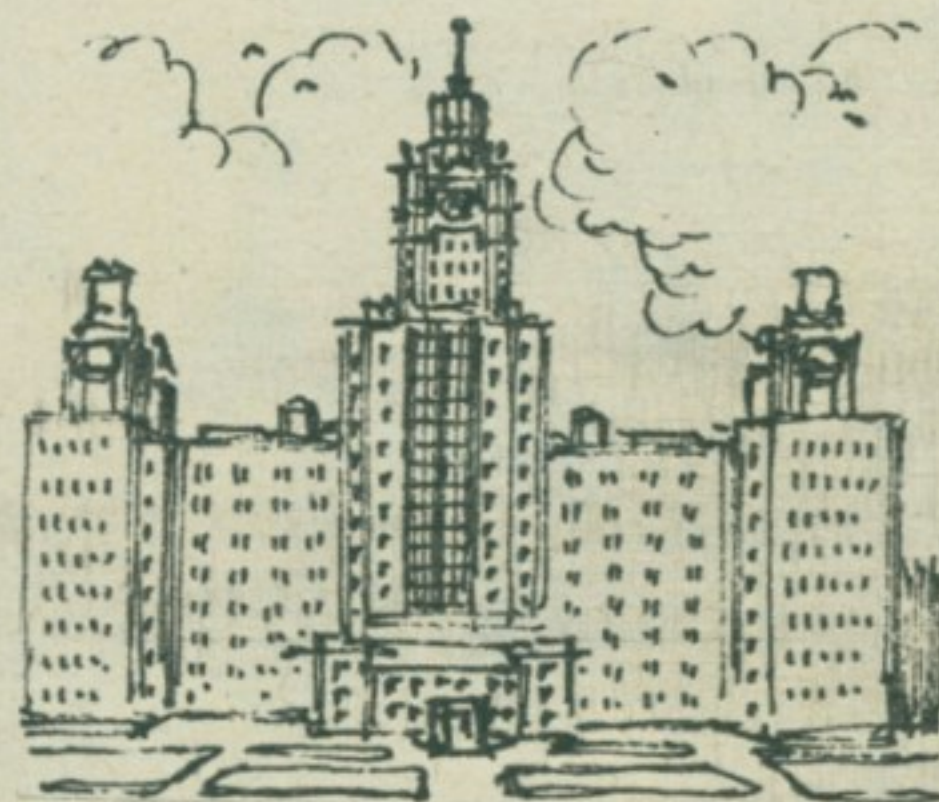
СРЕДЊОВЕКОВНИ СТУДЕНТИ

Интересује ме када је основан први универзитет у свету и која је факултетска установа највећа?

Светлана Спасић, Ниш

Најстарији универзитет на свету основан је 859. године у граду Фесу у Мароку, а у Европи први универзитет је изграђен у Болоњи 1119. године, други у Паризу 1150, трећи у Оксфорду 1214, затим у Кембриџу 1229, Прагу 1348... Београдски универзитет основан је средином 19. века, заправо 1863. године, загребачки једанаест година касније, љубљански 1919, а у Скопљу и Сарајеву 1945. године...

Ломоносов, Универзитет у Москви, налази се у згради високој 240 метара, која има 32 спрата и 40.000 сала, амфитеатара, вежбаоница и слушаоница. Саграђен је између 1949. и 1953. године, и представља највећу универзитетску зграду у свету.

корд у дисциплини — колико људи може да стане у телефонску го ворницу. Тада је двадесет студената успело да се угура у кабину, а судећи према фотографији, изгледа да им то није било нимало лако. Студент Тим Кнапен је поставио нови светски рекорд у ходању на рукама: тако је успео да пређе 45 метара за само 42,3 секунде. Пре три године двадесетогодишњак Кевин Фарел успео је да добије златну медаљу у посве новој дисциплини: стајао је на једној ноzi 7 часова и 30 минута. Ако верујете да је то лако и ако имате времена, можете и ви то да покушате!

ПИСТА ЈЕ СЛОБОДНА...

Реци ми, ако знаш, ко је и када дошао на идеју да створи авион на млазном погону?

Момир Салић, ученик Мостар

Совјетски научник Циолковски први је дошао на идеју да клипни (или класични) бензински авион са елисом замени новим, на млазном погон. Међутим, биле су то само замисли јер су тек Немци 27. августа 1939. године остварили први лет млазног авиона He-178, конструктора инжењера Хајнкела. У Великој Британији млазни авион „глостер“ домаће конструкције, први пут је полетео 14. маја 1941. XP-80 је први млазни авион САД, полетео 9. јануара 1944. Први совјетски авион на млазном погону полетео је 24. априла 1946. године. Био је то ловачки авион типа „миг-9“.

И РИБЕ СЕ ЉУБЕ

Да ли је истина да се и рибе љубе?

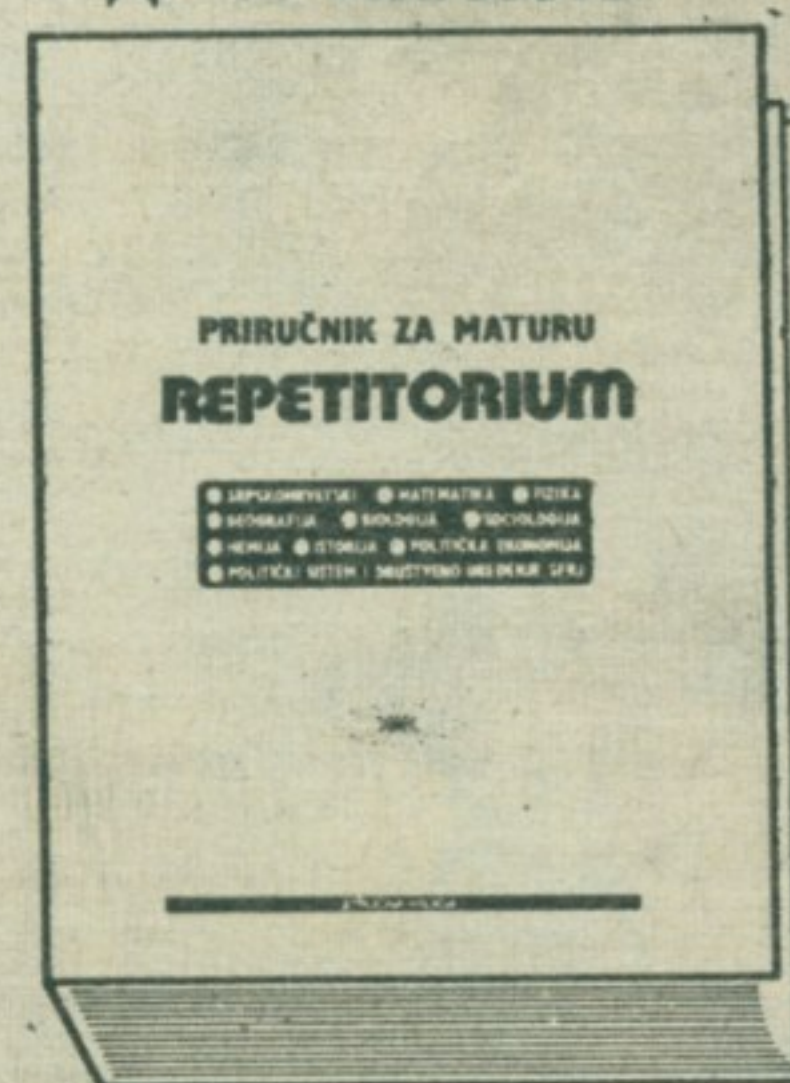
Марија Цвијић, Госпић

Дуго су неупућени веровали да је смешно да и рибе могу и знају да се љубе. Захваљујући опитима многих ихтиолога, непобитно је утврђено да се рибе љубе. Мада многе рибе када се сретну са рибама исте врсте у први мах не могу знати да ли је та друга риба мушког или женског пола, приликом љубавне церемоније оне употребљавају усне са изненађујућом сличношћу човеку, баш онако као што се и човек служи својим уснама да би партнеру саопштио своја нежна осећања.

Људи који у акваријумима гаје и негују украсне рибе једну врсту називају, ваљда и због те нежне вештине, и Гурами који се љубе.

УЧЕНИЦИ — СРЕДЊОШКОЛЦИ! ЦЕЛА МАТУРА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ!

Са приручником за матуру — репетиторијумом — у коме је прегледно и сажето изложено градиво из српскохрватског језика, географије, историје, биологије, хемије, физике, математике, политичке економије, политичког система и друштвеног уређења СФРЈ по наставним плановима од I до IV разреда. Ово је ново, прерађено и допуњено издање на коме је радила група познатих педагога, тако да РЕПЕТИТОРИЈУМ представља јединствен приручник за успешно обнављање градива у току школске године, а посебно у време припремања завршног испита школе — матуре.

РЕПЕТИТОРИЈУМ можете добити поузећем по цени од 100.— дин. ако пошаљете писмо или дописницу са наруџбеницом на НИП „КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ“, Француска 7, 11001 Београд, поштански факс 23.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Мењам разгледнице градова за све врсте поштанских марка.

Слободан Стефановски, 11400 Младеновац, Шарпланинска 4.

Мој хоби је скупљање упаљача те бих молио читаоце да ми помогну својим поклонима како бих употпунио колекцију. У замену ћу послати много старих бројева Забавника, Стриптеке, Микија и Микијевих алманаха. Алекса Бралић, 58251 Жрновница (Стобеч код Сплита), Иванкова 10.

Мој хоби је скупљање марка и желела бих да се мењам са осталим филателистима. Елена Петрушева, 91000 Скопље, Ван Гога 4а.

Скупљам значке и салвете па бих желела да се мењам са друговима и другарицама широм наше земље који имају сличан хоби. Снежана Петковић, Маршала Тита 2/10, 18520 Бујановац.

Дајем постер Пантер Панте а уједно и поштанске марке за значке. Размена по договору. Петар Поповић, 11070 Нови Београд, Јурија Гагарина 175, спрат VIII ст. 82.

МАТЕМАТИКА

КАКО ЛАКО

»УРАЂЕНИ ЗАДАЦИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ« - 4 књиге, садрже комплетну израду свих типова задатака из математике за I, II, III и IV разред гимназије, техничких и осталих средњих школа. Шаљемо поузећем. Цена сваке књиге 80 дин. Све 4 књиге - комплет само 250 дин. АДРЕСА: МАТЕМАТИКА — 71000 Сарајево, ПП 64

